

Brána

magazín pro návštěvníky
Ústeckého kraje

č. 7

Příroda

Na rozhraní mramřivých hor

Historie

Pevnostní město v náručí vody

Rozhovor

Já a Brána do Čech – Zdeněk Svěrák

Aktivní odpočinek

Českým středohořím bez auta a starostí

Komiks: Máchovské putování
krajem Brány do Čech

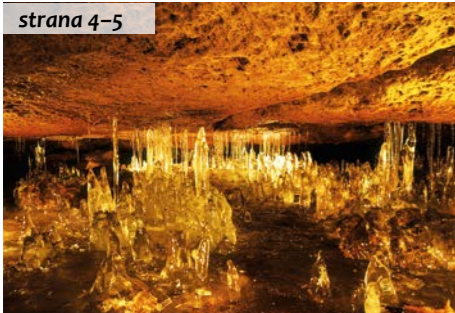
str. 42–43

Brána do Čech
Krásu hledejte doma

Obsah

strana 4–5

Tajuplné a magické České Švýcarsko

strana 8–11

UNESCO, punc turistického magnetu

strana 30–31

Když tě trápí splíny, vstaň a jeď na Klíny

strana 40–41

Českým středohořím bez auta a starostí

- 4–5 Českým Švýcarskem**
Tajuplné a magické České Švýcarsko
- 6–7 Napříč Českým středohořím**
Vrcholně zajímavé vrcholy Českého středohoří
- 8–11 UNESCO**
UNESCO, punc turistického magnetu
- 12–13 Bílínská kyselka**
Přírodní léčivé bohatství z Bíliny zná celý svět!
- 14–15 České Švýcarsko a Lužické hory**
Na rozhraní mámivých hor
- 16–17 Labská stezka**
Týden na kole s Labem po boku
- 18–19 Po stopách Casanovy**
Já Casanovu pamatuju, tady všude seděl
- 20–21 Dětská vila Dolního Poohří**
Jmenují se Ohřinka a jsem vila
- 22–23 Teplice**
Teplice jako lákavé turistické menu
- 24–25 Na rozhledny s rozhlasem**
Rozhledny Brány do Čech na vlnách rozhlasu
- 26–27 Sakrální památky**
Výprava po místech plných tajemství a krásy
- 28–29 Josefínská pevnost Terezín**
Pevnostní město v náručí vody
- 30–31 Klíny**
Když tě trápí splíny, vstaň a jeď na Klíny
- 32–33 Muzea v Dolním Poohří**
Paměť měst královských
- 34–35 Krupka a okolí**
Jak rozkvétá Krupka
- 36–37 Mapa**
- 38–39 Krásná Lípa – Bad Schandau**
Na kole kolem řeky modrého krále

- 40–41 Turistická doprava Českého středohoří**
Českým středohořím bez auta a starostí
- 42–43 Komiks**
Máchovské putování krajem Brány do Čech
- 44–45 Jezera Krušných hor**
Báječné koupání v náručí hor i podhůří
- 46–47 Já a Brána do Čech**
Žatec mám v sobě už napořád
- 48–49 Ráj filmařů**
Filmaři objevují Bránu do Čech
- 50–51 Rumburk**
Dům plný doteků minulosti
- 52–53 České středohoří s dětmi**
České středohoří? To u dětí letí!
- 54–55 Muzeum železničářů Chomutov**
Neodolatelné kouzlo lokomotiv a vagónů
- 56–57 Porcelánový Klášterec nad Ohří**
Město porcelánu zasvěcené
- 58–59 Raná u Loun**
Nadechnout se a... letět!
- 60–61 Víno Brány do Čech**
Vino labským stráním sluší
- 62–63 Pivní stezky Brány do Čech**
Putování za pivní vůní
- 64–65 Gastronomie**
Mlsné toulky Děčínem
- 66–67 Regionální výrobky**
Zlaté sladké ručičky
- 68–69 Zajímavé akce v Bráně do Čech**
Akce, které byste si neměli nechat ujít

infrastruktura, která z výletu nebo dovolené udělá veskrze příjemně a komfortně prožitý čas, neustále košatí a nabývá na kvalitě. Říká se, že jednou z nejdůležitějších věcí v jakémkoli lidském podnikání je být připraven na úspěch. Ústecký kraj připraven je. Tak vezměte své blízké a přijďte – budete vítáni.

Zdeněk Matouš
radní Ústeckého kraje
pro regionální rozvoj, zahraniční vztahy a cestovní ruch

Autorovo pozvání

Právě jsem dopsal sedmé číslo Brány a nedokážu se ubránit jistému bilancování. Za sedm let, říká se, se člověk úplně promění. A za těch sedm let proměnila se úplně i Brána do Čech, jak jsme přeneseně uvyklí říkat celému Ústeckému kraji. Z přehlíženého a podceňovaného regionu stala se oblast s největším nárůstem turistického ruchu v zemi, lidé začali objevovat zdejší krásy a nepřestávají žasnout, o co všechno přicházeli vinou nejrůznějších předsudků. Jsem na tom stejně. Co na tom, že jsem se tu narodil, člověk v mládí vnímá jiné věci, pachtí se za jinými zážitky. Dnes se sem vracím s hlubokou pokorou a procházím tenhle nádherný kout země s očima široce otevřenými dokořán. Aby mohlo vzniknout tohle číslo, prošel jsem magická místa Českého Švýcarska, stoupal na solitéry Českého středohoří, číhal na vílu na březích Ohře, objevoval zapomenutou slávu bílínských lázní, žasl nad rafinovaností stavitelů pevnostního města Terezín, nahlížel do Lužických hor, koupal se v chladivých jezerech Krušných hor, usedal na křeslo milovníka Casanovy, vychutnával polabské víno, slídlil po zajímavých restauracích a šlapal po pivních stezkách, sledoval snahy o zápis do knihy světového dědictví UNESCO, naučil se vidět muzea jinými očima, nechal se vést ledňáčky a černými čápy po březích mámivé Křinice, byl zase dítětem v Českém středohoří – a dokonce jsem kvůli vám překonal své závratě a strachy a zkusil, jaké to je, létat z Rané na padákovém křídle a vidět všechnu tu krásu z výšky. Užil jsem si to fantasticky. Teď jste na řadě vy.

Rostislav Křivánek

Vydal Krajský úřad Ústeckého kraje
Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Telefon: +420 475 657 111
Fax: +420 475 200 245
E-mail: urad@kr-ustecky.cz

www.kr-ustecky.cz
www.branadocech.cz

Kreativní a grafické zpracování: NOESIS s.r.o.
DTP zpracování, produkce a tisk: NOESIS s.r.o.
Autor textů: Rostislav Křivánek

Fotografie: archiv Ústeckého kraje, archiv Českého Švýcarska, o. p. s., archiv DA Krušné hory, o. p. s., archiv DA Dolní Poohří, o. p. s., archiv DA České středohoří, o. p. s., Martin Rak, Tomáš John, Pavel Bergr, Rostislav Křivánek, Dan Fiker, Václav Sojka, Štěpán Malast, Jan Rendek, Petr Liebscher a další

© NOESIS s.r.o. www.noesis.cz

Tajuplné a magické České Švýcarsko

Já myslím, že za ta léta, co já Bránu píšu a vy ji čtete, známe se už docela dobře.

A tak si troufnu předstírat vám kousek sebe sama. Mé kořeny jsou pevně vrstlé do Českého Švýcarska.

No, a protože jsem zároveň nevyčísitelný romantik, milovník všeho tajemného a hledač krásy a přírodní magie, pozvu vás do téhle divukrásné oblasti tentokrát trochu jinak. Ukážu vám ji svými očima.

Možná se nedozvíte tolik faktů, na kolik jste zvyklí, ale věřte, že právě České Švýcarsko je spíš místem pocitů, emocí a ohromení, která berou dech, že je to sbírka té nejkrásnější poezie. Tak pojděte a následujte mě na několik tajů plných míst v té zemi roklí, skal a potoků...

DOLSKÝ MLÝN

Miluju rána, kdy se z tíše dýchající Kamenice valí mlha jako pára z hrnce, objímá celé údolí a jitrnímu poutníkovi jen po kouskách odhaluje starobylé zdi plné vrásek a šedin. Miluju vzácné chvíle, kdy se natěšené slunce opře do mlýnských zdí a pozlatí je jako vzácnou relikvii zanechanou nikoli světcí, ale dávnými dřiči s rameny plnými odřenin od rezných pytlů. Miluju chvíle, kdy jsem s Dolským mlýnem sám, opřu se o jeho zdi a naslouchám příběhům. Miluju ale i chvíle, kdy se údolí naplní povykem přichozích, kteří vracejí do těchto míst život a tepající krev. Miluju partu nadšenců, kteří navzdory rozmarům živlů rok co rok obnovují cesty, čistí náhon, sanují zdi a z čisté duše zachraňují ruiny starých mlýnských stavení. Vracím se k Dolskému mlýnu po celý svůj život. Lhostejno, přijdu-li od Jetřichovic s nohama zmáčenými Jetřichovickou Bělou, tou křehkou vílou s předlouhými vlasy lakušníků, sestoupám-li z Vysoké Lípy divokou kamenitou strží od lesního hřbitova, seběhnu-li drnovou cestou z Kamenické stráně, z toho království podstávkových domů, nechám-li se ze Srbské Kamenice přivést cestičkou zařiznutou do svahu nad

Ferdinandovou soutěskou anebo sejdu-li Kostelní stezkou po kamenných schodech ošlapaných tisícem bot kajčnicků směřujících na mši ke svatým Petru a Pavlovi – vždycky je to návštěva u starého přítele. A jak mi uplývají léta, rozumím mu čím dál víc. Jsem jako on. Nechci ve svém pokročilém věku vypadat jako dvacetiletý štramák. Chci důstojně prožívat věk, jehož jsem dosáhl. Se všemi jizvami času. Až půjdete údolím Kamenice a spatříte toho starého kamenného muže, projevte mu úctu. Odmění se vám chvílí krystalického klidu, romantickou scénérií, a dokážete-li mu naslouchat, pak možná i příběhem, jaký se neoposlouchá.

ŠAUNŠTEJN

Vždycky když se ocitnu na nejnižším místě Vysoké Lípy, táhne mě to tam, kde v kudrnatých lesích ztroskotala loď. Uvázla přídí k západu, vysoká a štíhlá, a za všechna ta staletí zkameněla. A když mě mělké kamenné schody i kořenité cestičky dovedou až k lodnímu kýlu korábu jménem Šaunštejn, zakloním hlavu a okouzleně sleduju k nebi šplhající skály. Vstoupit do skalních puklin a šplhat vzhůru je až přízračné. Skoro kolmé žebříky, holubice vytesané do skály a tam, nahoře, pableskuje slunce a září plachta někdy šmolkové modrá, jindy zase mlžná a kovově šedá. Paluba v oblacích. Kolem plují lesy a ptáci šrafují volný obzor. V dále se tíše pohupují další zkamenělé lodě – Děčínský Sněžník i saské stolové hory. Nechávám oči plout krajinou a nevolám je zpátky. A když je potom přívru, slyším hlasité pokyny Berky z Dubé – a ty musejí znít z propasti času, ze středověku, kdy tu byla vystavěna strážní pevnost chránící českou cestu do Lužice. A přiznám se, že když pak stojím nad okrouhlou jámou obilnice vyvzdorovanou lidmi na skalním masívu, mám vždycky pocit, že hledím do hrnce osudu, že právě odtud do světa vzlíná to, co nás v životě čeká a nemine.

ZADNÍ JETŘICHOVICE

Za všechna místa, kde dřív stávaly vesnice, osady, hostince a lesovny či mlýny, a dnes tu jen zasvěcení nalézají pozůstatky zdí spolykaných nenasytnou vegetací, za ně za všechna zařadím do výčtu magických míst Zadní Jetřichovice. Na konci světa, daleko od posledních výsep civilizace, v kaňonu říčky Křinice, kde se na saské straně zvedají mohutné hradby pískovcových stěn a na straně české plazí se líně rozmařilé louky hlídané přísnými mlčícími lesy, tady je místo pro citlivé duše. Kdo tu usedne a nechá se pohltit hluchým tichem, propadne se

do přiběhů. Odpradáva tudy vedla jediná cesta, která nemusela překonávat hory doly, od nepaměti se jí říkalo Česká silnice. Spojovala a dosud spojuje Česko s Horní Lužicí. Dřevaři, lesníci, formani, ti všichni léta toužili po tom, aby tu bylo nějaké stavení, kde by se dalo přespat a možná si dát i nějaký ten kus žvance nebo pivečko... A tak tu vyrostla krčma, která tu stála dlouho, předlouho. A kolem ní postupně vyrostla další stavení,

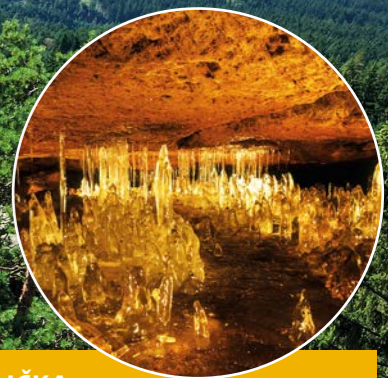
byly tu lesovny, hájovna, hospodářství, hotel, další hospoda... Byla to lesní planeta odloučená od ostatního vesmíru. Jezdím sem často na kole po České silnici od Jetřichovic. Ještě raději se sem ale spouštím od Mezní Louky divukrásnou silničkou protínající les v příkrém spádu. A pokaždé žasnu – obrysy stavení a zbytky zdí se znovu objevují, paměť lidská zabejčile vzdoruje zubu času. Tatáž parta dobrovolníků, která sanuje Dolský mlýn, maká ve volném čase i tady. A to je pro mě magie nejvyšší – ta nelhostejnost k vlastním kořenům.

HESSEHO KŘÍŽ

Tohle místo je ze všech nejtajnější a málokdo ho zná. Hohe Bleiche čili Horní Bělidla jsou nádherná náhorní louka na okraji Vlčí Hory u Krásné Lípy. Vede tudy žlutá turistická značka, ale mnoho lidí tudy nechodí. Já sem jdu vždycky shora od samoty s půvabným jménem Teleneč. Nejdřív se louka zmocní celého obzoru a potom se za ní vynoří táhlý hřbet Ptačího vrchu a ze země vyroste kříž. Býval zdobný, s plechovými siluetami pašijových postav. Dnes je prostý, s litinovým Kristem a pískovcovým soklem. V Českém Švýcarsku jsou desítky a možná i stovky zajímavějších a krásnějších. Jde ale o to místo. O kříž se zády opírá poutník v zaprášené kápi – ano, je to on, sám Genius loci. Tady, na louce sevřené zvlněnými lesy, máte oblohu jen a jen pro sebe. A táhne-li z Lužice bouřka, není dokonalejší pozorovatelny nad tuhle. Tady mám duši otevřenou a smrt mě tu neděsí.

BELVEDÉR

Je mnoho vyhlídek, rozhleden a skalních platů v Českém Švýcarsku. Jedno místo je ale nade všechny. Když jsem tu stanul poprvé, měl jsem neodbytný pocit, že tady se zalíbením sedává sám Bůh, aby se pokochal svým dílem. Široký Labský kaňon, jehož krása bere dech. A nad ním ze skal vybíhá skála, jakoby část dávno zhrouceného náhorního mostu. Velkorysý sklaní plato doslova vybízí nejen k uchvácným pohledům, ale snad i k tanci, ke křepčení z radosti, že můžeme žít a tohle všechno vidět. Ostatně, totéž patrně cítil hrabě Clary-Aldringen, když tu v době barokní nechal vybudovat kamennou zídou chráněnou vyhlídku a pořádal tu pro své hosty koncerty a divadelní představení, což si později vynutilo stavbu umělé jeskyně – barokní grotty – a následně i přilehlého hotelu. Opřen o chladný kámen hledím na tělo stříbřitého hada plazícího se na dně kaňonu a cítím, jak mi kůže zarůstá peřím a z lopatek vyrazejí křídla.

PERLIČKA

Další magická místa, na která se na téhle dvoustrané nedostalo: Bratrský oltář nad Českou Kamenicí, Černá brána na Křinici, bývalý skalní hrádek Falkenštejn, nově zase přístupný každému, zimní Jeskyně víl v Křinickém údolí... Ach ne, ten výčet by byl předlouhý.

Vrcholně zajímavé

O podivuhodném sopečném pohoří na obou březích řeky Labe, o krajině solitérních kopců a kopečků vyskakujících z roviny jako krtčí hromádky na louce, o tom tetelivě přitažlivém místě, kde srdce usedá nad výhledy do země tak české, až to duši zahřeje, o mámvivém Českém středohoří už jsme si toho v Bráně řekli hodně. Pojďme se tentokrát projít po vrcholech spíše méně známých anebo v poslední době proměněných. Jak se může proměnit vrchol? Inu, třeba na něm stojí hrad, který se dočkává sanace a zpevnění, nebo tu vyrostla rozhledna, případně sem vede nově značená cesta. Tak pevné boty, alespoň dvě kila odhodlání do batohu – a jdeme!

HOŘÍ, ACH HOŘÍ, HOŘÍ HOŘIDLA

Pokud kdo chce zažít požár na Hořidlech, musí na tenhle nevysoký, jen 372 metrů nad moře se zdvíhající pískovcový vrch vystoupat před západem slunce. Dá se sem pohodlně dojít po fungl nově vyznačené žluté značce z Jištěrp anebo po stejné nové modré z nádražička Horní Řepčice. Kovová šroubovice vztčená roku 2008 vás vynese do výše čtrnácti

metrů a nabídne nečekaně bohatý panoramatický pohled. Uvidíte Říp, Sovici, lesklé tělo Labe, Ronov a Vlhošť... Pokud se ale zadíváte západním směrem, čeká vás vlastně celé České středohoří. Slunce se blíží k horizontu a obzor z celuloidu zvolna prohořívá, Hazmburk, Milešovka, Kletečná, Lovoš, ba i Radobýl, o kus dál pak Plešivec, Dlouhý vrch, Trojhora, Panna, Kalich i Sedlo – všechny tyhle hrboly a hrbolky se koupou v tekutém hoř-

cím zlatě. Je to fascinující, neochudte se o to. Mimochodem, viděli jsme teď odtud vlastně všechna místa, na která se ještě vydáme. Chcete-li tip na krásný výlet – sejděte od rozhledny pod kopec a dejte se po modré – ano, to je ta ani ne rok stará značka – k jihozápadu. Přes zalesněné kopce Skalka a Holý vrch, které jsou přírodními památkami, dojdete pohodlně až do Zahořan, kde na nenápadném vrcholku ční k nebi jeden z nejspektakulárnějších středohorských kostelů, chrám Nejsvětější Trojice s volně stojící zvonící. To už to budete mít jen kousek do Křešic, kde značka končí doslova na břehu Labe – dál můžete oběma směry po Labské stezce anebo o pár set metrů proti proudu řeky k nučnickému přivozu. Krásná cesta, vážně. My ale pořád ještě stojíme na šošolce hořidelské rozhledny a říkáme si, to přece není možné, že tohle místo objevili rozhleden milovní turisté až ve třetím tisíciletí... Správně, není to možné. Ještě krátce po válce tu stálo pohostinství s vyhlídkovou plošinou – ostatně pozůstatky téhle stavby jsou nedaleko rozhledny dodnes dobře patrné. Kdy se sem můžete vydat? Kdykoli. Rozhledna je otevřená celoročně bez omezení.

KALICH A LITÝŠ ANEB CO ZBYLO ZE SLÁVY

Bývaly doby, kdy nedaleko Třebušína stávaly tři hrady. Vartenberkova Panna a Litýš svíraly Žižkův Kalich do kleští. A vidíte – přece jednooký rabiát porazil Vartenberka na hlavu a obou

jeho hradů se zmocnil. Ano, tehdy to byly hrady slavné, pevné, dokonce snad i nedobytné. Dnes? Rozvaliny, pozůstatky zdí, místa prorostlá bujnou vegetací, strážena jen sojkami a strakami. A přece jsou hrady Českého středohoří místa nesmírně atraktivní. Nejde jen o ten dráždívý dotek historie, jde hlavně o výhledy – a kolem těch se točí celé naše dnešní putování. Až vystoupáte na Kalich, budete překvapeni, zejména pokud jste tu někdy v minulosti už byli. V poslední době tam panoval čilý ruch – došlo k prokácení celého temena kopce, zdí byly sanovány, pozůstatky hradu jako by vystoupily ze země a vystavily se na odív příchozím. Pohled do kraje je omamný, na skalním platu máte bezmála pocit, že stačí roztáhnout ruce a letět. To zážitek z Litýše je daleko intimnější. Vystoupat sem z parkoviště je prostinké – nějaké čtyři stovky metrů mírného stoupání. Nahoře ale čeká sevřená koruna stromů kolem masivních zdí. V létě je to zážitek hlavně pro milovníky zřícenin, zato

vrcholy Českého středohoří

na jaře a na podzim, a dokonce i když je kraj bělostný, je to zajímavé místo k nezvyklým výhledům.

LEDOVÝ DECH KAMENNÉHO MOŘE

Pojďme teď vystoupat na jiný druh kopce. Nenajdete tu ani rozhlednu, ani pozůstatky hradu, jen nádherné a rozsáhlé kamenné moře. A přece jde o jeden z nejpodivuhodnějších vrcholů celých Čech. Plešivec je hora tajemná a dost možná, že v jejích útrokách žije sám Ledový král. Rozsáhlé kamenné sutě totiž skrývají nečekané překvapení. Na jejich úpatí narazíte i uprostřed léta na sníh a led. Tady, nějakých pět set metrů nad mořem. Čím to? Mohou za to ventaroly – ledové jámy, pukliny ohraničené čedičovými balvany, z nichž na vás zavane ledový dech z nitra hory. Kdo neviděl, neuvěří. Dostat se sem je snadné – Plešivec je součástí naučné stezky Hlinná – Kamýk, o které jste si už v Bráně četli.

KELTSKÁ VYHLÍDKA

Přeletíme-li na křídlech, která jako bychom pro tenhle výlet opravdu měli, o něco severněji, upoutá nás na kopcích nad Sebužínem další kovová šroubovice – rozhledna na vrchu Varhošť. Místo je to zcela jedinečné, což nejspíše věděli už Keltové. Předpokládá se, že samo slovo Varhošť by mohlo být keltského původu. Není divu. Rozhled odtud je dost možná nejkrásnější z celého pravobřežního Středohoří. Ze zalesněné čedičové oblity tu trčí mohutná, patnáct metrů vysoká kovová rozhledna na kamenné podezdívce. Pohled z ochozu vám nehodlám popisovat, byla by to marná snaha. Slova zmožou mnohé, ale tohle nedokážou, to musíte vidět sami. Schválně: uvidíte Labe, skoro celé Středohoří, Českosaské Švýcarsko, Krušné hory, Ještěd, Jizerky..., cítíte, jak je ten výčet banální? Zajděte si sem kdykoli – ani tady se nezavírá a pohled odtud je srdceryvný v každé roční době.

KAŠTANOVOU ALEJÍ NA OSTRÝ

Jsme na druhém břehu Labe, Milešovku, Kletečnou i Lovoš jsme nechali za sebou a stoupáme na čedičovou sopku, která už někdy koncem devátého století, v době, kdy slyšela na jméno Wostrey, byla osídlena a tamtéž vystavěn nejprve dřevěný a brzy i kamenný hrad. To místo je tajemné a magnetické. Malebná zřícenina působí tak trochu jako sídlo Nekomanta z Pána prstenů. Jsou tu zachované zbytky brány, základy hradu, schody vedoucí do přední části jádra hradu a věže. Z ostrohu je těžko překonatelný výhled na údolí Milešovského potoka a královnu Mile-

šovku. A slíbené kaštiny? Jsou tu, dokonce jedlé. Alejí z kaštanovníků jedlých slavnostně dojdete po dobře opravené cestě až k samotnému hradu. Takže v říjnu se tu možná, máte-li pohotově kotlík, i dobře nasvačíte.

MODLITBA NA TAJNÉM OLTÁŘÍKU

Na závěr jeden vrch, který málokdo zná. A přitom je odsud tak nádherný výhled, že by se nejspíše ucházel o některou ze středohorských výhledových medailí. Vrch Oltářík, nebo také Hrádek, je jakousi protiváhou známého, oblíbeného a hojně navštěvovaného Košťálova. Leží naproti němu, uzavírá rozsáhlé údolí a poskytuje několikerou rozkoš. Ta první je dána nebývalými panoramatickými výhledy. Ta druhá sevřenou hutnou kamennou věží, respektive tím, co po ní zbylo – neboť ano, i tady stával sice nevelký, ale hrdý hrad. Ruina na temeni Oltáříku je tak malebná, že člověk vlastně neví, co fotit dřív, jestli kraj tekoucí všude kolem nebo zdivo lesknoucí se v třeštění slunečních paprsků.

UNESCO, punc turistického magnetu

Česká republika má v současné době 12 míst zapsaných na Seznam světového dědictví UNESCO. Dalších 17 je na takzvaném indikativním seznamu (to jsou ta, která je Česká republika rozhodnuta nominovat do budoucna) – a hned tři z nich jsou na území, kterému jsme si zvykli říkat Brána do Čech, tedy v Ústeckém kraji. Pevnostní město Terezín, o kterém píšu na jiném místě, hornická kulturní krajina Krušnohoří a Žatec – město chmele. O dvou posledně jmenovaných si teď budeme povídat, a to hnedle na čtyřech stranách. Měli byste ale vědět, že ve frontě stojí ještě další úchvatná památka – františkánský klášter v Kadani, který se snaží dostat na už zmíněný indikativní seznam. Proč takové úsilí být někde na nějakých seznamech? Protože býtí „v UNESCO“ znamená obrovskou publicitu, jasné doporučení, je to vlastně pro to které místo totéž, co pro restauraci michelinská hvězda.

ŽATEC – NEJSLAVNĚJŠÍ CHMELOVÉ MĚSTO SVĚTA

Žatecký chmel, to je pojem kdekoli na planetě. Je to extratřída, super brand, rodinné stříbro. A právě chmel do značné míry utvářel celé královské město, dával obživu jeho obyvatelům, dovolil zbohatnout zdejšími měšťanům, dokonce výrazně ovlivnil podobu města samotného i kulturní krajiny v jeho okolí. V mnohém z těchto fenoménů nemá Žatec ve světě obdoby. Zápis na seznam UNESCO by mu tedy opravdu slušel. Ještě než si řekneme, jak to s žateckou žádostí vypadá, podívejme se trochu, kdo o zmíněnou čest vlastně žádá. Všechno to začalo už v hlubokém středověku, někdy na přelomu 13. a 14. století. Tehdy i v následujících staletích ale chmel musel o zájem Žateckých perně soupeřit s vínem. Ke skutečnému rozmachu chmelářství na úkor révy došlo až někdy v 16. století. Tehdy se plocha chmelnic rozšiřovala opravdu závratnou rychlostí a Žatec se stal největším producentem chmele v Evropě. V té době se

zrodila světová proslulost žateckého chmele, která je platná dodnes. Když dnes mezi pivovarníky kdekoli po světě řeknete „žatecký poloraný červeňák“, všichni jen velmi uznale pokývají hlavou a nebudou se přít – to je opravdu špička, a to už od roku 1941, kdy byl zaregistrován jeho první klon. Produkce tedy bujela a město se začalo přizpůsobovat. Chmelařské budovy rostly jako chmel po dešti, sklady a sušárny zažily největší stavební boom v 19. století a bylo těch domů tolik, že městští radní vydali výnos o nutnosti urbanistické kázně. A tak když se dnes procházíte po Pražském předměstí po setmění, máte zvláštní pocit, že se snad všichni obyvatelé malebného náměstíčka rozhodli vzít si dovolenou najednou – vzhledné a zdobné fasády měšťanských domů jsou totiž úplně temné, z dlouhých řad oken nesvíjí ani jedno jediné. Jsou to totiž sklady chmele úmyslně opláštěné jako činžovní domy. Když máte to štěstí a podíváte se dovnitř, nenajdete nikde žádné přičky, jen obrovské místnosti připravené na haldy voňavých šišek. Takové domy jsou i jinde po světě, ale aby byla takhle

zachovaná celá čtvrť, to prostě nikde jinde není. A to nemluvíme o velmi pietně zachované středověké uliční struktuře (tři čtvrtiny domů v centru města mají zachované středověké jádro) ani o úchvatné střešní krajině kropenatě typickými otvory na pronikání vzduchu do sušáren. Město Žatec je na svou historii patřičně pyšné a dělá všechno pro to, aby genia loci chmelařského města udrželo i v době, která je urbanisticky a developer-sky poněkud turbulentní. A daří se to velmi dobře. Turisté přijíždějící do Žatce doslova nevědí kam dřív – hned na náměstí je čeká

nejmenší chmelnice na světě, aby je odtud navigace dovedla do chmelového srdce města. V někdejším skladu a balárně chmele firmy Pfister & Wüstl, v obrovské a členité budově, je dnes Chmelařské muzeum, největší na světě. Hned vedle, v bývalé sušárně a skladu chmele bratrů Christlových, je zase zbudován a provozován Chrám chmele a piva s jedinečným pivním majákem, s jediným pivním orlojem na planetě a s řemeslným pivovarem. Druhý, tradiční Žatecký pivovar, je nově rekonstruován a je k turistům velmi vstřícný, jak se v tomto čísle ještě dočtete. Žatec zkrátka dlouhodobě prokazuje, že je hoden zápisu do seznamu UNESCO, nejen pokud jde o zachované dědictví, ale i pokud jde o péči o ně a schopnost trvale ho udržet pro budoucí generace. A to je téměř doslovné naplnění podmínek zmiňované organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu.

CHMELOVÝ MAJÁK, ORLOJ I MUZEUM

Žatec je na nával turistů dychtících odškrtnout si všechny položky ze seznamu UNESCO připraven. Už teď si tu poučení turisté dopřávají zážitky, jaké je jinde prostě nečekají. Stačí se vypravit do chmelařského jádra města, na náměstí Prokopa Velkého. Tady nikdo nemůže přehlédnout dvě dominanty – dvačtyřicet metrů vysoký chmelový maják se stylizovanou chmelnicí na vrcholu a monumentální kovovou stěnu s gigantickými vraty – to je už zmíněná budova Chmelařského

muzea. Pojďme nahlédnout. No, ono to vlastně nejde, protože útroby budovy nás okamžitě vtáhnou a pohlítá a my budeme okouzleně procházet historií pěstování, česání, zpracování chmele a obchodu s ním. Jsou tu lisy, sušárny, pece, postřikovače, tyče z historických chmelnic, nejrůznější nářadí, ale také varny. Pochopitelně rytiny a fotky, plakáty... O děti tu nemusíte mít strach, ty se okamžitě propadnou do seriálové hry se skřítkem Hopem. Když už nám z toho trochu půjde hlava kolem, přejdeme náměstíčko – okolo tramvajové zastávky, která tu byla symbolicky vystavěna, aby připomínala nerealizovaný projekt tramvajové dopravy v Žatci z přelomu 19. a 20. století – a naproti majáku vstoupíme do Chrám chmele a piva. Oni nás odtud tedy stejně zase pošlou do majáku, ale to už budeme vybaveni vstupenkami. Tubus majáku vyplňuje výťah, ale pozor – ne ledajaký! Jakmile se dá do pohybu, ocitnete se v dobrodiním 3D projekce v koši horkovzdušného balónu nebo ve vesmírném plavidle. Z temene majáku je úchvatný pohled na město i na panorama Krušných hor a Českého středohoří. Teď nás

bude čekat poněkud tajuplné bludiště vystavěné z chmelových žoků a budete si jisti, že se v něm opravdu zabloudit dá. Alchymistickou dílnou pak dobloudíme až k největší skleněné chmelové šišce světa, a až se vynadíváme na její měnící se barvy, sestoupáme do erbovního sálu, kde se nám naskytne kromě mnoha jiného pohled na zadní trakt jediného pivního orloje na světě. To stojí za to vyjít ven a podívat se na jeho tvář. Nádherný ciferník, měřící čas pozemský i astronomický a orientující nás v momentálním stavu zvířetníku, doplňují postavy oslavující dočasnou, je tu i nezbytný zvonící kostlivec, jak už to tak na orloji má být... A apoštolové? Ach, ne – tento orloj je poněkud bezbožný, tady defilují mariášové karty s chmelovými šiškami. Pár metrů odtud si odvážnější návštěvníci mohou ještě vyzkoušet průlez komínem a pak už nás čeká příjemný interiér pivovaru U orloje... O tom ale bude řeč zase v jiném článku, v tom o Pivních stezkách. Tak – a nakonec slíbené aktuální informace o stavu žatecké žádosti: do města dorazila hodnotitelka ICOMOS (International Council on Monuments and Sites, tedy Mezinárodní rady památek a sídel, poradního to orgánu UNESCO), strávila ve městě utěšené čtyři dny, prohlédla, uvážila, zapsala a rozloučila se. Žatečtí z její návštěvy měli moc dobrý pocit. Teď se čeká na výsledné rozhodnutí. Půjde-li všechno dobře, mohl by Žatec být na seznamu UNESCO už letos v létě. Pokud přijdou doplňující dotazy, případně jiné požadavky, mělo by k definitivnímu rozhodnutí dojít v roce 2019. Tak držme Žateckým palce!

HORNICKÁ KULTURNÍ KRAJINA KRUŠNOHOŘÍ

Jen o jeden stupeň pozadu je se svou žádostí o zápis na seznam UNESCO ojedinelý přeshraniční krušnohorský projekt. Pro pořádek si ujasněme, co vlastně znamená slovní spojení „kulturní krajina“ – je to krajina dotýkaná životy a činností lidí, lidmi dotvářená. A je-li navíc hornická, dá rozum, že šlo o životy a činnost lidí, kteří měli co do činění s dobýváním rud. Projekt zahrnuje 22 lokalit, z toho 17 jich je v saské části Krušných hor a 5 v části české. Tento-

krát to vezmeme obráceně – jak si Krušnohoráci se svou ambicí momentálně stojí? První žádost byla po zralé úvaze stažena, aby mohla být upravena a doplněna, a byla tak co možná neprůstředná. Druhá byla podána v prosinci 2017, kdy zástupci obou států podepsali v Drážďanech společnou česko-saskou nominaci. Inspektoři ICOMOS přijedou letos a rozhodovat by se mělo v létě roku 2019. A teď se pojďme podívat na to, co je vlastně v těch Krušných horách tak mimořádného. Všechno to začalo už ve 12. století, kdy do naprosté divočiny syrových hor přišli první hledači rud. Postupně se tu těžily hlavně rudy cínu, stříbra, mědi, železa, olova, uranu, ale i mnoha dalších vzácných kovů, uhlí, vápenc, slída a třeba i české granáty. Tak široké spektrum dobývaných surovin nemá nikde na světě obdobu. V 16. století byl už hornický boom takový, že se Krušné hory staly nejhustěji obydlenou horskou oblastí Evropy! Vznikaly osady a později celá města, která z údolí vzlínala po svazích do hor, vyrůstala důlní díla, výrobní areály a příroda na to všechno

přijít divně, protože poměr sedmáct ku pěti zase tak vyrovnaně nevypadá. Jde ale o to, že zatímco saskou stranu reprezentují hlavně jednotlivá díla a menší celky, na straně české jde především o širší územní celky. Tak jako tak jde o jednotlivý a nedělitelný soubor úchvatných svědectví o postupném vytváření fenoménu hornické kulturní krajiny a bazírovat tu na nějakých hranicích nemá smysl. Bylo by asi načase říci si, jaká konkrétní místa usilují o zápis do UNESCO. Ponechme teď stranou saskou stranu a podívejme se do Česka. Tři z nominovaných oblastí jsou na území Karlovarského kraje – Hornická krajina Jáchymov, Hornická krajina Aertamy – Boží Dar – Horní Blatná a Rudá věž smrti u Ostrova nad Ohří.

po staletí reagovala, přizpůsobovala se, vznikaly jedinečné biotopy. Zároveň se vyvíjela zcela specifická kultura, tradice a zvyky. A co z toho všeho zbylo do dnešních časů? Mnohé. Tak třeba šachty, štoly, haldy, pinky (to jsou vlastně haldy naruby, tedy propadliny nad vytěženými prostorami – jedna z největších je k vidění na Komáří vížce), dochované provozní budovy, ale také vodní příkopy, báňské rybníky a hornické stezky. Zajímavé je, že rozdělení významu lokalit spojených do hornické kulturní krajiny je víceméně rovnoměrné na českém i saském území. To může někomu

KRUPKA A MĚDNÍK

My se teď blíže podívejme na dvě lokality spadající do Brány do Čech. V první řadě jde o ojedinelý a rozsáhlý hornický celek kolem historického města Krupka. Už samotné město (o kterém bude ještě o pár stránek dál řeč samostatně) je dokonalým příkladem sídla, které vzniklo doslova kolem prvního naleziště kasiteritu, tedy cínové rudy, neobvykle bohatého nerostu, který obsahoval až 78 % cínu. Od prvních několika domků dospěla Krupka až do stadia svěbytného městského celku, který z údolí Horského potoka postupně stoupal po stráních, jichž se zmocňoval v několika liniích nad sebou. Město má ojedinelý půdorys, soustředěný kolem prudce stoupající ulice, která se rozšiřuje v náměstí. Většina domů tu dodnes má gotické nebo renesanční jádro. Jsou tu nádherné kostely, pozoruhodné domy. Okolí Krupky je pak obzvláště cenným hornickým územím. Patrné známky

po krušení (dobývání, drčení rudy – mimochodem, tohle slovo dalo horám jejich český název) jsou v bývalých hornických revírech Knötl, Preisselberg, Komáří vížka a několika dalších. V revíru Steinknochen dokonce můžeme navštívit přístupnou historickou štolu Starý Martin, nemovitou kulturní památku. Velmi pozoruhodná je také hornická kaple sv. Wolfganga na Komáří vížce a jen pár desítek metrů nad ní i Velká pinka, propadlina, která v některých místech dosahuje až 75 metrů hloubky. Jsou tu i další štoly, pinky, povrchové dobývky i velice cenná Stará hornická stezka, tak cenná, že i ona byla prohlášena nemovitou kulturní památkou. Druhou lokalitou je Hornická krajina na vrchu Mědník nad obcí Měděnec vysoko nad Kláštercem nad Ohří. Z dálky nepřilíší nápadný

kopec korunovaný kaplí Neposkvrněného početí Panny Marie v minulosti vydával rudy mědi, stříbra, železa, olova a zinku, a dokonce i pyritu k získání vitriolového oleje čili současným jazykem řečeno kyseliny sírové. V celém souboru děl sloučených do Hornické kulturní krajiny Krušnohoří je právě Mědník výjimečný tím, že je tu největší koncentrace historických důlních děl na jednom místě. Je tu – a těžko tomu uvěřit – více než 70 štol, šachet a jam z časového rozmezí od 15. do 19. století. Kopec je tedy prakticky provrtnán skrz naskrz. A úplnou raritou je zhruba stometrové pásmo zdvojených šachet pravděpodobně z 15. a 16. století. I na Mědníku je možné podívat se do hloubi kopce – přístupná je štola Země zaslíbená. Usilovně se navíc pracuje na znovuoctvení Štoly Panny Marie Pomocné, která byla jako vůbec první štola turisticky zpřístupněna už v roce

1910. Na úplný závěr ještě jeden tip. Nová žádost o zápis na seznam UNESCO byla nejen upravena, ale i redukována, a to především na saské straně, kde z původních 85 lokalit zůstalo jen 17. Na české straně vypadla jedna jediná. To ovšem neznamená, že by nestála za návštěvu, obhlédnutí, ba důkladné prozkoumání, už proto, že je mimořádně fotografická. Jde o areál vápenky v Hájí u Loučné pod Klínovcem. Dochovaly se dvě nádherné polygonální šachtové pece a části několika

dalších budov. Ono to upřímně, není-li člověk informován, vypadá jako nějaká tvrz. A přitom byla postavena až někdy v polovině 19. století a až do 30. let století minulého se tu páliło vápno. Jde o nejstarší stavbu svého druhu v Česku. No, a protože jsme před chvílí drželi palce Žateckým, necháme klouby zbledět ještě jednou ve prospěch Krušnohorských. Prestiž Brány do Čech by úspěšností těchto dvou celků v úsilí o zařazení do seznamu klenotů světové kultury zaslouženě vzrostla.

Přírodní léčivé bohatství z Bíliny zná celý svět!

Když před časem na sociálních sítích začal Karel Bašta z ředitelství zřítel Bilina (BHMW, a. s.) zveřejňovat historické materiály o Bílinské kyselce, nevycházel jsem z údivu. Přiznám se rovnou, že jsem o světové proslulosti Bílinské kyselky a Zaječické hořké vody nevěděl vůbec nic. Pak se objevily první možnosti vydat se přímo do prostor rekonstruovaných lázeňských budov na exkurzi. Neváhal jsem a jel – a vám to doporučuji udělat taky. Protože, jak se ukázalo, o slavné minulosti fenoménu zdejších pramenů toho mnoho nevěděl skoro nikdo. Odhlížeje od zasvěcených historiků, mezi lidmi se tak nějak prostě předpokládalo, že Bílinská kyselka, která se v roce 1965 stala nejvíce distribuovaným lázeňským pramenem v ČSSR a byla k dostání doslova v každé prodejně potravin, je víceméně poválečná záležitost, navíc tuzemská, že zkrátka zdejší prameny v zahraničí nikdo nezná. Jenomže pravda je úplně jiná a dobrat se k ní byla práce skoro detektivní.

JAK SE RODIL SVĚTOVÝ FENOMÉN

Když se začalo s rekonstrukcí lázeňských budov a stáčírny, došlo i k vyklizení někdejšího skladu Civilní obrany. Bylo tu nahromaděno kdeco, a v nejzapadlejším koutu dokonce i zarážející množství historických písemností. K obrovskému překvapení všech šlo o kompletní lobkowiczský obchodní archiv a vůbec nejstarší nalezená písemnost pocházela z roku 1780! Ukázalo se, že informace, které archiv obsahoval, se zcela vymykají všemu, co bylo zatím v české poválečné literatuře o bílinské a zaječické kyselce známo a co se až doposud přepisuje i v oficiálních turistických materiálech měst. Už z letmého studia dokladů, faktur, objednávek a dodacích listů vyplynulo, že Sedlecká, Bílinská a Zaječická byly celosvětovým fenoménem a že zdejší produkty pili lidé v Buenos Aires stejně jako na Novém Zélandu a že byly běžné, ba tradiční i na britském královském dvoře. Začala vznikat časová osa, do které se postupně doplňují nově zjištěná fakta, která jednoduše vyrazí dech. Pojďme alespoň letmo nahlédnout do historie fenoménu, jaký mezi českými přírodními léčivými zdroji nemá obdoby.

Poprvé byly bílinské léčivé prameny doloženy v roce 1607, ale je jisté, že se o nich vědělo už dávno předtím. Majitelé bílinského panství, Lobkowiczové, tu o nějakých šedesát let později budují zřídla. K zásadnímu zlomu dochází v krásně zapamatovatelném roce 1717, kdy doktor Friedrich Hoffmann objevuje v nedalekém Sedleci hořkou vodu, která se ukáže být dokonalou náhradou za tehdy již známou epsomskou sůl, jejíž původní zdroje jsou už téměř vyčerpány. Doktor Hoffmann nedlouho nato zakládá v Teplicích lékárnou (shodou okolností vás do toho domu o pár stránek dál pozvu, neboť tam dnes sídlí firma Visit Teplice) a zahajuje výrobu sedlecké soli. Sedlecká voda i sůl začnou být chápány jako součást teplických lázní, „salónu Evropy“, a díky tomu dochází k nové vlně zájmu o lázeňské kúry v Teplicích. O pár desítek let později světoznámý švédský chemik Berzelius provádí analýzu Zaječické

hořké vody pro švédskou šlechtu, což odstartuje masivní vývoz do celé Skandinávie. Švédské, norské i finské noviny té doby jsou doslova plné inzerátů na zázračnou Zaječickou a Sedleckou vodu. Na samém sklonku 18. století dává ruský car Pavel I., milovník českých lázní, podnět k vybudování ruského lázeňství podle vzoru Teplic a Karlových Varů. Bílinská kyselka v souvislosti s tím začíná pronikat i do Ruska. Ve vypjatém napoleonském roce 1812 přesvědčí Goethe Beethovena, aby se spolu z Teplic zajeli podívat do Bíliny, kde kromě fascinující d'áblovy hory Bořeň jsou i zdroje nejslavnější německé léčivé vody takzvané „německého Vichy“, jak se tehdy svazku Teplic a Bíliny říkalo v Evropě.

V té době se v Londýně začíná vyrábět napodobenina Zaječické hořké, která se brzy stane nosným produktem farmacie začátku 19. století. Je považována bezmála za všelék. Proč napodobenina, řeknete si? Inu, každý pramen má svou sílu. A technologie, která byla v dané době používána k jímání vody, dokázala naplnit pouze pět láhví za minutu. Přes obrovský export do celého světa tedy zdroje v okolí Bíliny nemohly stačit enormní poptávce de facto celé planety. Bílina si ponechala sta-

tut zřídlení lokality pro světoznámé Teplice. Postupně tu vyrostla restaurace, Inhalatorium, Trinkhalle, malá kolonáda, pod siluetou démonické hory Bořeň vzniklo nádherné koupaliště (mimochodem, o něm bude řeč, funguje dodnes). V roce 1859 putuje do světa kolem čtvrt milionu láhví zdejší vody, o čtyřicet let později už je to pět milionů láhví! V té době startuje export do Jižní Ameriky. Píše se rok 1900 a Bílinská kyselka získává na Světové výstavě v Paříži hlavní cenu jako NEJLEPŠÍ DIETETICKÝ PŘÍRODNÍ NÁPOJ NA SVĚTĚ.

Po druhé světové válce se komunistický režim snaží o dvě věci – zakrýt všechny stopy po někdejší německé slávě (například promenádní lesopark byl hustě osázen rychle rostoucími dřevinami, aby zmizely všechny stopy „dekadentní šlechtické nadřazenosti“) a aby se dále neřešily bolestivé otázky vyhnání většinového německého obyvatelstva. Čerpání kyselky ale nebylo přerušeno, a nově osazená technologie dokonce umožnila zefektivnit čerpání na celých 30 láhví za minutu.

VOLNOČASOVÝ AREÁL VE STÍNU ĎÁBLOVY HORY

Tryskem jsme prolétli jen několik střežejních bodů na časové ose vývoje fenoménu Bílinská, Sedlecká a Zaječická. Jsme zpátky v roce 2018. Budovy stáčírny září novotou, opraven je i pomník Reussů, lesopark se dočká velkorysých revitalizací a navrací se do původní podoby, ve spolupráci s městem Bílina tu vzniká pozoruhodná naučná stezka, je tu na čtyřicet kilometrů výletních tras původních parkových úprav. Řečené koupaliště stále láká, navíc je doplněno komfortním autokempem, v těsné blízkosti je jeden z největších sportovních areálů v zemi – tenisové kurty, minigolf, bowling, šipky, workoutové hřiště, dvě hřiště fotbalová plus jedno tréninkové, rozsáhlý lehkotletický areál...

V plánu je možnost nechat si od sestřiček, které jako by se sem prokopírovaly z 19. století, přímo z nádherné dekorované pramene natočit blahodárnou vodu, zpřístupňuje se Inhalatorium, v provozu jsou původní restaurace i lesní kavárny ze Zemské výstavy Praha 1891... A k tomu už zmíněné exkurze do stáčírny – mimořádně zajímavě strávený čas s nůši plnou informací, jaké se neoposlouchají. Zdá se tedy, že lidé, kteří mají v majetku tenhle někdejší klenot a českou chloubu, vědí, co dělají, a že bílinským lázním navracejí jejich bývalý lesk. A nejen místu samotnému – vždyť už se jim podařilo obnovit dodávky do Evropy, Ruska,

Číny, Spojených států, dokonce i na místa tradičního odběru, tedy do Skandinávie a Británie, v to počítaje i pravidelné dodávky do Buckinghamského paláce... Kdo ví, třeba se jim podaří opráší pověst bílinských kyserek a dovést je znovu na evropský trůn léčivých pramenů. A třeba se i v jiném obsazení zopakuje půvabná příhoda, kdy zoufalý Jindřich Mattoni psal v dopise přátelům: „V Karlových Varech už nikdo nechce nic jiného než Bílinskou kyselku! Končím s prodejem kyselky a objednávat 80 000 lahví Bílinské kyselky měsíčně.“ Vždyť kolik takových přírodních produktů v Česku máme, aby nám je záviděl celý svět, aby je celý svět chtěl a nadšeně konzumoval?

Na rozhraní mámivých hor

České Švýcarsko a Lužické hory jsou pradávni milenci. Od nepaměti se dotýkají, proplétají, vrůstají jeden do druhého, jsou jedno tělo jedna duše, a jakkoli mají rozdílný charakter (jak už to tak u milenců často bývá), jsou si velmi, velmi blízcí. V poslední době je zase lidé – konečně – začínají chápat jako jeden divukrásný celek plný pozoruhodných, mámivých a malebných míst, jako region, jenž se doplňuje a který je tak útěsné a naplňující poznat od Tiských stěn až někam k Ještědskému hřebeni. Jejich poznávání ošlapem turistických bot ostatně není nic nového, vždyť slavná modrá Hřebenovka existuje už nějakých 115 let. Počátkem dvacátého století vedla skrz celé Lužické hory i České Švýcarsko. Pojďme se tedy dnes vypravit na rozhraní obou těchto území, konkrétně do západních Lužických hor.

STUDENEC – STRÁŽCE BRÁNY HOR

Pokud by se mě někdo ptal, kde se oba krajinné celky stýkají nejpoetičtěji a nejmalebněji, neváhal bych ani vteřinu. To místo mám zapsané v duši, a kdykoli sem přijedu, pookřeju. Jetřichovice, Rynartice a Pavlino údolí patří k nejvyhledávanějším cílům Českého Švýcarska. Tam, kam už turisté nechodí, na stinných březích Chřibské Kamenice, končí Pavlino údolí a začíná údolí Na Potokách. Když z něj vystoupáme prudkou zátočivou silničkou do zalesněného vrchu, okamžitě pochopíme, že jsme někde jinde, a přece tamtéž. Zní to zvláště, ale musí se to zažít. Nad

obcí Studený zdvihad se první a zároveň jeden z nejkrásnějších vrchů Lužických hor – Studenec. O kousek dál, za vsí Lipnice, je místo tak utěšené, že tu srdce až usedá. Studenec s nádherným náhrdelníkem kamenného moře se tu opírá o Lipnický vrch a od jejich lesnatých hlav se dolů plazí nádherné louky. Tady poprvé pocítíme sympatickou vlastnost Lužických hor – ač nižší než Českomoravská vrchovina, mají svrchovaně horský charakter. Na temeni Studence stojí díky nadšení spolku Pod Studencem obnovená rozhledna s panoramatickým výhledem, který především předestírá velebnost českosvýcarskou. Seběhneme-li do sedla pod Studencem, budeme okouzleni bezmála krkonošskou scenérií rozsáhlé louky sbíhající do lesů, kde v červnu divoce a náruživě kvetou nekoněčné koberce měsíčnice vytrvalé. Na dohled odtud je jeden z divů Lužických hor – Zlatý vrch, který, ač málo známý, úchvatnou stěnou z čedičových píšťal ohromí ještě víc než známé Varhany.

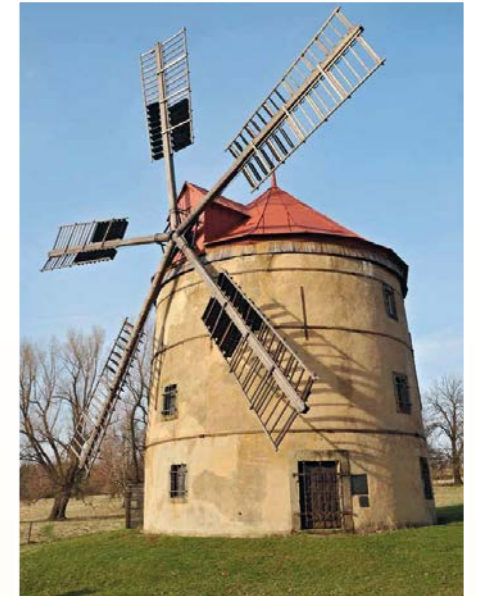
ÚDOLÍ TISÍCE KRÁS

V České Kamenici zaznamenáme zvláštní pocit – na jednom místě tu totiž symbolicky stojíme přesně na rozhraní tří svěbytných,

a přece tak blízkých celků – Českého Švýcarska, a tedy Labských pískovců, Lužických hor a Českého středohoří. Odtud se pak noříme do lužickohorských scenérií dobrodiním říčky Kamenice. Postupujeme proti jejímu proudu opravdu úchvatným údolím, kolem fantaskního skalního útvaru zvaného Pustý zámek, kde na mohutné stěně tryskají zkamennělé znělcové proudy v podivuhodném vějíři. Projedeme Mlýny a Kytlicemi, prvními lužickohorskými vesničkami. Zejména kytlické domky jsou půvabně rozestry do široka, šplhají po povlných stráních a tiše volají – vidíš? Cítíš? Jsí už jinde, jsí v horách, jimž kraluje majestátní Luž. Teprve za Kytlicemi ale dojde k překročení lužickohorského kamene úhelného. Nenápadný viadukt oddělí jednu krajinu od druhé. Za ním jsou náhle rašelinou narezlé potoky meandrující v mokřadních lukách, scenérie bezmála šumavská, i lesy mají náhle jiný charakter a tam, v zátočině pod hřebenem Srnčí hory pableskuje Hraniční rybník, místo mimořádné krásy. Zrcadlo hladiny vypadá jako obrovské oko obrostlé řasami rákosí a křovisek, jako dokonale naleštěné zrcadlo, které odráží velké balábile oblohy, divadlo rozverných mraků i důstojného slunce. Ve stráni nad rybníkem, v neskutečně hladké a kolmé stěně z železitého pískovce objevíme tajemné znaky vyryté do kamene a užasle zjistíme, že některé pocházejí z hlubokého středověku, snad někdy z poloviny 16. století.

V ŘÍŠI JEDLOVÉ KRÁLOVNY

Cesta se zlomí v pase a vede nás vzhůru, do kopců, k důstojné a velebné dámě západních Lužických hor, ke královně ozdobené kamennou korunou rozhledny, jejíž stěny jsou v létě rozpálené sluncem a v zimě dekorované bílým persiánem. Jedlová. Ať už tu vystoupáte na rozhlednu, dobře se najíte ve vrcholové restauraci, prolezete lanové centrum nebo si půjčíte koloběžku a sjedete úbočí zase trochu jinak, bude se vám tu líbit. Rozhlednu doporučuji se vsí zodpovědností – teprve z Jedlové totiž pochopíte, jak se České Švýcarsko a Lužické hory dojemně objímají, jak spolu souznějí. Nejbližší magnet, shůry viděný, je sousední Tolštejn. Neváhejte a podnikněte na něj výpravu. Čeká vás spektakulární zřícenina kdysi věžemi ježatého hradu, s báječnými vyhlídkami i s věncem pověstí, které zamyšlené zdi k večeru vyprávějí. Jen o něco níže završuje Křížovou horu stříška kaple sv. Kříže, která uzavírá jednu z nejkrásnějších křížových cest v Česku, pozdně barokní pašijové putování od Getsemanské zahrady vzhůru, kolem jednotlivých zastavení až k Božímu hrobu. Hluboko pod námi, v magnetové hoře, dodnes

duň ozvěna úderů špičáků a kladiv. Těžily se tu vzácné kovy a prohlídková Štola Jana Evangelisty je toho fascinujícím dokladem.

PŘEDHŮŘÍ S OKY RYBNÍKŮ

Neznám člověka, který by neměl rád hory. Ty Lužické mnoho lidí nezná – ke své škodě. Tam, směrem jihovýchodním, rozprostírají se v celé své omamné kráse. My jim zlehka pokyneme a sejdemě dolů, do lužického podhůří. Bude to výprava do země rybníků, větrných mlýnů a luk plných zчучанé trávy. Cesta nás povede z Horního Podluží kolem kozí farmy v osadě Žofín (napijte se tu kozí syrovátky, ta kudy teče, tudy léčí), nalevo bude velebně zrcadlit oblohu Velký rybník hlídáný majestátně plachtícími čápy a přímo před námi se rozprostře rybník Světlík, nad nímž si svou kořist důstojně vyhlíží orel mořský. Větrný mlýn na břehu rybníka člověk nedokáže vnímat jako součást reality. Je to tak pohádkové a fantaskní místo, že se vtírá neodbytný pocit, že jsme někde překročili

čarovný kámen a jsme Jinde. Podhorské louky se zчучанými snopci trávy a podsaditými dřevinami mají půvab a vřidnost lužického podhůří. Jsou těhotné vodou, která jen o kousek dál tryská ze země a vytváří řeku Křinici – ale to už je zase jiná kapitola tohoto čísla Brány.

Týden na kole s Labem po boku

O Labské stezce, nejdelší a nejkrásnější cyklotrase Brány do Čech, už jsem toho napsal hodně a pravidelní čtenáři Brány to vědí.

A přece jsem zjistil, že hodně lidí tuhle nádhernou cestu považuje

jen za jednorázovou cyklostezku, po které se prostě dobrodininím říčního břehu projedou takřka bez převýšení. Jenomže ona je to cesta kouzelná, která nikdy nekončí, vlastně takový šťavnatý hrozen – na pevném stonku řeky jsou nabaleny desítky, ba stovky atraktivních výletů, výprav a aktivit. Jinak řečeno – vzít kolo, na nosič hodit stan, vyvzdorovat si na všedním životě týden volna a vyrazit na Labskou stezku je vynikající nápad, zejména pak nejsme-li líní udělat si tu a tam výšlap někam do kopců, které se důstojně zdvihají nad řekou. Ono se totiž mezi cyklisty říkává, že stezky podél řeky jsou pro pačoury, důchodce a maminy – tak já vás tentokrát přesvědčím, že s těmi odbočkami je to normálka Tour de České středohoří. O dovolené bychom si přece měli leccos dovolit a nadělit si co nejvíc zážitků. Odpočívat můžeme v práci – no ne?

ŠTĚTSKO A PODŘIPSKO

Vezměme to pěkně po proudu, od Štětí až na hranice se Saskem. Já to dnes pojím hodně spartánsky a romanticky – stan a kempy. Pokud dáváte raději přednost penzionům nebo hotelům, stačí se podívat na stránky www.ceskestredohori.info a vybrat si podle chuti – je z čeho. My ale protentokrát vážně po skautsku – čekají nás čtyři báječně situované kempy, pročež je možné si trasu rozdělit do několika etap a prozkoumat okolí řeky i stezky velmi důkladně. Kempy najdete

v Roudnici nad Labem (Cyklokemp BK Pod lipou), v Litoměřicích (Autokemp Slavoj), v Ústí nad Labem (Cyklokemp Loděnice) a v Děčíně (Kemp Děčín) – všechny v těsné blízkosti Labské stezky nebo přímo na ní. Základny tedy máme, jde se čučet do mapy. Mapa nás informuje, že celková délka Labské stezky na území Brány do Čech je 96 kilometrů – to by zdatnější cyklista ujel za den, že? Ale my přece budeme šmejdít po okolí. Hnedle jak vjedete do Ústeckého kraje, čeká vás Štětsko.

LITOMĚŘICKO A ŽERNOSECKO

Zpátky na pravý břeh – tady totiž láká úchvatný kostel Nejsvětější Trojice v Zahořanech – tu scenérii nedokážete jen tak minout. A je to kousíček. Pak kolem slepého ramena Labe až do Litoměřic. Tuhle perlu si užijte dosyta. Hradby, parkány, muzea, galerie, sakrální památky včetně katedrály sv. Štěpána s věží, vyhlídkový dům Kalich, litoměřické pod-

zemí, úžasné pivovary – Biskupský a Labuť, hrad s vinařskou expozicí, kavárny, máchovské památky... anebo senzační koupaliště, kde ostatně budete i spát. No, a z Litoměřic nelze nevyrazit do kopečků – do Hlinné, na Kamýk, do Třebušína nebo na ploskovický

zámek... Rychle zpátky k řece, máme jenom dvoustranu. Najednou se před vámi otevře vodní hladina Žernoseckého jezera, kde se prostě nedá nezastavit a nevykoupat se nebo se neoddat vodním sportům. Dál už jedete krajem vína přes Velké Žernoseky s historickými sklepy – i tady je přívoz, který vám přístupní nádherné Oparenské údolí i oblast pod Milešovkou. Pravý břeh nás vede rovnou do samotné Porty Bohemiky. Není od věci vyšlápnout si na Kalvárii, ke třem křížům viditelným zdaleka široka. Ostatně, když už jsme u toho dobývání kót – v Sebužíně to chce vzít do vrchu a dojet si až pod rozhlednu Varhošť, protože tenhle výhled si fakt nekoupíte... Jsme zase u řeky a mjíme Průčelskou roklí, kde se kdysi procházel Karel May a vymýšlel vinnetouovské zápletky – je vážně nádherná!

ÚSTECKO A DĚČINSKO

To už se ale blíží kemp v Brně a celé Ústí nad Labem s Masarykovým zdymadlem, hradem Sřfekovem, lanovkou na Větruši, zoologickou zahradou, slavnou šikmou věží, báječným muzeem..., to by bylo na dlouho. Co byste vynechat určitě neměli, to je nádherně rekonstruovaný kostel svatého Floriana v ústecké čtvrti Krásné Březno na levém břehu. Pozor – neplést s Velkým Březnem, to je na břehu protější a čeká vás tu pivovar, kde se vaří Březňák (jedenáctka je mimořádná!), legendární restaurace Tivoli, chotkovský zámek s krásnou zahradou a pro nenapravitelné contadory nádherný výšlap do kopců až do Homole u Panny – na to nezapomenete, co živi budete – ta krajina je tak nádherná, až srdce usedá. Kde je ale odbočit vážně nutno, to je o kus dále, v třetím Březně, které je Malé. Tady vás urputně zvedající se silnička vyvede až do Zubnic, do skanzenu lidových staveb

s malým železničním muzeem – že tu končí muzejní železnice, se dozvíte na jiné stránce. Hnal bych vás ještě dál, do Levína a na Úštěk, ale jsem lidumil – vraťme se k řece. Do Děčína je to už jen pár šlápnutí. Tady pěkně do kempu pod mostem a vyrazit na zámek a do jeho krásných zahrad, do zoo, na via ferratu uprostřed města, na některou z vyhlídek (schválně, jestli se vám bude víc líbit Pastýřská stěna, nebo Kvádrberk...), do kostelů, na skoro nejlepší basket v zemi, do aquaparku, do pivovaru, dobře se najíst (gastronomický návod na jiném místě) a potom na chvíli opustit Labskou a vydat se Ploučnickou cyklostezkou nějakých deset kiláčků kolem krásné a dnes už zase čisté Ploučnice, jejíž krev mi, odpust'te osobní vsuvku, koluje v žilách, takže sem vás zvu obzvláště rád – až do Benešova nad Ploučnicí plného salhausenských zámků a saské renesance. Honem zpátky, protože to, co nás čeká teď, nemá ve světě obdoby.

LABSKÝ KAŇON A ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Labský kaňon z Děčína do Hřenska, to je bonbónek, který se neocucá. Úchvatné scenérie, do nebe šplhající pískovcové masivy, kolem stezky pobíhající bobři, kroužící kormoráni, šify na řece, horolezci na skalách – nezapomenutelné. V Dolním Žlebu je skvělý nápad vymakat kopec po thunovské „dlážděnce“, cestě dlážděné obrovskými pískovcovými deskami, až do lesů kolem Maxiček a pokračovat přes hraniční Českou bránu až do Schöny a Schmilky na břehu Labe. Sem ale dojedeme i pohodlně

kolem řeky a bude nás tu čekat přívoz, kterým se přepravíme do Hřenska. No, a tady už vás asi nemusím navigovat – soutěsky Kamenice, Pravčická brána, Jetřichovické vyhlídky, Dolský mlýn..., prostě celičké České – a taky Saské – Švýcarsko na dosah. Tak co, měl jsem pravdu? Není to úchvatná týdenní dovolená doslova nabitá zážitky?

Já Casanovu pamatuju, tady všude seděl

Lidi jsou zvláštní bytosti. Kolik jich jenom u nás na duchcovském zámku chodí na prohlídku pokojů slavného Giacomu Casanovy, kolik se jich přede mnou zastaví a dívá se na růži položenou na mém sedáku – a žádný se mnou jaktěživ nepromluví. Přitom co já bych všechno mohlo vyprávět! Ale to ne, lidi jsou prostě zpupné a namyšlené plémě, které si myslí, že krom něj nikdo nemá duši a city a vzpomínky. Ano, z jejich pohledu jsem jen pouhé křeslo, kus nábytku, dřevo, čaloun a nějaké ty barvy. A tak jsem rádo, že mám konečně možnost vypovědět někomu, co vím. Nebo alespoň zlomek toho. Kdo by snad chtěl vědět víc, nechat se ráci obtěžovati do města Duchcova na zámek, na prohlídkový okruh „Casanova na zámku“. Tady jsem a tady budu a rádo vám povím víc.

GIACOMO, ŘEČENÝ JAKUB

Giacomo, kterému tu ale stejně nikdo neřekne Jakube, byl zvláštní povaha. Když ho k nám na zámek pozval náš vzácný pan hrabě Josef Karel Emanuel z Valdštejna, kterého kdesi na jeho cestách po světě Casanova uhranul vyprávěním o svých eskapádách milostných i všelijakých jiných, psal se rok 1785 a Jakobovi bylo čerstvých šedesát let. Řekli byste možná – stařík, tedy na tu dobu, ale on měl pořád ještě v těle tisíc čertů. Pan hrabě ho požádal, aby mu uspořádal knihovnu, a Jakob to zpočátku dělal velmi rád. Postupem času se ale začal propadat do depresí a špatných nálad, cítil se sem „uklizený“ (no, upřímně, ona to byla dost pravda, protože některá města v Evropě měl jednoduše zakázána a jeho hříchy a hříšky ho

neustále dostihovaly) a hlavně nechtěný. Ne snad panem hrabětem, který byl beztak skoro pořád někde v luftu, ale zámeckým personálem. Ten mu život na zámku dost ztrpčoval, ale on mu tedy zase po pravdě nezůstával nic dlužný. Tak třeba jednou v zámeckém parku (tam se taky zajděte podívat, je krásný a plný vzpomínek na Casanovu) měl výstup s hraběcím sluhou, takovým cucákem nevycválaným, mlíčňákem nedopečeným – a ten ho normálně spráskal holí! Ke všemu jeho vlastní špacírkou! Na druhé straně Jakob zuřivě nařkl zámeckého kuchaře, že mu schválně špatně vaří makaróny, a utekl do Teplíc ke Clary-Aldringenům a odmítal se vrátit. Po těchhle svých trucovacích útěcích se ale vždycky nakonec vrátil, zavřel se v pracovně a psal a psal a psal. Napsal tu především paměti Historie mého života, v nichž věrně vylíčil dobu, která ho utvářela, anebo slavný příběh svého útěku z olovených komor benátských. Jo, a taky tu napsal román Icosaméron, z toho

jsem bylo pař, když ho ve mně předčítal několika spřáteleným lidem ze zámku – něco takového do té doby nikdo nenapsal! No, však je to taky dodnes vůbec první dílo žánru science fiction – což jsem se ovšem dozvědělo až o mnohem později. Vy si možná myslíte, že si vymýšlím, že přeče křeslo si může ještě tak pamatovat, co se odehraje v místnosti, kde stojí – ale chyba lávky! Jak si tak lidi odjakživa myslí, že jsem jen kus dřeva, mluví přede mnou bez zábran, a tak znám vlastně všechna zámecká tajemství.

UKŘIVDĚNÝ SVŮDNÍK

Třeba i to o Dorotce, dceři našeho fortynýře. Tu měl Jakob moc rád a ona jeho, měli spolu takový hezký vztah, skoro jako otec s dcerou. Jenomže pak do toho Dorotka vlítla – a kdo byl první podezřelý? Samozřejmě evropský svůdník číslo jedna – Jakob Casanova. (Jen tak mimochodem, on těch žen na dnešní poměry zase tolik neměl – nějakých sto třicet jich napočítal, když ve mně seděl a psal koncept svých pamětí... A když to neprozradíte, řeknu na něj i to, že kromě žen bylo mezi jeho dobrodružstvími i pár chlapců – ale vážně pšššt!) A jak to dopadlo s Dorotkou? Jakob byl tehdy hrozně dotčený, zuřivě se obhajoval a nakonec přivedl Dorotku do kostela a před panem farářem ji donutil přiznat, jak to ve skutečnosti bylo... Otcem dítěte byl malíř, který v té době zrovna pracoval na zámku. Casanova se uklidnil, a dokonce všechno zorganizoval tak, že se budoucí rodiče vzali. Moc rádo vzpomínám taky na chrtící Mélampige.

Tu Jakob dostal od kněžny Lobkowitzové a opravdu ji miloval. Když na mně seděl, lehávala Mélampige u jeho nohou a on se necítil tak sám. Když zlobila, huboval ji německy, jinak s ní mluvil velmi laskavě a vždycky bez výjimky italsky. Úplně ho vidím, jak zimomřivě zahalený v kožichu (ten si brával často i v létě a v jednom kuse skuhral, jaká je tady na severu Čech sibiérie a jak on tu umrzne uprostřed července) a co nejbliž plápolajícímu krbu ostří brk a rovná si kalamář.

KÝM BYL VLASTNĚ CASANOVA?

Jak vlastně Jakob vypadal, se ptáte? Tak, jeho obrazy asi znáte – některé jsou docela věrné. Víte, on rozhodně nebyl krásný, ale byl nesmírně přitažlivý. Měl úžasně živé oči. V těch se zrcadlilo všechno, co se odehrávalo v jeho rozvášněném nitru. Byl hodně nervózní, neklidný, občas zlostný, chvílemi vypadal jako divous, ale když vyprávěl – podléhal mu lidé bez ohledu na věk i pohlaví – byl str-

hující. A že tedy měl o čem vyprávět! Narodil se do herecké rodiny, veřejným tajemstvím ale bylo, že jeho pravým otcem byl nejspíše šlechtic, který se dvořil jeho matce. Měl být knězem, ale byl vším jiným – správcem pokladny, sekretářem, vojákem, hercem, houslistou, námořníkem, hazardním hráčem, důlním inženýrem, provozovatelem loterie, tajným agentem inkvizice – a naopak svobodným zednářem (za což ho církev uvrhla do strašlivých olovených kobek v podkroví benátského dóžecího paláce), zemědělským reformátorem, ale také novinářem, básníkem, filozofem, spisovatelem... Z většiny míst byl nakonec vykázán a vyhnán, jednak pro finanční machinace, a samozřejmě i pro své milostné avantýry. No vy byste životní příhody takového člověka neposlouchali s otevřenou pusou? Já bylo kolikrát tak napnuté, až jsem se bálo, že mi popraská čaloun.

JSEM JEHO ÚMRTNÍ KŘESLO A JSEM NA TO HRDĚ

Anebo..., ale ne, víc vám toho povím, až přijдете k nám do zámku. Co tu uvidíte? Kromě trasy v šesti místnostech severního křídla zámku, která vás seznámí se sběratelskými aktivitami Valdštejnů, tu máme jednu zcela speciální prohlídkovou trasu takzvaným biliárovým křídlem, a to je ta mapující pobyt Giacomu Casanovy. Uvidíte jeho služební byt, pracovnu, knihovnu, o niž se staral, a především – uvidíte mě. Já totiž nejsem jen tak obyčejné křeslo, abyste si

nemysleli, a ta růže na mém sedáku taky neleží náhodou. Na ten červnový den roku 1798 nikdy nezapomenu. Jakob se posledních pár dní necítil dobře, ztěžka chodil, špatně se mu dýchalo. Čtvrtého června takhle po poledni se šoural pokojem, podíval se na mě a unaveně se do mě svalil. Slyšelo jsem jeho přerývaný dech a pak... najednou ticho. Ještě hodnou chvíli jsem s láskou neslo mrtvé tělo mého Jakuba. Ano, jsem jen kus nábytku a ani se neví, jakého jsem vlastně pohlaví, ale i já jsem toho charismatického muže miloval z celé své dřevěné kostry. Až se vrátíte ze všech prohlídek, až projdete zámecký park a užasnete nad nádhernou a dramaticky zachráněnou barokní Reinerovou freskou, až konečně stanete přede mnou, vzpomeňte na neobyčejného muže, který svůj život dožil tady u nás. A jděte se podívat do jeho pracovny, tedy pokud se vám podaří najít tajný vchod. Pokud ano, je docela možné, že se tam setkáte s Jakubovým duchem. Já si s ním často povídám celé hodiny.

Jmenuji se Ohřínka a jsem víla

Rovnou a dopředu říkám – já proti Rostovi nic nemám. Píše Bránu už tolik let..., ale pro děti ještě nenapsal ani jeden článek! A přitom děti jsou ti nejlepší návštěvníci, vážně – úplně nejnejlepší turisté! Když je něco nebaví, tak to hned dají najevo. Ale když je něco baví – ó já, to je jiná! Takové nadšení v očích, takový úsměv a takovou radost, to člověk jen tak nevidí. Já jsem vlastně taky ještě dítě, i když u nás, u vodních víl, se to počítá trošičku jinak. Můj tatínek je vodník Ohřínka a maminka je víla jako já. Má krásné jméno – Egerie. Tohle moje vílí povídání tedy bude jen a jen pro děti a vy dospělí, vy to vůbec nečtěte!

ČAROVÁNÍ S VODOU

Úplně nejdřív ze všeho si řekneme tajemství – až budete na výletě někde poblíž mého domova, tedy řeky Ohře, můžete mě přivolat a já půjdu na ten výlet s vámi, dokonce vás povedu po těch nejzajímavějších a nejzábavnějších místech. Rodičům, aby se nedivili, řekněte, ať zajdou do některého informačního střediska a vezmou si tam pro vás můj sešit. Ano – já mám svůj vlastní sešit, a dokonce jich bude víc! Jmenuje se Putování s Ohřínkou a je v něm spousta zajímavých cílů i s úkoly a hádankami. Prostě, vymyslela jsem to tak, aby to bavilo nás, děti. Dospělí se vždycky nějak zabaví, znáte to, ale my potřebujeme skutečnou zábavu! Tak – rodiče si budou myslet, že já bydlím v té knížce, tedy v tom sešitu, a nebudou vás otravovat vyptáváním, co pořád máte s tou Ohřínkou. No, a vy zatím můžete úplně nenápadně čarovat a sejít se se mnou doopravdy. Nevěříte? Tak podívejte – ať tady v Poohří půjdete kamkoli, já tam budu. Jak mě poznáte? Jsem vodní víla, takže hledejte vodu. Určitě mě najdete v řece Ohři. To stačí položit dlaň na vodu, zavřít oči a zašeptat: „Až zvoneček zacinká, objeví se malinká vodní víla Ohřínka.“ A já si vás najdu. Možná mě neuvídíte – dospělí tedy určitě ne, ti jsou úplně slepí, ale i dětské oči mají někdy problém vidět holku, která je celá z rozčeřen

vody. Ale nebojte – já s vámi fakt budu! Budu v každé studánce, v kalužích, v sudech pod okapy, dokonce ve vodovodu, v umyvadle, ale i ve sklenici s vodou, kterou si dáte někde v restauraci. A kdyby náhodou začalo pršet, žádný strach – to jsem jenom já a hladím vás po vlasech a po tvářích. No schválně – hleďte všude vodu. Když tam bude, budu tam já taky. I v ranní rose. I v husté mlze. A ukážu vám místa, na která nezapomenete.

ZÁMKY BEZ LOŽNIC A PAROHŮ

Taky se tak strašlivě nudíte, když vás máma s tátou donutí, abyste se ploužili zámek plným ložnic a obrazů ošklivých lidí, nesměli na nic sáhnout a ani nic nahlas říct kvůli té paní vepředu, co pořád povídá jenom všelijaká jména a čísla? Já bych vždycky nejradši utekla. Tak to já vás pozvu na mnohem zábavnější zámek. Začneme třeba na Stekníku. To je vám úplně dobrodružství, chodit po něm. Tak předně – zámek se teprve opravuje, pomalu se odhalují krásné kresby na stěnách, které hloupí lidé přemalovali, a je bezva být u toho a představovat si, co všechno ještě může být na těch zdech ukryto. A potom – je tady výstava hraček a kočárků, takových, co si s nimi hrály třeba už naše prababičky. A hlavně – kolem zámku je veliký park a krásná terasová zahrada,

kde se dá běhat a hrát si na princezny a rytíře a taky elfy a hobity, prostě nač kdo chce. Taky Nový Hrad je báječně zábavný zámek. Tady vás bude pěkně bolet za krkem, přísahám na holej pupík! Mají tu nádherně malované stropy – skoro v každé místnosti – a každý je jiný! Taky tu uvidíte, jak se lidé v dávných dobách koupali, jak prali, jak chodili na záchod – no jasně, i to tam mají, vážně! Vylezete na věž a budete se dívat do kraje, pak zase sestoupáte do sklepa, kde je přikovaný strašlivý drak..., nebo alespoň někdy určitě byl. Abych nezapomněla – Krásný Dvůr! To je vám zámek, no to budete koukat. Tedy,

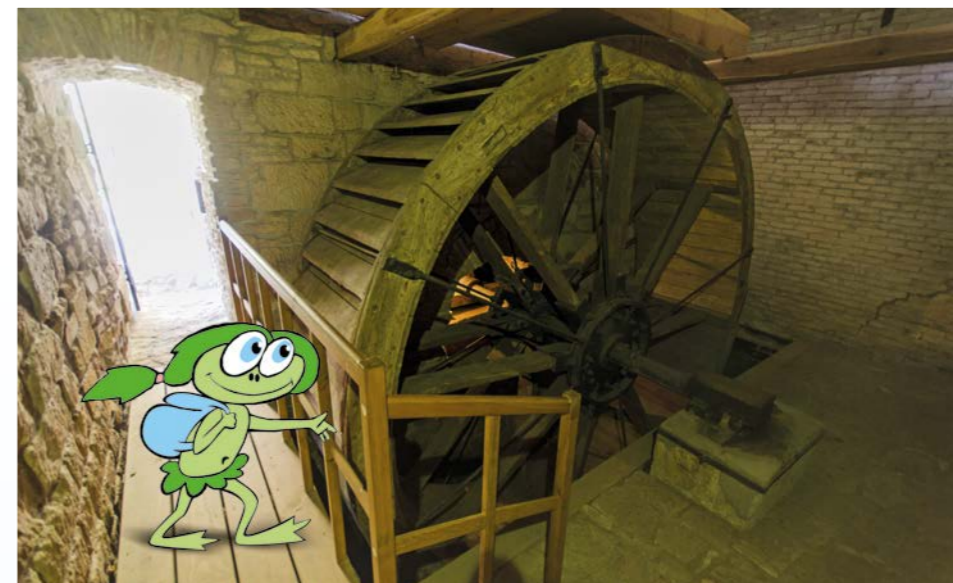
hlavně na ten park kolem zámku – ten je naprosto senzační. Dá se tu bloudit, běhat, schovávat se, hledat poustevníkovu jeskyni, nacházet nejrůznější altánky a stavby v parku, pak vystoupat na věž takového kostelíčka, odkud je zase moc fajn rozhled, no, to nesmíte vynechat! Samozřejmě tu máme i hrady a zříceniny hradů – zkuste třeba Hasištejn, ten je k večeru docela strašidelný a dá se tu bloumat po nádvoří, stoupat po schodech, chodit po hradbách, i do věže nakouknout. A to vám dávám jenom ochutnat – v mých sešitech najdete tipů daleko víc.

KOSTELY JINÝMA OČIMA

Kostely taky nebývají dvakrát velká zábava, to tedy ne. A přitom stačí zapojit fantazii – a taky si samozřejmě vybrat ty, které nás budou něčím bavit. Tak třeba obrovský chrám svatého Mikuláše, ano, toho, co chodí s čertem a anděly a naděluje do ponožek za oknem. Ten stojí uprostřed města Louny a má střechu, jakou jste, děti, ještě neviděli, to se s vámi teda klidně vsadím! Vypadá jako kopce, co jsou vidět na obzoru. Jo, a nezapomeňte vylézt na kostelní věž. To je totiž velká hrdinka – přežila obrovský požár města a je

z ní vidět město jako na dlaní a ještě i daleko do kraje podivných hor, které vypadají trochu jako pralinky rozházené po stole. Kam bych vás tak ještě poslala – ano, do Kadaně! Tam je vám naprosto tajemný klášter se zahradou obehnanou vysokou zdí. Až vejdete dovnitř a půjdete chodbami pod nádhernými klenbami, uslyšíte možná šoupané kroky mnichů františkánů, kteří tu v kápích stažených hluboko do obličeje kráčeji už stovky a stovky let. Je tu toho hodně k vidění – třeba opravdický katovský meč, kterým se stínaly hlavy, lékárna sester alžbětinek, středověká sklářská huť, úžasné polodrahokamy... A dozvíte se tu, jak lidé bydleli ve středověku – bez elektriny, vodovodu, bez televize a internetu – prostě úplně, ale vážně úplně jinak než dneska my.

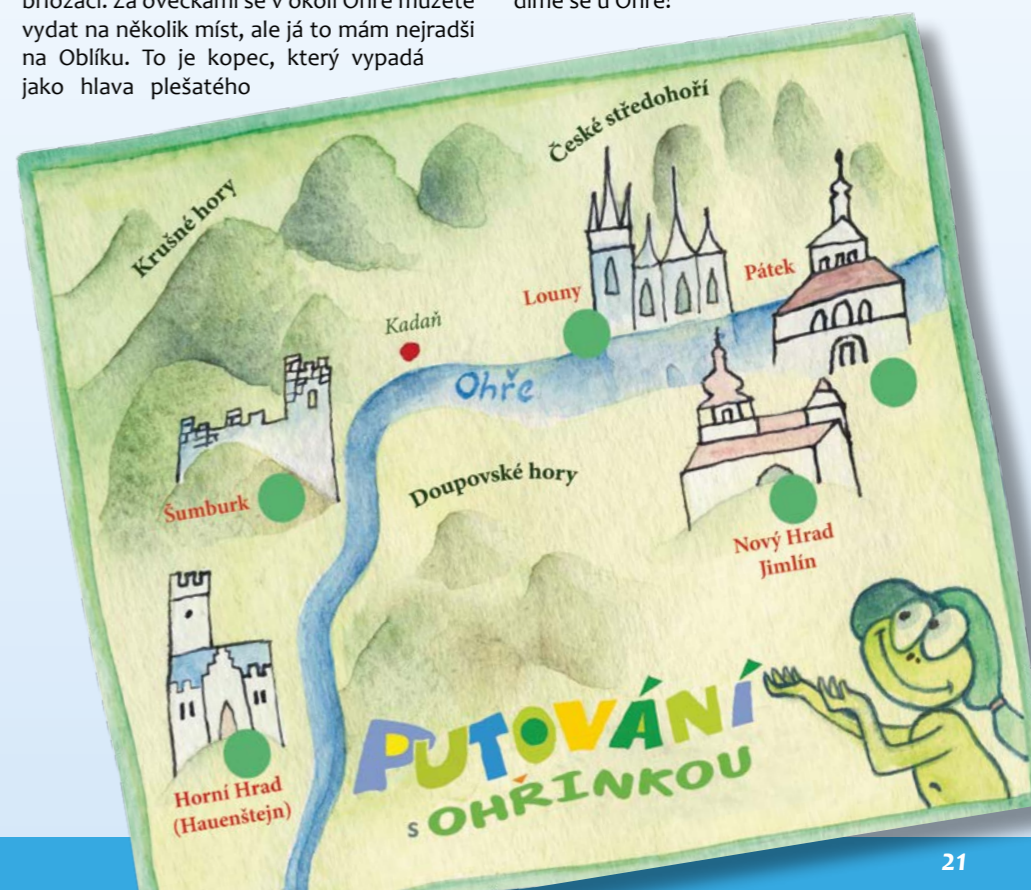

ZA VODNÍKY, OVEČKAMI I PTÁKY

Jak už víte, můj tatínek je vodník. Ovšem pozor – vodník říční, z Ohře. To ale neznamená, že není kamarád s rybníčními vodníky, třeba s těmi, kteří žijí ve Vernerově mlýně v Brlohu. To je taky hodně fajn místo – tady vám dvě strašně hodné paní ukáží celý mlýn a vysvětlí, jak se dřív nosilo obilí v pytlích, jak se sypalo do všelijakých strojů, jak se mlelo na mouku – a taky vám ukáží obrovský stroj, který mlýn poháněl, když bylo málo vody, a samo sebou i obrovské mlýnské kolo, pod kterým právě bydlí dva vodníci brložáci. Za ovečkami se v okolí Ohře můžete vydat na několik míst, ale já to mám nejradši na Oblíku. To je kopec, který vypadá jako hlava plešatého

pána, u něj je krásný statek, kde vám ukáží ovečky, jak spí, jak jedí, kam chodí na pastvu, jak se jim stříhá vlna, i pohladit si je budete moci, a ještě vám máma koupí výborné jogurty a sýry. A kam za těmi ptáky? Přece na rozhledny! Třeba na tu nejpodivnější, která vypadá jako nějaká loď uvízlá na kopci, ta stojí nad městečkem Kryry, anebo na kamennou, kterou lidé teprve nedávno zachránili, takže se na ni zase může – a ta je kousíček od Lubence a říká se jí Vochlice. Jejída, to jsem toho napovídala a rybičky už na mě hladově dorážejí tlamičkami. Musím jít krmit a hladit potěr. Tak se mějte a uvídíme se u Ohře!

Teplice jako lákavé turistické menu

Představte si ideální situaci – někdo vás pozve do města, které má spoustu krásných, tajemných i podivuhodných míst opředených příběhy. V tom městě se vás ujmu lidé, kteří vám udělají turistické pomyšlení, sestaví vám program přesně podle vaší nálady a specifických zájmů i podle času, který na bloumání městem máte, navíc při tom budou velmi kreativní a nabídnou vám zážitky, na jaké jinde nenarazíte. Máte to? Tak – a teď se vydejte do Teplic, protože tam tohle všechno vážně funguje. Místem, které je začátkem báječného dobrodružství, je Turistické centrum Visit Teplice. Je jen pár kroků od Zámeckého náměstí a vejít sem je opravdu dobrý nápad.

VLÁČEK SLAVNÉHO JMÉNA

Můžete Teplice znát dobře a nemusíte je znát vůbec – pokaždé to bude zážitek. Lidé z projektu Visit Teplice totiž pouze, abych tak řekl, „nevytěžují“ to, co nabízí město samo, tedy památky a stavby dochované v běhu času, ale velmi nápaditě vytvářejí další zážitky, a dokonce budují i nová, do té doby turistům nepřístupná místa. Vezměme to ale popořádku. Určitě nejdůležitější aktivitou Visit Teplice je pouliční vláček Humboldt. Ten má jméno po jednom z prvních lidí, kteří

důsledně spojili vědu s cestováním. Jeho cestovatelské aktivity jsou dodnes stejně proslulé jako ty vědecké. Friedrich Heinrich Alexander svobodný pán von Humboldt procestoval celý svět, a přesto označil výhled z Milešovy za nejkrásnější na světě. Miloval sever Čech a nedal na něj dopustit. Případné jméno pro vláček, který vás komfortně provede všemi zajímavými teplickými místy – od historického lázeňského centra včetně zámeckého parku přes park Šanovský až třeba na Doubavskou horu nad městem.

Ale pozor – ne že vás za vaše peníze posadí do vagonku a nechají vás bezradně zírat na domy a parky. Při každé jízdě je přítomen průvodce, který po celou cestu vypráví příběhy města, jež bývalo zaslouženě nazýváno Salonem Evropy anebo také Malou Paříží. Dokonce – a já to zažil několikrát – se průvodce přizpůsobí pasažérům. Když například nastoupí děti z mateřských školek, je schopen povídat o témže, ale jazykem, který děti pochopí. Báječně.

NA VĚŽ PLNOU KATASTROF I MEDITOVAT K MUČEDNÍKOVI

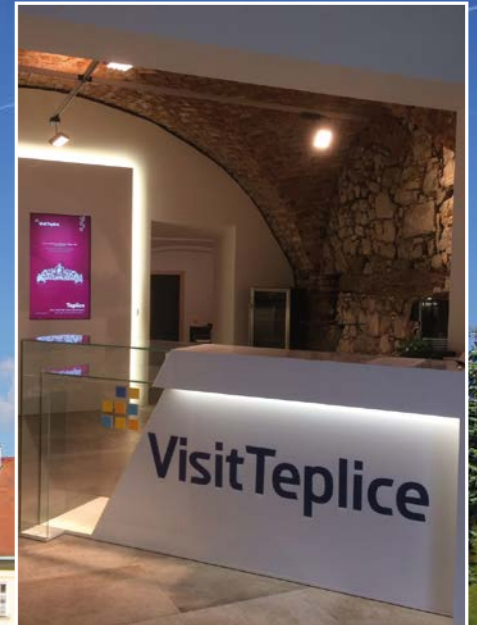
Tak – máte za sebou výlet vláčkem a Teplic jste se jakž takž okrajově zmocnili. A teď by to chtělo prohlédnout si je v klidu a nejlépe shora. Visit Teplice provozuje rozhlednu přímo uprostřed města, tak se tam od nich nechte poslat. Jde o věž kostela sv. Jana Křtitele na Zámeckém náměstí. To vám je senzační zážitek – zatímco totiž stoupáte do věže, objevují se kolem vás místňůtky, v nichž je rafinovaně instalována stálá expozice Teplické katastrofy. V praxi se tu přesvědčíte o tom, že rčení „všechno špatné je k něčemu dobré“ je velmi pravdivé. Ať se totiž Teplicím v běhu času přihodilo cokoli, vždycky to dokázaly využít k posunu dál. Tak třeba budete míjet pokojík povězného, který tu skutečně bydlíval a strážil nejen věž, ale i město. A podívejme – on je tu i dnes! Leží v kanafasu a spí. A v oknech... plameny. On totiž tenhle městský zřízenec zaspal největší požár v historii Teplic, nevaroval včas měšťany, a značná část budov tak lehla popelem. Katastrofa? Bezesporně, ale na druhé straně bylo díky tomu možno vystavět město skoro celé znovu, a to v duchu tehdy mód-

ního stylu, čímž se Teplice ve své době staly jediným empírovým městem světa. Škoda jen, že většina empírových budov už dnes nestojí. Zajímavé katastrofy pokračují a vy už jste najednou až na ochozu a díváte se na Teplice pohledem poštolky, která vám létá nad hlavou. A všechna místa, o kterých jste se ve výčtu tragických příběhů dozvěděli v expozici, teď máte pod sebou jako na dlani. Vlastně hned vedle sebe máte vysokou věž pravoslavného kostela Povýšení svatého Kříže. Až sestoupáte z věže dolů, nechte se tam průvodci Visit Teplice zavést. Ocítnete se totiž na zbrusu novém poutním místě a stanete doslova tváří v tvář světcí. Budete-li pozorně poslouchat průvodce, dozvíte se, že „svatý Clari nebo také svatý Klárus byl prvomučedník ze čtvrtého století. Je patronem lázeňství a svátostiny manželství. Jeho kompletní ostatky daroval papež Urban Osmý v sedmáctém století knížecímu biskupu, opatovi kláštera v rakouském Seckau. Opat byl z rodu teplických Aldringenů a v roce 1678 svaté ostatky převezl do Teplic, kde byly uloženy v tomto kostele. Teprve nedávno pro ně byla vytvořena nová důstojná kaple, na kterou se teď jdeme podívat.“ A skutečně – zážitek až mysteriózní. Před vámi leží v rakvi s prosklenými částmi umístěné ve skleněné kapli kompletní ostatky dávného mučedníka uvařeného zažíva v oleji. Chvilku tu posedět a meditovat je úlevné i pro ty největší bezvěrcy.

BARTOLOMEUS I MOUDRÉ KRABIČKY

A ještě na jedno místo se nechte od turistických rádců z Visit Teplice nasměrovat – do Bartolomea. Někdejší kostel sv. Bartoloměje byl organizací, o níž tu celou dobu mluvíme, rekonstruován a přebudován na velmi proměnné a vlnivé společenské shromaždiště – prostorná a příjemná kavárna je doplněna výstavními plochami i stálou expoziční částí ve vyšších patrech stavby. Během několika desítek minut je ale možné prostor proměnit třeba v koncertní sál – a také se to zhusta děje, třeba o adventu tu probíhá nádherný festival Půvabné Vánoce, ale koncerty tu můžete navštívit po celý rok. Momentálně tu na vás čeká velkorýsa expozice 600 let židovství v Teplicích, chystá se i jediná expozice trnovanského porcelánu na světě... Tak, a to by vlastně mohlo stačit, je to ostatně o dost víc pozorné péče, než se vám dostane i ve městech mnohem větších a na turistické mapě pevněji usazených. Jenomže – nápady Visit Teplice nekončí. V letošní sezóně spouštějí dvě zásadní novinky. Jednak je to systém Visit Tour, což je vlastně konfigurační aplikace, ve které si nastavíte svůj vlastní teplický program podle nabízených míst, a zatímco si do itineráře vkládáte datum, počet lidí a zajímavá místa, která chcete vidět, aplikace vám ta místa představuje a říká vám, jestli to všechno za den stihnete a kolik vás to průběžně bude stát na vstupech – já na to kou-

kal s otevřenou pusou. Zejména pro ty, kdo uvažují o skupinových výletech, je to vážně převratné. Pro úplně každého pak je skvělá zpráva, že GPS mluvící krabičky (technikálie a názvy po mně prosím nechtějte), které možná znáte z Říma, budou od téhle sezóny dostupné i v Teplicích. To si prosím za mírný poplatek odnesete z Visit Teplice (nebo možná už ze svého hotelu) zmíněnou krabičku, zvolíte si, co chcete vidět, a krabička vás vede a ještě vám vypráví, kudy jdete a co zajímavého vidíte. Protože jsem odjakživa provokatér, schválně jsem uhnul z trasy, kterou mě ta kouzelná skříňka vedla – a hele, zjistila to, upozornila mě na to a bez jediné výčitky mi začala popisovat, kam jsem to vlastně uhnul a že v támhletem domě bydlel Beethoven – no naprostá senzace! V Turistickém centru se samozřejmě můžete i jen tak bezplatně poradit anebo si tu naopak objednat osobního průvodce, který vás bude po teplických památkách – a že jich tedy není málo – vodit třeba celý den.

Rozhledny Brány do Čech na vlnách rozhlasu

Rozhledny – a že jich v Ústeckém kraji je – se v Bráně snažím mapovat pravidelně. Úplně mě nadchlo, když jsem před časem naladil Český rozhlas Sever a uslyšel Evu Bucharovou, jak překřikuje vítr na ochozu rozhledny na Studenci. Další fanoušek severských rozhleden? A tak jsem objevil báječný rozhlasový seriál Severočeské rozhledny. Pokud ho neznáte, upřímně doporučuju. A nejde jen o rozhlasové vlny, kde se reportáže dají pravidelně slyšet. Jak je už u smysluplných rozhlasových stanic obvyklé, mají dobré pořady svou internetovou podobu, v případě Severočeských rozhleden dokonce i video podobu. A kde tyhle videoreportáže najdete? Tak pojd'te, vezmeme to pěkně od začátku...

CO ZAVINILA FUNGL NOVÁ KAMERA

Začít by to asi chtělo místem, kde se můžete s už úctyhodným počtem reportáží seznámit. Naklikněte si stránku www.sever.rozhlas.cz/ porady a pak už jen vybírejte, projíždějte, sledujte videa a cestujte nanečisto. Kromě videoreportáží a základních informací v textové podobě tu najdete i zcela praktické údaje typu mapky, GPS souřadnic a tak všelijak podobně. No, a teď se můžeme Evy Bucharové, autorky projektu, která je zároveň moderátorkou a ženou v první linii, neboť ona skutečně na všechny ty rozhledny poctivě stoupá, pátrá po jejich historii i možné budoucnosti, teď se jí můžeme zeptat, jak vlastně tenhle krásný nápad vznikl. Možná vás překvapí, že na počátku nestála nějaká turistická obsese a bezmezná touha zmapovat všechny rozhledny v Bráně

do Čech, ale paradoxně jiná rozhlasová reportáž. Eva Bucharová seděla v autě, kde má pochopitelně naladěný ČRo Sever, a do uší jí vběhla reportáž o Komáři vížce. Kolegyně Gabriela Hauptvogelová právě mluvila se členy Klubu přátel rozhleden a dozvídala se, že i přes veškerou snahu se nepodařilo obnovit zdejší rozhlednu ve věži restaurace – proti byli hasiči a bezpečáci a přes ty obvykle vlak nejede. Pro Evu to ale byl iniciační moment. Tehdy si řekla, že vlastně sama neví, kolik rozhleden vůbec v Ústeckém kraji je, v jakém jsou stavu a jaká je jejich budoucnost. Vždyť by se vlastně dalo přispět k záchraně některých z nich! Brzy zjistila, že jich je, co do hustoty výskytu, nejvíc v celém Česku. Odtud byl k projektu rozhlasových reportáží o čtyřiceti rozhlednách už jen krůček. Pár dní předtím, než měla Eva odjet na svou první reportáž do Kryr, nad nimiž se tyčí jedna z nejpitoresknějších rozhleden v zemi nesoucí jméno Friedricha Schillera, dorazilo do redakce rozhlasu nové vybavení – kamera. Eva se na ní nadšeně vrhla, že si ji vezme s sebou a jako podporu rozhlasové formy pořídí i nějaké pohyblivé obrázky na web. Nakonec to ale bylo jinak, na reportáž se vydal celý miništáb a Eva nestála za kamerou, nýbrž před ní. A tak teď můžeme spolu s ní stoupat na kopce a drápat se na rozhledny a mít pocit, že nás vlastně vede pár kroků za sebou.

PŘÍBĚHY LIDÍ ROZHLEDNOVÝCH

Původní záměr projektu – inspirovat turisty k výletům a poradit jim kudy kam – se brzy začal zcela samovolně a přirozeně rozšiřovat. Eva totiž při natáčení začala potkávat úžasné příběhy lidí, kteří se snažili tyhle povětšinou už více než stoleté dámy zachránit a dát jim novou budoucnost. „Na Strážném vrchu u Merboltic jsem se potkala se Sousedským

spolkem Merboltice, který v roce 2007 vystavěl po stu letech rozhlednu úplně novou. Ve Vochlicích na Lounsku mi zase opravenou rozhlednu představili manželé Kantovi z Občanského sdružení na záchranu kostela sv. Jiljí. Proslavili se na výstavách svých vitráží v mnoha světových metropolích, ale ani osud staré kamenné rozhledničky je nenechal lhostejnými. Na Jedlové jsem pro změnu slyšela příběh rodiny Krejčích, kteří na ruinu rozhledny narazili při procházce po obědě a hned druhý den začali s opravami.“ Objevily se nově založené spolky, které navazovaly na horské spolky z přelomu 19. a 20. století a začaly pečovat o rozhledny a vracet je k životu. Projekt košatěl a v loňském roce už si mohl dovolit i jisté oslavy, to když ČRo Sever vydal krásný kalendář Rozhledny Ústeckého kraje.

CO SE MÁLO VÍ I CO SE NEPOVEDLO

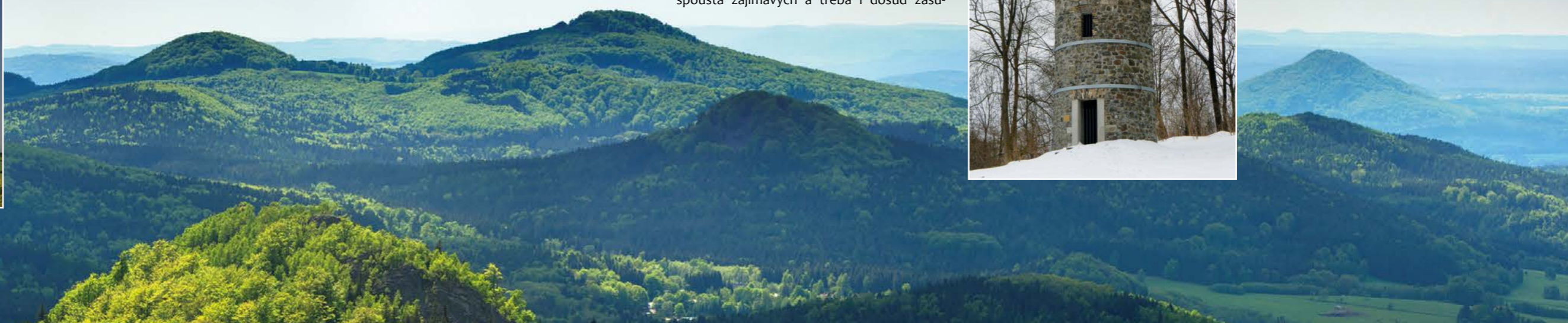
Taková reportáž samo sebou začíná už dávno předtím, než se člověk vydá na samotnou cestu. Říká se tomu zdrojování a každý novinář nebo redaktor dobře ví, že se bez něj naprosto neobejde. Je třeba nasát co nejvíce informací a některé z nich pak použít. No, a při téhle často až badatelské práci se objeví spousta zajímavých a třeba i dosud zasu-

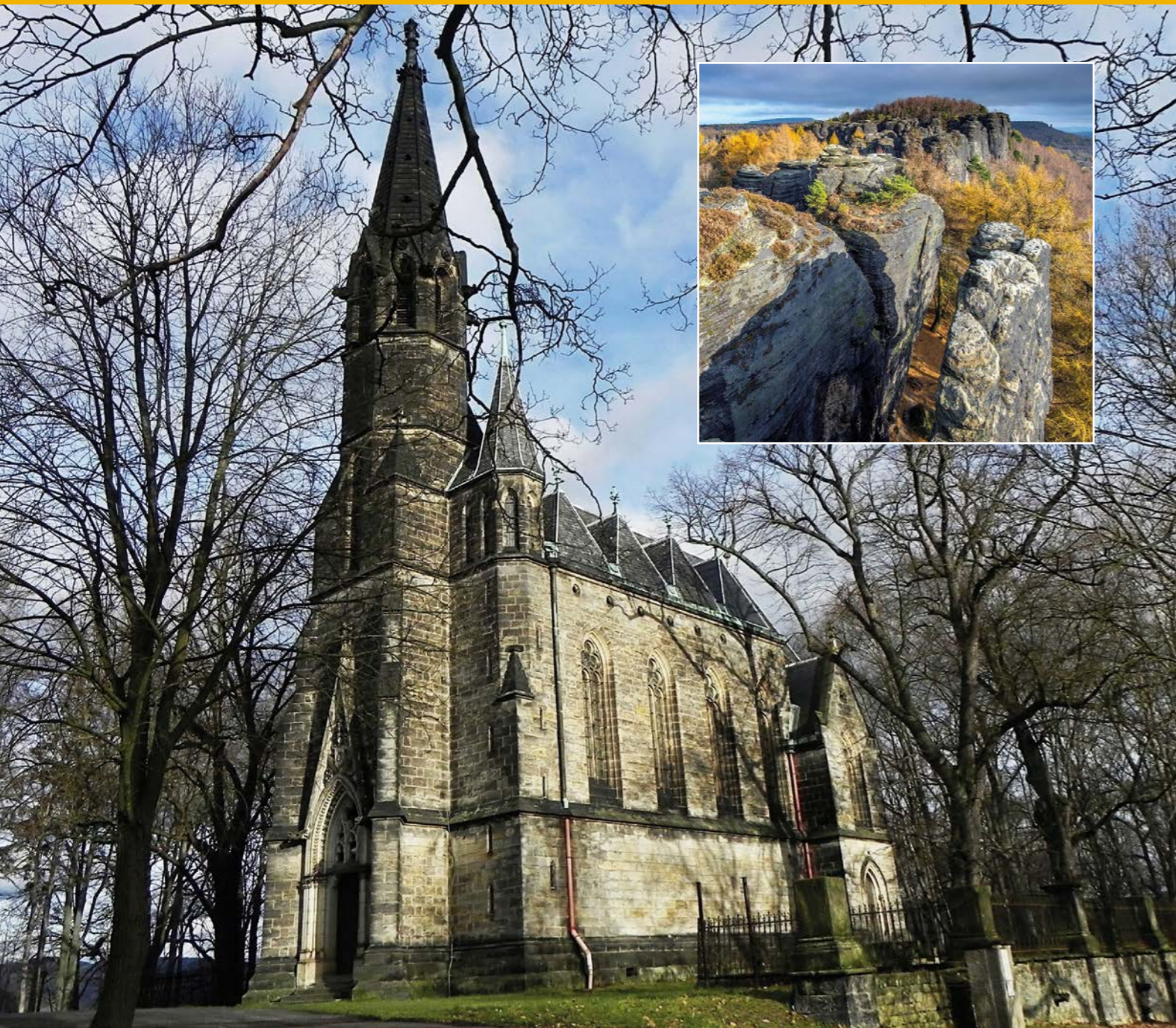
tých faktů. Tak třeba... Na vrchu Kohout ve Valkečích na Děčínsku měla být postavena Varta císaře Františka Josefa I. Bylo to v roce 1908 při příležitosti oslav šedesátiletého jubilea jeho panování. Měsíc před oslavami bylo ale jasné, že peníze na dostavbu rozhledny nestačí. A tak jí narychlo nastavili kovovou vyhlídkovou konstrukci. A provizorium vydrželo na Kohoutu dodneška. Nebo... Jedna z nejstarších a nejkrásnějších rozhleden, ta na Děčínském Sněžníku, nebyla původně, v roce 1864, vůbec postavena jako rozhledna, ale kvůli triangulačním měřením. V roce 1936

se právě tady profesor Fäberovi podařilo poprvé na našem území zachytit televizní signál z Berlína, když bylo z berlínského vysílače přenášeno dění z olympijských her. Třiatřicet metrů vysoká rozhledna je dnes technickou památkou. A ještě... Do roku 1974 vedla přes taneční parket rozhledny Hrádek ve Varnsdorfu hraniční čára. Chlapci chodili na toaletu v Německu, dívky v Čechách. No není to půvabné? Dá rozum, že nikdy nemůže vyjít všechno, co si člověk naplánuje, ale i ty nezdary mohou být zábavné a zaznamenáníhodné. Kupříkladu v Janově nad Hřenskem, na nové kovové rozhledně s nemilosrdně mřížkovanými průhlednými schody a značným výkmitem vršku rozhledny, musel štáb bojovat s návaly závratě a nevolnosti. (To potvrzuju, mně je tam taky vždycky lehcě šoufl, nicméně ten neskutečný rozhled za to stojí, a to v každém počasí.) Nebo na Soko-

lím vrchu nad Děčínem do sebe parta rozhlasáků vrážela v neproniknutelné mlze, aby najednou zjistili, že vrážejí nikoli jen do sebe navzájem, ale i do skupiny sokolů (rozuměno příslušníků Sokola, ne ptáků...), kteří sverpě lezli nahoru, jen aby viděli další mlhu. Přináší to i zajímavé zkušenosti – například na Vítovu rozhlednu v Náchkovicích je třeba se vydat pouze ve stavu totálního bezvětří, a i potom je pravděpodobnost, že když nikde jinde, tady to bude pořádně fičet – vítr je tu totiž aktivní hnedle 363 dní v roce! Tak to vidíte – není to zase až tak snadné, zdolat všechny severočeské rozhledny a ještě o tom pořádně zvukovou i obrazovou reportáž. Takže máme jasno – co nestihneme na Českém rozhlasu Sever, najdeme na webových stránkách. Ale pozor – aby celý tenhle projekt měl skutečný význam, musí nastat i druhá fáze: zvednutí našich ctěných zadků a jejich vynesení až na vrcholy co nejvíce rozhleden v Bráně do Čech. Pojdme si to společně slíbit!

Výprava po místech plných tajemství a krásy

Máte taky rádi tajuplná místa, která mají hloubku a v jejich blízkosti cítíte zvláštní chvění? Já moc. Už léta je vyhledávám. Často to bývají sakrální stavby, místa, která jsou tak prodchnutá lidskou vírou, touhou, modlitbou a potřebou vyšší autority, že se nahromaděná energie nevytrácí a působí velmi silně i na úplného bezvěrce. Dovolíte-li, pozvu vás teď na malou pout' za takovými místy, konkrétně na levém břehu řeky Labe, na samém okraji Českého Švýcarska. Levý břeh z Brány dobře znáte, tentokrát vás ale nečekají turistické top cíle, nýbrž pout' za tajemstvím a tichou krásou, jakkoli často v šatech ošuntělých a potrháných.

KAPLE LEHCE PŘÍZRAČNÁ

Začít prostě musím na místě, které pro mě osobně má velký význam. Víte, ať je člověk sebevětší profesionál, stejně se mu nejlíp píše o tom, co má v sobě, co v něm zní. Pozvu vás teď do Chrástu, kdysi středověké vesnice, dnes součásti děčínské čtvrti Letná. Ale varuju vás – možná se budete trochu bát. Tady totiž stojí stavba až přízračná – novogotická kaple sv. Jana Nepomuckého. Naproti kapli je do lehké mlhy zachumlán kostelnický domek postavený současně s kaplí, k němu je pak nověji dostavěna velká budova – dnes restaurace a hotel. Ve větvích stromů zlověstně kráčí havrani. Když jsem byl malý kluk, chodil jsem sem s malou dušičkou. Tady se odehrávaly mé gotické romány, má strašidla ze Spessartu, tady se vraždilo v ospalém rytmu Agathy Christie, tady číhal v záloze Zelený lučičník a další Wallaceovi hrdinové, právě tady nocoval na cestě z Transylvánie hrabě Drákula... Pak jsem si přečetl knihu Natálie Belisové Příběh Jánské kaple a místo si nechal demytizovat. To už jsem ale byl velký kluk. Hodně velký. Děťství je ovšem truhlice zamčená na tisíc západů. Když jsem se tam po dlouhatánské době zase jednou vypravil, ten stařík strach tu na mě čekal. Přitom vím, že Thunovská kaple, jak se jí vlastně už od doby jejího vzniku říká, byla vystavěna slavným Josefem Mockerem, ano, tím, který později dostavoval katedrálu sv. Víta na Pražském hradě, podle plánů

vídeňského architekta Friedricha Schmidta, že vyrostla nad Thunovskou hrobkou po snesení původní barokní kaple a že dnes už ostatky knížecího rodu neukrývá, protože ty byly ve 20. století z obav před stále drzejšími vandaly přeneseny do kostela Povýšení sv. Kříže pod děčínským zámekem. Stejně tak dobře vím, že tu na sklonku téhož století byla zřízena expozice o historii kaple a že se do ní každý může o sezónních víkendech podívat a nechat si průvodcem vyprávět o časech dávno minulých. Víím to, a přece stačí, aby se na nebi objevila těžká mračna, vítr rozčuchal koruny stromů a nad protějším hostincem zaplakal sýček – a bojím se až do morku kostí. Krásně se bojím. Dejte si to taky – to neomrzí.

HLINÍKOVÝ DIENTZENHOFER A PŘADLÁKOVA HROBKA

Jsme pořád v Děčíně, teď už ale skoro u Labe, ve čtvrti Rozbělesy. Tady, uprostřed průmyslové zóny, stojí jakoby zapomenutý nádherný barokní skvost – kostel vystavěný podle plánů samotného Kiliána Ignáce Dientzenhofera. A teď si představte, že od padesátých let minulého století v něm byl sklad. Místo andělů, kazatelny a varhan byl chrám plný hliníkových profilů. Naštěstí nová doba zase alespoň trochu pobrala rozum a tahle kulturní památka České republiky se dočkává pozvolné rekonstrukce. A až tu budete stát v mém úžasu nad Dientzenhoferovými křivkami, všimněte si i vedle stojící fary. Je krásná. Mysterium pokračuje, teď se ale musíme z Děčína vydat do kopců, směrem ke stolové hoře Děčínský Sněžník, do obce Libouchec. Vydaté-li se odtud po silniče do Tisé, uvidíte po pravé ruce malý zalesněný vrch, na který se vine cesta. Tam, ukrytá mezi stromy, tyčí se nádherná secesní pohřební kaple rodiny Botschen. Friedrich Wilhelm Botschen byl schopný podnikatel, majitel

ZA PATRONEM LODNÍKŮ A K VODOPÁDU

Naše další cesta za podivuhodnými sakrálními místy levého břehu pokračuje z Děčínského Sněžníku dolů, až k řece Labi a po jejím břehu do obce Dolní Žleb. Dostanete se sem vlakem nebo na kole, autem už také, jakkoli ještě nedávno sem silnice nevedla a bylo možné se sem nechat převézt i s autem přes řeku přívozem z protějšího břehu. To je ostatně možné i dnes. Abych nezapomněl, pojedete-li na kole, budete si moci kousek před Dolním Žlebem prohlédnout legendární sochu sv. Vojtěcha, který z vyvýšeného břehu hledí na vodu. V čem je legendární? Lodníci, kteří tudy pluli před dávnými lety, ale i ti, kteří tu proplouvají dnes, věří, že je sv. Vojtěch ochrání před všelikými nesnázemi. Proto podle nepsaného zvyku zdraví světce zatroubením lodní sirény a vhadují do vody drobné mince, aby si sv. Vojtěch naklonili. Takže jsme v Dolním Žlebu. A proč jsme se sem vydali? V někdejší plavecké a dřevařské obci stojí poslední levobřežní kostelík Nejsvětější Trojice, pozdně barokní, malý, půvabný. Vlastně na něm mám nejraději jeho polohu na labském břehu, v klínu soutěsky, která sem spadá ze skal tolik milovaných horolezců. Abych ale přiznal barvu – vzal jsem vás sem hlavně proto, že se tu letos otvírá nová, velmi atraktivní značená turistická cesta. Vede z dolnožlebského nádražíčka svahem pozvolna vzhůru, stále kopíruje břeh, až náhle narazí na Klopotský potok, který se o necelých sto metrů níže vlévá do Labe. Cesta pokračuje podél koryta proti proudu, do vrchu. Vstupujeme do míst, kam ještě vloni noha turistova nevkročila. Nepotrvá dlouho a jsme u dalšího veskrze tajuplného místa. I to vytvořila lidská ruka. Nad jezírkem, ve kterém vykoupat se je úchvatný nápad, padá ze třímetrové výše nejkrásnější vodopád Českého Švýcarska. Býval součástí napájecí soustavy bývalého mlýna. Dnes už je jen romantickou scénérií v divoké a nespoutané soutěsce. Cesta vede dál přes Sasko, kde se dá odbočit na nedalekou nádhernou stolovou horu Velký Zschirnstein, přes Českou bránu až k místu U Buku, odkud se dá po staré thunovské cestě, zpevněné obřímí pískovcovými „dlaždicemi“ (však se jí také říká Dláždénka – a je to další tajuplné místo!), dojít zpátky do Dolního Žlebu.

Pevnostní město v náručí vody

V marketingu existuje termín „spontánní znalost“, tedy znalost bez dopomoci. Pokud bychom se tímhle úhlem pohledu podívali na Terezín, byla by spontánní znalost blízka maximu – Terezín zná skoro každý, a to nejen v Česku. Zároveň bychom ale zjistili, že drtivá většina dotázaných zná Terezín pouze jako koncentrační tábor (ne každý ví, že ve skutečnosti šlo o věznici pražského gestapa), přinejlepším ještě vědí o rozsáhlém ghettu, odkud byli Židé odvázeni do vyhlazovacích táborů. Málokdo už si ale položí otázku, kdy bylo tohle pevnostní město vůbec postaveno a čemu sloužilo před touhle tragickou a děsivou kapitolou lidské historie. Vypravme se tedy do pevnosti Terezín. Je to strhující a velmi zážitkový výlet.

EVROPSKÝ UNIKÁT

Není to zase tak dlouho, co se pár nadšenců pustilo do ožívání pevnostního charakteru města. Za pár let se tu podařil ohromný kus práce a pevnost Terezín se nově stává cílem turistů z celého světa, kteří jsou překvapeni unikátností tohoto stavebního celku. Pokud vezmeme v potaz jedinečný způsob obrany pevnosti, tedy kombinaci valů, podzemních minových chodeb v neuvěřitelném rozsahu přes třicet kilometrů délky, k tomu vodní manévry – zaplavování příkopů, kotlin, uměle vytvořitelnou přívalovou vlnu..., dojdeme k závěru, že nikde v Evropě srovnatelný celek není. Letargie a nečinnost, kterou Terezín prošel v době čtyřiceti let socialismu,

dnes paradoxně umožňuje relativně snadno obnovit mnohé z původních funkcí pevnosti. Navíc tu nevznikly pěší zóny, hotely a zábavní podniky, jako je tomu u podobných celků ve světě. Město obklopené geometricky dokonalým systémem hradeb, valů a příkopů nadto nemohlo expandovat do krajiny, nebylo možné tu ve větší míře rozvinout zemědělství – a tak to, co tu dnes najdeme, bylo tu více méně i v době barokní, kdy za vlády Marie Terezie – odtud jméno – bylo pevnostní město vystavěno.

ZÁVORA, ZÁKLADNA I OPEVNĚNÝ BOD

Možná tu a tam zaslechnete názor, že Terezín je pevnost, která nikdy nespĺnila svou funkci, neboť nikdy nebyla dobývána. To je ovšem zažitý omyl. Badatelé křísící slávu Terezína objevili v archivech jakýsi „manuál k používání pevnosti“. A ten přinesl překvapivá fakta. Tak předně – pevnost nebyla vybudována proto, aby byla dobývána. Měla naopak tři zcela jasné funkce a většinu z nich po celou svou existenci plnila velmi dobře. Za prvé – šlo o jakýsi „zámek“ přístupových cest ze Saska do Prahy. Pevnostní město bylo vystavěno tak, aby mohlo kontrolovat a ostřelovat řeku Labe i císařskou silnici (a později i železnici), ale

aby na ně zároveň nebylo možné útočit shůry (proto taky Terezín nestojí přímo na Labi, pod zdvihacími se kopci Českého středohoří). Tuhle funkci Terezín skvěle plnil například za války v roce 1866. Druhým účelem bylo vytvoření záložní a logistické základny nejen pro pevnost samotnou, ale pro celou rakouskou armádu! Proto jsou zdejší kasárna tak obrovská, proto je nemocnice neskutečně naddimenzovaná. Nešlo jen o raněné při obraně města, ale o raněné ze všech bojů – například při napoleonských válkách 1813 raněné skončili mimo jiné i v Terezíně. Pevnostní pekárna pekla 60 tun chleba denně – což obránci pevnosti těžko mohli sami spřádat. Takže i tuhle funkci Terezín plnil. Třetím smyslem bylo vybudovat silný opevněný bod na cestě ze severu na Prahu. Mohla tam být tak silná posádka, že si ji nepřítel nemohl dovolit obejít, protože by se vystavil nebezpečí, že mu vojsko z pevnosti vpadne do zad. To bylo jediné, co nefungovalo, ale nikoli kvůli dispozicím pevnosti, ale vinou nízkého stavu posádky. Rakouská armáda prostě nikdy nedokázala pevnost personálně zaplnit, takže třeba za války v roce 1866 tu bylo tak málo vojáků, že by byli nestačili ani k obraně pevnosti, kdyby došlo k jejímu napadení. Velitel pevnosti si prý tehdy posteskl, že kdyby měl plný stav, mohla bitva u Jičína a Hradce Králové dopadnout úplně jinak.

PERLIČKA

Terezín je součástí projektu *Objevte baroko v Zahradě Čech*, který mimochodem rozhodně stojí za prozkoumání. Díky němu třeba projdete církevní stavby Litoměřic tak, jak jste je zatím neviděli.

NEČEKANĚ BOHATÝ EKOSYSTÉM

Teď už tedy asi chápete, že Terezín je mezi pevnostními městy Evropy pojmem a klenotem a že stojí za to se sem zajet podívat. Ale ještě než vás pozvu do konkrétních expozic, podělím se s vámi o překvapivé zjištění. Terezín se ukázal být významný i z hlediska přírodního bohatství. Díky valům a příkopům obemýkajícím město totiž funguje jako pozoruhodný ekosystém, biotop pro mnoho – až nečekaně mnoho živočichů a rostlin. Nejlepším příkladem je nedávná oprava vodních příkopů. Tehdy bylo zapotřebí na čas přestěhovat žáby a další obojživelníky. Předpokládalo se, že jich bude v řádu stovek, a ono jich bylo v řádu desítek tisíc! Žije tu čáp černý, pevnostní valy spásají ovce, což je tak šetrný způsob údržby trávníků, že se sem začali vracet další chránění živočichové, ale i rostliny. Navíc ze dvou stran město obklopují uměle vytvořené kotliny pod

úrovní hladiny řeky, které se měly v případě napadení zavodnit. V jedné je golfové hřiště, druhá je v podstatě divoká, je tu lužní les napájený spodní vodou, takže jsou tu obrovské plochy pro volný život zvířat.

CO SE DÁ ZAŽÍT V TEREZÍNĚ

Až přijedete do Terezína, nechte auto na rozsáhlém parkovišti v severozápadním cípu města. Tady je Informační centrum, kde se dozvíte, co nevíte. Zároveň tu v pevnostním objektu Retrenchement 5 můžete projít pozoruhodnou a velmi živou expozici dějin pevnosti od Marie Terezie po tatíčka Masaryka. Odtud začínají i prohlídky rozsáhlých a spleťných podzemních chodeb. Tady se dozvíte o rafinovaném systému minových chodeb, které vybíhaly pod povrchem daleko před pevnost, a vstoupíte do míst, kam se „civilové“ tedy opravdu nikdy dostat neměli. Je tu dokonce i objekt Bastion 5, který je zcela bezbariérový, takže se do podzemních chodeb mohou podívat i vozíčkáři, což, pokud je mi známo, nikde jinde v Česku není možné. Na odvrácené straně města vás čeká velmi interaktivní a zábavný objekt Kavalír II. Tady vás zaskočí velice živá a názorná expozice kasárenského života z doby vojáků, jaké znáte z filmů typu *S čerty nejsou žerty*, navíc je tu Muzeum nostalgické s expozicí dobové prodejny, Muzeum La Grace, kde vstoupíte do podpalubí české námořní plachetnice, dále Muzeum geocachingu a centrum terezínských her s plošně nej-

větší „únikovkou“ v České republice. K tomu připočítejte rekonstruovanou Jízdárnu, kde se pořádají přehlídky plemenných koní nebo třeba populární Voříškiáda – a máte zábavu na celý den. A budete-li v Terezíně v době, kdy se tu zavodní jeden z příkopů a probíhají tu Pirátské války s několika plachetnicemi (to bývá na přelomu června a července), anebo dokonce o legendárních Josefínských slavnostech (letos 6. 10. 2018) – uvidíte nevidané. Tak například Josefínské slavnosti jsou nej-

větší svého druhu v Evropě. Letos tu v nových prostorách u okolí Retrenchementu 5 uvidíte ukázkou bitev, které se odehrají v pevnostních příkopech (a vy se na ně budete komfortně dívat z nadhledu zatravněných valů), k tomu se projdete historickým tržištěm, potkáte slavnostní průvody, nahlédnete do běžného života vojáků, do řemeslnických dílen, a vůbec se ocitnete rovnými nohama v baroku.

Když tě trápí splíny, vstaň a jed' na Klíny

Jsou obrovská lyžařská střediska s desítkami kilometrů sjezdovek, která vás druhý den nudí. A pak jsou některá menší, rodinná, neokázalá, vy sem přijedete a najednou zjistíte, že už jste tu týden a nechce se vám odtud. A ještě máte tendenci vrátit se v době, kdy stráně, na které jste si tak zvykli, nebudou pokryté bílou duchovou, ale prokvetou tisícem drobných kvítků. Krušnohorské Klíny nad Litvínovem jsou přesně tenhle případ. A jako by to už tak nebylo vlídné a neskonale milé místo, ještě se tu každým rokem objeví něco nového, něco, co už tak bohatou nabídku zábavy ještě doplní. Na rovinu – já Klínům trochu nadřžuju. Ale nebojte, není to nefér, lidi, co se o tenhle areál starají, si to totiž zaslouží. Oni nekecají. Když oni něco řeknou, tak to platí. A když vloni řekli, že tu do roka bude stát nová bobová dráha, tak můžete vzít jed na to, že to tak bude..., vlastně už je. No, a když vás chci vzít na Klíny na adrenalinovou letní jízdu po trubce, bylo by ode mě zpozdilé nepředstavit vám tohle středisko v celé jeho šířce a kráse.

LETNÍ ELDORÁDO

Víte, jak je to v Česku se sněhem... Jsou zimy, kdy člověk zoufale hypnotizuje rosníčkáře na obrazovce a hrany lyží zatím smutně reznou v komoře. Zato v létě – at' je, jak chce – dá se vyrazit na hory a těšit se. V případě Klínů na velmi příjemný hotel Emeran s pohodlnými světlými pokoji, balkóny, ze kterých je vidět na travnaté sjezdovky, protějščí zalesněnou stráň i na pitoreskní kopečky Českého středohoří zdvihajícího se na obzoru, s příjemným

wellness centrem, kde na unavené poutníky i sportovce čeká finská i bio sauna, Kneippův chodník, posilovna i masérna, s restaurací, jakých v okolí zase tak mnoho není, protože kuchyň je tu na velmi dobré úrovni – at' už sníte a sluníčko vám ukusuje máslo z talířku, anebo večeríte a prosvícené mráčky zívají za oknem. Vepřová krkovice s chlupatými knedlíky, králíčí stehno na smetaně, tatarák, rizoto s hříbkou, kotlety na liškách, krupicová kaše... Vážně nevím, co vám doporučit dřív. Ke gastronomickému standardu dokonce

zcela nově přibyl i malý řemeslný pivovar, takže se ty dobroty dají zalévat pivem, jaké jinde neochutnáte. Dost už – nejsme tu v lehárně a výkrmně! Jsme tu kvůli sportu a ten na nás padá ze všech stran. Je tu víceúčelová hala s báječnou lezeckou stěnou, ostatně druhá stěna je i venku. Je tu i lesní lanové centrum. No ale vy už jistě čekáte na tu hlavní atrakci, novotou zářící bobovou dráhu. Tak jdeme – jsme na tom stejně, já ji taky uvidím poprvé.

RYCHLÁ TRUBKA A JINÉ KRATOCHVÍLE

Hm, tak to tedy koukám! Konstrukce je senzačně jednoduchá, a přitom, jak se brzy ukáže, naprosto bezpečná. Dráha vede zčásti po sjezdovkách, zčásti lesem. Lesní konstrukce zůstává stát i v zimě (a dělá bobové dráze reklamu na léto), nosníky vztyčené na sjezdovkách se na podzim demontují. A pozor – nikde žádné koryto, nýbrž zátočivá trubka a na ni připevněný bob. Je tu sice jen jedna sedačka, ale dva pásy – děti do osmi let mohou jet s rodiči, malé děti dostávají podsedačky. Zataček je, jestli jsem se nepřepočítal, čtrnáct, jednou se přes most přejíždí silnice, celkem zhruba kilometr, nějaké tři minuty senzačního zážitku. Rychlost? Maximálně pětáctičet, člověk si může přibrzďovat sám, ale jinak je to jistě tak, že prostě ze zatačky vyletět nelze. Úplně jiný zážitek z klínských sjezdovek. Nahoru nás vyveze lanovka – a jedeme znovu! A když nás omrzí boby, jsou tu kola, koloběžky a singltreky v Bike parku. Na ty modré a červené se může i na koloběžkách, na černé už smějí jen kola. Jet sem s dětmi je excelentní nápad – k už zmíněnému přibývá lesní posilovna, dětský parkur v lese, minigolf, tenisový kurt, dětské hřiště... Vyhodou je samozřejmě i to, že člověk nemusí trčet celý den jen v areálu – Krušné hory jsou v nejbližším okolí opravdu mimořádně krásné. Na dosah je flájská nádrž, moldavské pláně, do Saska je to co by kamenem – a všude síť cyklotras a cyklostezek. Kamkoli se člověk vydá, žasne nad syrovostí a drsnou krásou hor, které bývaly ve středověku nejosídlenější ze všech evropských

kopců. Příroda exceluje a předvádí se jako modelka na molu. A na počasí vůbec nezáleží, protože, je-li člověk alespoň trochu romantik, jízda na kole v hebké a všeobjímající mlze, kterou vítr tu a tam nadzvedne a slunce propálí, to je rozkoš vybraného labužníka.

ZIMNÍ VŠEHOCHUŤ

Napadne-li na českých horách sníh, bývá spolehlivě i na Klínech, které, ač ne zase tak

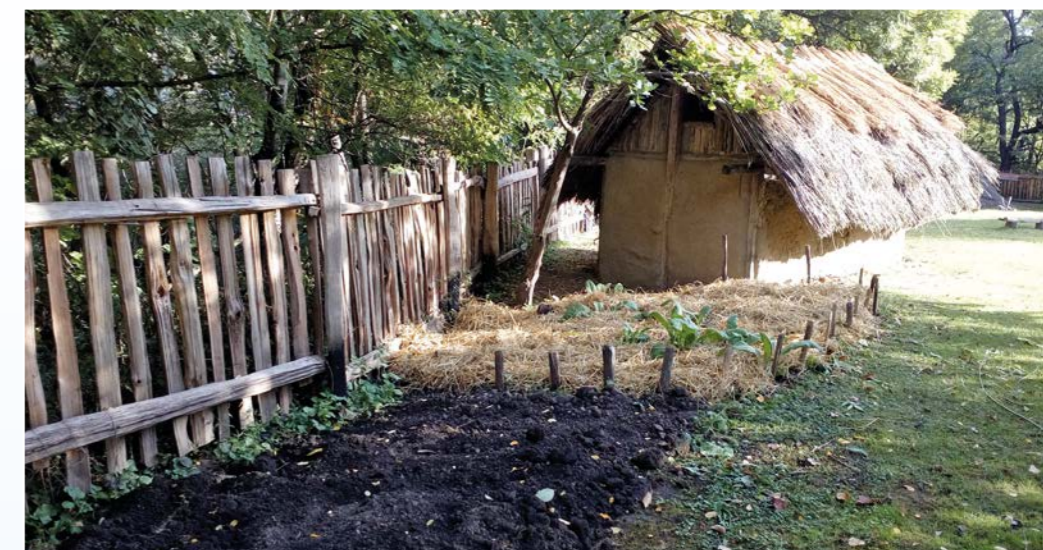
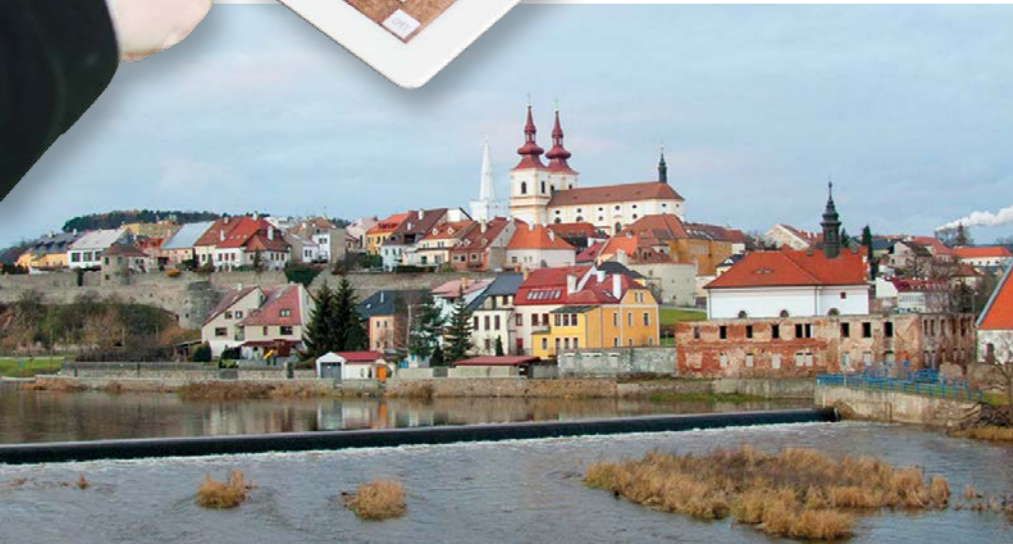
vysoce, mají šťastné klima. V první řadě je to naprostý ráj pro běžkaře. Běhá se tu ve dne i v noci s čelovkami, východiště tras je tři minuty autem od hotelu a nikdo tu nedbá na to, je-li člověk zrovna na českém, nebo saském území. Nádherně vyřezané stopy, štíhlé lopatky krušnohorských větrných obrů tiše krájejí mrazivý vzduch, zakrslé stromy ojíněné blyštivými diamanty. Kolik je tu kilometrů tras? No, za týden je neprojedete. Klíny jsou jedním ze tří středisek, která dohromady tvoří Krušnohorskou bílou stopu. Souhrnem

dají nějakých 180 kilometrů upravených stop! A teď pozor – když k tomu přičteme už zmíněné trasy v Sasku, má tahle oblast připraveno celých 250 kilometrů stop... Nebaví vás už běžky? Co takhle fatboy? Neznáte? Kolo s vypasenými pneumatikami vyšpekulovanými na sněh – skvělá zábava. Nebo libo dračí jízdu? Půjčte si kite třeba i s instruktorem a pokořte zdejší pláně hnání větrem. A jen tak mimochodem – žádné davy tu nepotkáte! Tady jste v horách krušných čili výtěžných, poslední oáze klidu a ticha. Že byste raději sjezdovky? Tak, není to sice žádný Courchevel, ale pro rodiny s dětmi i pro klidné lyžaře, kteří nemusejí jet z kopce hodinu bez zastavení, opravdu ideál. No vezměte si to – za prvé žádné návaly, protože kapacita parkoviště přirozeně omezí počet lidí v areálu. Sjezdovky jsou tři, nahoře mají modrý, dole červený charakter. Zasněžování. Pečlivá práce rolbařů (mimochodem, můžete si tu dohodnout večerní jízdu na rolbě a to je zážitek velmi nevšední). Je tu i Snowpark, mají tu osvětlenou část sjezdovek, takže se lyžuje i večer. Čtyřsedačková lanovka plus další vleky. A co večer? Zábavy dost – buď přímo na Klínech v Emeranu, anebo o pár kilometrů níž v Litvínově. Abych nezapomněl – jste-li tu s dětmi, oceníte velmi rafinovaný vynález – dětskou hernu. To je prosím místnost, kde odložíte své ratolesti, k nimž se brzy přidají jiné spoluděti a řádí v místech oddělených od pokojů až do doby, než se je pokusíte odvláčet pryč. A to se tu ještě přes den venku i večer v hotelu pořádají merendy a maškarní – takže lepší místo pro rodinnou dovolenou budete jen těžko hledat. Mám to tu rád – to jste ale z toho textu asi poznali, že...?

Klíny
SPORTAREÁL

Paměť měst královských

Tytam jsou doby, kdy se řeklo „muzeum“ a následovaly protáhlé obličejové a vidina koncentrované nudy, nekonečných špalků textu, vitrín, do kterých přes blýskavé sklo není vidět... Muzejnictví se posunulo k interakci, chce lidi bavit a strhávat. Dobrým příkladem mohou být muzea fungující v Dolním Poohří, konkrétně ve třech královských městech – Kadani, Žatci a Lounech. Tedy, nemyslete si, že vás prostě čekají tři budovy, to byste tahle nádherná historická města věru podcenili. Ale dost řečí, máme málo místa na spoustu krásy. Takže...

KADAŇ – DO HRADU, KLÁŠTERA I NA VĚŽE

Kadaň je město, které za poslední dobu prodělalo obrovský rozkvět. Historická Kadaň se vyloupila do nebyvalé krásy a je nesmírně útešné procházet se po náměstí, nábřeží nebo středověkými uličkami. Muzeum je tu skoro všudypřítomné, sídlí hned na pěti místech. Začneme třeba na kadaňském hradě.

Tady, v mámi-vém prostředí prostorných středověkých sklepů kombinují archeologické nálezy s informacemi o dějinách hradu, jde vlastně o lapidárium doplněné o nákresy, modely, časovou osu. Druhým muzejním místem je pozdně gotická bašta,

součástí kadaňských hradeb. Tady se historie doslova dotknete. Budete si moci vyzkoušet ostří francé vřací sekery, potěžit rytířský meč z vrcholného středověku, případně nasadit si plátové rukavice nebo železný klobouk z doby husitských válek. Teď naše kroky povedou proti proudu Ohře do úchvatného areálu františkánského kláštera. Tady nás čekají hned tři okruhy muzejní expozice. První nás provede minulostí města a bude to

cesta velmi zajímavá – uvidíte třeba katovský meč i nejstarší kadaňskou pečeť. Druhý okruh je vlastně nahlédnutím do života klášterních bratrů františkánů. V prostředí klenotu gotické architektury vás ohromí renesanční malby i barokní nábytek, podíváte se do klášterního kostela. Konečně třetí okruh vzbudí nadšení u milovníků neživé přírody, protože tady vás čeká mineralogická procházka, zkameněliny i archeologické vykopávky. Zmínil jsem se o věžích – ano, jsou skutečně dvě

a na obě je možné vystoupit. Gotickou radniční věž opravdu ne p ř e h l é d n e v Kadani nikdo, to ona dává náměstí charakter. Bělostná věž, jejíž střechu zdobí typické kraby, přitahuje jako magnet. Vstoupíme-li, uvidíme radniční kapli, několik místností s pozoruhodnými stropy, byt povězného a zblízka si prohlédneme i součásti věžní výzdoby – tajemný nápis, chrlič v podobě psa, dekorativní kraby i slavnostní větrnou korouhev. Vrchol je pochopitelně na vrcholu – z ochozu věže je nepopsatelně krásný výhled na celé město a samozřejmě i na sousední Svatou věž s Mikulovickou bránou. I sem můžete vystoupit a podívat se na Kadaň zase odjinud.

ruhodnými stropy, byt povězného a zblízka si prohlédneme i součásti věžní výzdoby – tajemný nápis, chrlič v podobě psa, dekorativní kraby i slavnostní větrnou korouhev. Vrchol je pochopitelně na vrcholu – z ochozu věže je nepopsatelně krásný výhled na celé město a samozřejmě i na sousední Svatou věž s Mikulovickou bránou. I sem můžete vystoupit a podívat se na Kadaň zase odjinud.

ŽATEC – ROVNÝMA NOHAMA DO HISTORICKÉ HRY

Žatec, světová metropole chmele, má, rozumí se samo sebou, především svůj Chrám chmele a piva a největší Chmelařské muzeum na světě, ale o těch už byla řeč jinde. My se dnes podíváme do Regionálního muzea K. A. Polánka. Velice doporučuji nevynechat. Historickou expozici o prehistorii i historii města s krásným modelem žateckého řetězového mostu tu doplňuje expozice zcela jedinečná, jakkoli rozsahem nevelká. Jmenuje se Žatecký stroj času a je totálně interaktivní a strhující. To prosím vejdete do nevelké místnosti a máte dvě možnosti – buď si přečíst informace u fotografií na stěnách, prohlédnout mapu města – a jít, anebo se chopit tabletu, který je tu k dispozici, a propadnout se do úžasné – a pěkně těžké (!) hledačky. Z osobní zkušenosti vím, že tu člověk raz dva ztratí důstojnost, pobíhá od fotky k fotce jak smyslů zbavený, fotí QR kódy, hrabe se v tajemné truhle, odpovídá na otázky na tabletu, přesunuje fotografie na mapě – a pořádku a ne sehnat všechny potřebné klíče na cestě k pokladu. Kdykoli je ale možné přestat, hru si uložit a při příští návštěvě prostě a jednoduše pokračovat. Hrají to tu s gustem školní děti, takže vám to nedá. Ale varuju vás, snadné to tedy opravdu není. I Polánkovo muzeum má další dvě detašované expozice. Tou první je opravdu nádherná měšťanská Křížova vila s dokonale zachovanými novorenesančními interiéry a velmi přirozenou obrazárnou, obrazy jsou prostě součástí pokojů. Úchvatné. Poslední expozici muzea je Stará

papírna. Neklamé názvem, je opravdu v rekonstruované budově bývalých papíren. Tady vás v interesantním prostoru očekává expozice z historie žateckého průmyslu. Jednu v zásadě chmelovou expozici ale dokonce přece jen zmíním. Je totiž jedinečná, to nikde jinde než v Žatci nevidíte. Jde o Muzeum homulupulů. V jedné z hradebních bašt se necháme vtáhnout do půvabné mystifikace a sledujeme fiktivní dějiny národa Cimprmanů, čili homo lupulus. Národ Járy Cimprmana tu pookřeje a jeho srdce blaženě tepe ve třičtvrtěním rytmu. Zdejší recesisté, pardon – příslušníci chmelobran, kdysi instalovali uprostřed náměstí jakože „vykopaný hrob – archeologické naleziště“, v tomtéž byla „nalezena“ skrčená kostra s pivním džbánkem v ruce. Tohle muzeum je souvislá řada skvělých gagů, vtípků a recesí.

LOUNY – OD SLOVANŮ K HUSITŮM

Tajemné město louny na samém okraji Českého středohoří s nádherným chrámem sv. Mikuláše je hrdé na svou husitskou minulost. Muzeum sídlí v jednom z nejceněnějších domů v Lounech, v gotickém domě Sokolů z Mor. Pozdně gotický arkýř, který levituje nad ulicí, nás vtáhne dovnitř do báječně zachované klemuté gotické síně i do obou zdejších expozic. Ta první je historická a zaměřuje se na dějiny severozápadních Čech ve 14. a 15. století, zabývá se tedy významným obdobím dějin celé oblasti – a to obdobím husitských válek, kdy města Louny a Žatec sehrála velmi důležitou úlohu mocenských

opor husitství na severozápadě Čech. Expozice zachycuje a dokumentuje tuhle neklidnou dobu od počátků za vlády Karla IV. přes husitské války až do nástupu Jiřího z Poděbrad na český trůn. Druhá expozice je přírodovědná a je rovněž velmi zajímavá, neboť je interaktivní a jejím tématem jsou stepi Loun-

ského středohoří. Za prostorem nejpозорuhodnější expozic se ovšem musíme vypravit pár kilometrů za Louny. Najdeme ji na samém břehu Ohře, nedaleko obce Březno u Loun. V pasece obklopené hustým hájem, hned na břehu řeky tu na nás čeká Archeoskanzen. Vznikl na základě praktických experimentů s ověřováním životního stylu starých Slovanů a Germánů a díky tomu se ocitneme uprostřed vesnice z první poloviny prvního tisíciletí a procházíme jednotlivými chýšemi, obdivujeme typický dlouhý dům, který si lidé stavěli už v mladší době kamenné, zkusíme si, jaké to bylo vydělávat kožešiny, rozdělovat oheň, sušit byliny, pást zvířata... Úplně poslední muzeum, které ještě navštívíme, je také součástí hradeb, tentokrát lounských. Tady je zakletý svět arakauritů, tedy zkamenělého dřeva, však se také muzeum jmenuje Zkamenělý les. Není to na dlouho, ale zapamatujete si ho. Ano, muzejní nabídka královských měst Dolního Poohří je doslova opulentní a stojí za to ji s chutí a často konzumovat.

Jak rozkvétá Krupka

Historickým hornickým městem Krupka už jsem vás v Bráně provázel. Nedá mi to ale a pozvu vás sem ještě jednou – ono se tu totiž poslední dobou děje tolik věcí, že to rozhodně stojí za prozkoumání. Pojdme si nejdřív zopakovat, co už o Krupce víme. Na samém úpatí Krušných hor, v hluboce do strmých svahů zakrojeném údolí Horského potoka leží už od počátku 14. století město Krupka. Od roku 1959 je jeho součástí i dříve sousední Bohosudov. Vede odtud lanová dráha na Komáří vížku a je tu nesčetně pamětihodností. Tak pojdte, trochu se projdeme.

PROCHÁZKA HISTORICKÝM MĚSTEM

Začneme třeba u budovy bývalé dívčí školy řádu milosrdných sester sv. Kříže, která po precizní rekonstrukci hostí městský úřad a turistické infocentrum. Hned naproti je jedna z největších pamětihodností – bazilika minor Panny Marie Bolestné, velmi významné české poutní místo, úchvatná barokní stavba z dílny otce a syna Broggiových, kostel obklopený oválným ambitem s kaplemi. Mimořádný zážitek. Teď můžeme vystoupat na Kalvárii a vydat se odtud směrem k historickému jádru Krupky okolo pozoruhodného pozdně gotického kostelíka sv. Anny, který je v sezóně přístupný, Cínovou ulicí (jak přiznačně) kolem gotického kostela sv. Ducha (ten přístupný není, je zcela bez mobiliáře, vytváří ale jednu z dominant města) do ulice Husitské (to je zase poněkud nepřipadný hold elementu, který Krupku svého času vydrancoval a vypálil), která se pozvolna stane svažitém náměstím „uličního“ typu. Tak – a tady už se musíme zastavit a všimnout si novinek. Zůstaneme-li ještě u pamětihodností, oči přitáhne především nádherný gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie, který je bez věže. Za kostelem je však dřevěná zvonice stojící ve stráni. Zvon v ní svolával horníky do práce. Obě tyto památky jsou nepřístupné, ale blýská se na časy. Město totiž před pár roky převzalo kostel od církve a začalo s velkorysou rekonstrukcí. V příštích letech tedy

budeme moci obdivovat slavný kazetový strop, Svaté schody s jedinečným souborem

barokních plastik Ecce homo, rekonstrukcí projdou i velmi kvalitní varhany, z nichž se stane koncertní nástroj. Kostel bude sloužit kulturním akcím, počítá se ale i s obnovou bohoslužeb. Dalším novým turistickým magnetem je Hasičské muzeum v krásně opravené barokní budově fary. Uvnitř nás pohltí velmi atraktivní expozice hasičské techniky s mnoha unikáty, ojedinělé ukázky hasičské výstroje a výzbroje, ale třeba i střelecké terče, uniformy, přilby, signální trubky, pračka na hadice... A mají tu i světový unikát! Čerpadlo se dvěma vývěvami, které nikde jinde nevidíte. Teď nás ještě čeká návštěva krupského hradu. Ten sice zpusťl už po třicetileté válce, ale doba romantismu mu přinesla velkou popularitu, když se stal oblíbeným cílem lázeňských hostů z Teplic. Romantický je dodnes a navíc se tu příjemně najíte v restauraci zřízené v Panském domě, budově z konce 17. století, kterou nechali Šternberkové vystavět uprostřed pozůstatků hradu a věže.

KRUPČÁCI CHTĚJÍ DO UNESCO!

Ano, vidina zápisu na seznam světového kulturního dědictví UNESCO je leitmotivem většiny současných aktivit města. V té souvislosti mě napadá, jak důležité je nejen pro člověka, ale i pro město mít nějakou ambici a jít cílevědomě za ní. Chce to vynalézavost, investice a hlavně jistou zabejčilost. Krupka se například stala partnerem česko-saského vědeckého projektu ArchaeoMontan 2018, který mapuje historii středověkého hornictví v Krušných horách. Tenhle projekt sám o sobě nemá se zápisem do UNESCO nic společného, ale nepřímo ho podporuje a samozřejmě městu přináší plusové body. Jedním z hlavních projevů partnerství programu, který je prvotně zaměřen na badatelskou práci archeologů, historiků, geologů a geodetů, je záchrana měšťanského domu s gotickými sklepy a jeho přetvoření na Infocentrum Hornické krajiny Krupka. Pokud se zápis do UNESCO povede, bude tohle informační centrum styčným místem pro propagaci celého Montanregionu. A – jakkoli nechci malovat čerta na zeď – pokud se zápis nepovede, bude mít Krupka moderní a víceúčelové kontaktní středisko. Tak pojdte, zajdeme se tam podívat. Určitě si nechte ukázat, jak tenhle objekt, zasazený do řady měšťanských domů v Husitské ulici, vypadal před rekonstrukcí. Bída a utrpení, vlastně ruina. Památkáři dohlíželi okem přísným, takže nakonec zůstala velmi pietně zacho-

vaná a sanovaná čelní zeď a gotické klenby v přízemí, a do tohoto skeletu se dostavěl dům zcela nový. Výsledek je báječný. V přízemí nás vítá usměvavá dáma, která poskytne všechny potřebné turistické informace, i klasické zázemí, na jaké jsme zvyklí z těch komfortnějších „iček“. Stoupající do patra, objevíme výstavní prostory s expozicí hornických artefaktů, a půjdeme-li ještě výš, vstoupíme ve třetím podlaží do dalších výstavních a konferenčních prostor, abychom pak v posledním, čtvrtém podlaží uviděli edukační místnost využitelnou pro přednášky a školení. Na to, že dům byl vážně zralý na spadnutí, je to ohromující proměna. Infocentrum ale není zdaleka jediná krupská aktivita podporující případně bene hodnotitelů poradního orgánu UNESCO.

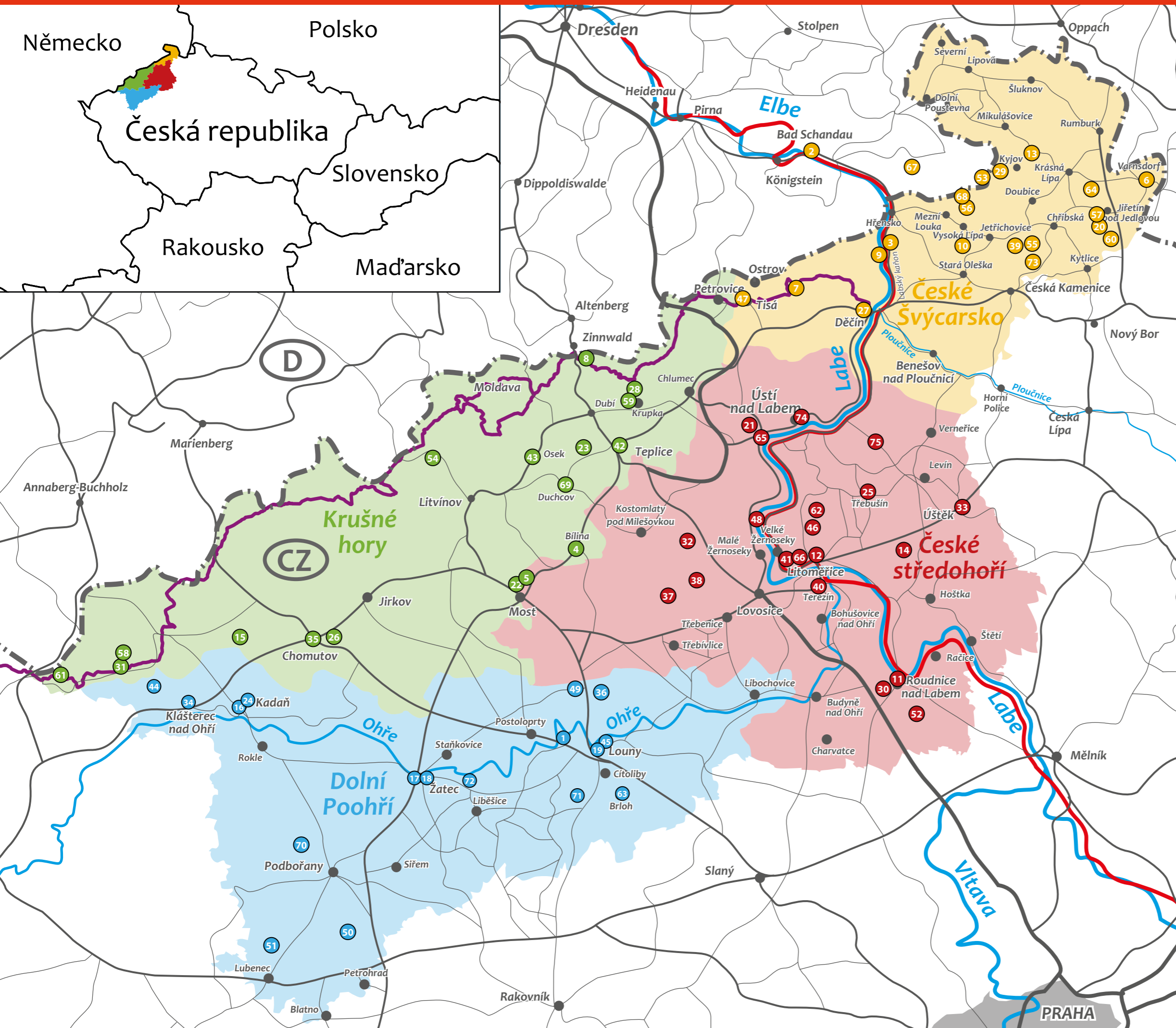
PO STOPÁCH STŘEDOVĚKÝCH HORNÍKŮ

V rámci projektu ArchaeoMontan 2018 vybudovalo město naučnou stezku Po stopách horníků, která má dva okruhy. Projít si oba je skvělý nápad. Potkáme na nich 16 informačních tabulí a projdeme nejzajímavější hornická místa v okolí. Kratší okruh zvládne bez obtíží skoro každý. Má 4,5 km, vede z Husitské ulice pod hradem, Horskou ulicí až skoro ke štole Starý Martin a přes Vísku a kopec Zaječák střeleckou stezkou zpátky k Infocentru. Delší okruh sice měří jen něco málo přes deset kilometrů, ale jeho převýšení je značné, takže to už přece jen chce nějakou tu fyziku. Vede historickými hornickými revíry Preisselberg a Knötel, kolem kaple sv. Wolfganga až na Komáří vížku a přes Kotelní rybník zpátky do města. A to pořád ještě není všechno. Městu není lhostejná ani podoba typicky hornického středověkého náměstí, respektive ulice, která se šplhá do vrchu. Jde samozřejmě o městskou památkovou zónu, ale to samo o sobě nic nezmění. Majitelé domů jsou převážně soukromníci a město je může k opravám a údržbě domů jen motivovat a podporovat je. Ti, jejichž domy jsou památkami, dosáhnou na lečjakou dotaci od státu, ale ti ostatní, jejichž domy sice jsou v památkové zóně, ale samy památ-

kově chráněny nejsou, jsou odkázáni sami na sebe. Vlastně nejsou – už dva roky tu funguje dotační program pro obnovu vnějšího vzhledu domů v památkové zóně a celé Hornické kulturní krajiny Krupka. Město ze svých prostředků podporuje opravy fasád, oken i střech. Výsledkem je postupně rozkvétající barevná řada domů – v loňském roce takhle své fasády opravilo osm majitelů a letos je zájem ještě větší. Součástí oprav je i umístění informačních cedulek o historii toho kterého domu. Tak co říkáte – není tohle chování města hodné následování? A dokonce ho můžete aktivně podpořit – stačí přijet a stát se alespoň na den vítanými návštěvníky tohoto utěšeného historického města.

Legenda:

- 1 Archeoskanzen
- 2 Bad Schandau
- 3 Belvedér
- 4 Bílinská kyselka
- 5 Braňanská pískovna
- 6 Café Dlask
- 7 Děčínský Sněžník
- 8 Dlouhý rybník
- 9 Dolní Žleb
- 10 Dolský mlýn
- 11 Dortletka
- 12 Galerie loutek
- 13 Hesseho kříž
- 14 Hořidla
- 15 Hrad Hasištejn
- 16 Hrad Kadaň
- 17 Chmelařské muzeum
- 18 Chmelový maják
- 19 Chrám svatého Mikuláše
- 20 Jedlová
- 21 Jezero Milada
- 22 Jezero Most
- 23 Jezero Otakar
- 24 Kadaňský klášter
- 25 Kalich
- 26 Kamencové jezero
- 27 Kaple sv. Jana Nepomuckého
- 28 Komáří vížka
- 29 Kyjovské údolí
- 30 Letiště Roudnice nad Labem
- 31 Mědník
- 32 Milešovka
- 33 Muzeum čertů
- 34 Muzeum porcelánu
- 35 Muzeum železničářů Chomutov
- 36 Oblík
- 37 Oltářík
- 38 Ostrý
- 39 Pavlino údolí
- 40 Pevnost Terežín
- 41 Píšťanské jezero
- 42 Pivovar Monopol
- 43 Pivovar Černý orel
- 44 Pivovar Chalupník
- 45 Pivovar Zloun
- 46 Plešivec
- 47 Pohřební kaple rodiny Botschen
- 48 Porta Bohemica
- 49 Raná
- 50 Rozhledna Kryry
- 51 Rozhledna Vochlice
- 52 Říp
- 53 Soutěska Obere Schleuse
- 54 Sport areál Klíny
- 55 Studenec
- 56 Šaunštejn
- 57 Štola Jana Evangelisty
- 58 Štola Panny Marie Pomocné
- 59 Štola Starý Martin
- 60 Tolštejn
- 61 Vápenka v Háji u Loučné pod Klínovcem
- 62 Varhošť
- 63 Vernerův mlýn
- 64 Větrný mlýn – Světlík
- 65 Větruše
- 66 Vínařství pod Radobýlem
- 67 Winterstein
- 68 Zadní Jetřichovice
- 69 Zámek Duchcov
- 70 Zámek Krásný Dvůr
- 71 Zámek Nový Hrad
- 72 Zámek Stekník
- 73 Zlatý vrch
- 74 Zoo Ústí nad Labem
- 75 Zubnický skanzen

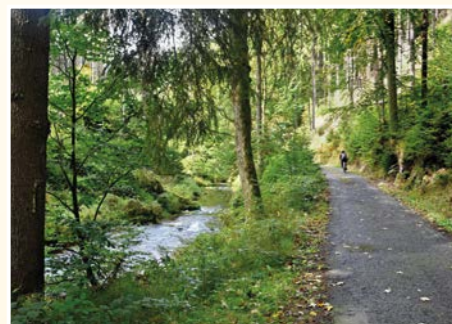
- Labská stezka
- Krušnohorská magistrála

Na kole kolem řeky modrého krále

Řeka Křinice je, vedle Kamenice, jednou ze dvou tepen Českosaského Švýcarska. Pramení v kudrnatých hájích mezi Krásnou Lípou a Studánkou a razí si cestu oběma národními parky, aby se v Lázních Žandava, přesněji v Bad Schandau, lačně vlila do mohutného a starodávného Labe. Mám tuhle řeku moc rád. Potkávám tu ledňáčky, brodím se tady klidem a hlučným tichem a už několikrát mi přímo nad hlavou proletěl důstojný a nepochopitelně krásný čap černý, startující z vodní hladiny a mířící kamsi do korun stromů. Není to tak dlouho, co tu byla vytyčena Křinická cyklostezka, takže se dnes dá tok řeky s malými kompromisy sledovat ze sedla bicyklu od pramene k ústí. Pojeďte se mnou, chcete?

OD TŘÍ PRAMENŮ AŽ NA HRANICE

Prameny Křinice jsou celkem tři a ukrývá je les vzdálený tři a půl kilometru od krásnolipského náměstí. Do lesního ticha tu hledí altánek kryjící jeden z pramenů, druhé dva jsou obkrouženy boubelatou mříží. Nevím, jak často jste stáli u pramene řeky, ale já si tam vždycky připadám velmi slavnostně. Mohutnění a bytnění vodního toku mě odjakživa fascinuje. Je to jeden ze zázraků téhle planety, když se může z tohohle čurku během pár kilometrů stát dospělá řeka. Jako každé batole nemá to ani Křinice zpočátku jednoduché. Vrávoravě a klopotně se potácí vysokou travou a ze všech sil vymílá korýtka pro svou pouť. Už po půldruhém kilometru je před ní postaven docela přísny úkol – naplnit rybník s pohádkovým jménem Klaběček. O kus dál Křinice slavnostně vpluje do Krásné Lípy, aby se zdánlivě ztratila při vstupu na náměstí. Ona tu ale je, teče pod povrchem, od roku 1874 zatrubněná a překrytá dlažbou. Dnes ji připomíná nápaditá plastika kadaňského sochaře Herberta Kizsy – symbolický mostek s pískovcovými sochami představujícími čtyři živly a kousek kamenitého koryta řeky. Ta o dva metry níže skutečně teče sevřena trubkou, hned za náměstím se ale zase s chutí vynoří, nadechne se a spěchá dál, kolem Krásného Buku, dolů, do úžlabiny Dlouhého Dolu. V Dlouhém dole omývá paty nádherných

OD ČESKÉHO MLÝNA NAHORU A ZASE DOLŮ

Jsme zpátky u Křinice, řeky, jejíž dno je vykládáno zlatým pískem a kameny kolem ní jsou čalouněny mechem. Přejíždíme hraniční mostek z bývalé osady Zadní Doubice na saské území. A potom přijde rozcestí, místo podivuhodné a... Inu, jako by tu něco chybělo. A ono

podstávkových domů a užívá si bezstarostnosti okolních luk. To za Kyjovem ji čeká práce o dost zodpovědnější, však na tom taky maká už tisíce let – musí tu tvořit Kyjovské údolí, jednu z nejkrásnějších scenérií regionu. Prožene se kolem bývalého Dixova mlýna a běží dál a trpělivě ohlodává, omílá a brousí pískovcové velikány, jimiž se kdysi prodlala silou sil, tedy mocí vody. Člověku je od nepaměti dáno putovat kolem potoků a řek. Cesta Kyjovským údolím patří mezi ty nejkrásnější. Meandry Křinice jsou nádherné, útěšné... prostě krásné – a není zase tak výjimečné, natreftě-li tu na modrou raketu, ledňáčka, nejkrásnějšího obyvatele a krále tohoto údolí, jak svým nepopsatelně modrým tělem vytváří nad korytem potoka neonovou čáru. Víte, řece jsou lidské vrtochy naprosto lhostejné. Člověk si může vyzdobovat hranice, kde chce, řeka na ně nebude dbát. A lidé to pochopili a začalo nechali řeku, aby ona sama byla hranicí. Před i za Zadní Doubicí Křinice tuhle úlohu plní, přemostěna lávkou, která je dnes klidným a přirozeným přechodem ze země do země, z Čech do Saska. Kousek odtud, jen pár set metrů, můžeme obhlédnout Vlčí desku z roku 1640 s poetickým textem lesního, který tu druhdy skočil dva vlky.

opravdu chybí. Zahleďte se do lesa na protějším břehu Křinice a zhlédnete rozvaliny základů. Stával tu Český mlýn, místo oblíbené a hojně navštěvované. A nebyl to žádný pidi-domek, bývala to rozsáhlá výletní restaurace.

Po roce 1950 ovšem začaly vřelidové buldozery. Odtud si uděláme další krátký výpad – doleva, až k malebnému Niedermühle, který fungoval jako mlýn i pila zároveň. Dál už cyklista nemůže, dál jen pěší. Tady se totiž Kamenice nechá sevřít skalami a vzniká lodičkami vybavená soutěska Obere Schleuse. Zamknout kola u mlýna a vydat se tam není vůbec od věci – je to romantické a nádherné zákoutí. Pak zase zpátky na rozcestí, zdoláme lehce protivný kopeček do půvabné vesnice

Hinterhermsdorf, odtud si uděláme, máme-li chuť, výlet na nedalekou rozhlednu Weifberg a sjíždíme dolů, zpátky k naší dnešní vodní průvodkyni. Čeká na nás na dně rokle a je třeptavě rozmarná. Některá zákoutí a tůně jsou vážně neodolatelné, nelze než zastavit a jít chvíli brouzdat ledovou vodou po měkoučkém dně vroubkovaném jako patro velryby. Náruč řeky je vlídná, dekorovaná vegetací, protkaná letem ptáků a polstrovaná hukotem včel.

VÝLET DO SKAL A KLIDNÉ SPLYNUTÍ K ÚSTÍ

Ano, dá se jet dál podél řeky a už se nikam netmáčet. Ale... Když ono se toho v okolních

vršcích tolik děje... Tak třeba lze vyšlápnout jen nemnoho set metrů do kopce, na němž se v lese ukrývá Historischer Bärenfang, rozumějte historická past na medvědy. Uprostřed lesů pak na nás čeká stará zbrojnice, tedy Zeughaus, s velmi kultivovaným bufetem obdařeným pestrou nabídkou. O pár metrů dál je i samoobslužné prezentační středisko národního parku Saské Švýcarsko. A víte co, necháme se zlákat ještě jedním místem. Kola schovejme v lese a vydejme se do skal. Brzy nás čekají příkré schody, pak dokonce žebříky – a tadá! – jsme na vrcholu Wintersteinu. Rozsáhlé skalní plato, kde kdysi stával strážní hrad, poskytuje neskutečné panoramatické výhledy na značnou část Saského Švýcarska. Neodolatelné! Už jsme ale zase u Křinice a kolem Neumannmühle s malou expozicí

tradiční mlynářské technologie jedeme dál, kolem Lichtenhainského vodopádu (byl vytvořen uměle v roce 1830 jako atrakce pro turisty – a v pravidelných intervalech atrakcí vážně je). Křinice tu už dávno slyší na jméno Kirnitzsch. Hospodářské a obslužné stavby kolem ní s blížícím se ústím přibývají a oceány půvabných netýkavek září nedůtklivými světlocence fialovými kvítky. Jedeme kolem kolejí staré dámy, neboť tímhle údolím, věřte nevěte, jezdí už od roku 1898 tramvaj od koryta Labe až do srdce skal. Až budete bez kol v Bad Schandau, velmi doporučuji! Křinice se uklidní a pokorně i spořádaně protéká žandavskou lázeňskou čtvrtí, aby nás dovedla až na dohled slavné Žandavské Eiffelovky, rozumějte k výtahu na skalní stěnu, jedné z dominant městečka. A pak najednou ústí. Labe otevírá svou moudrou náruč a Křinice se vděčně nechá pohltit, aby pak společně a velebně sunuly své stříbřité tělo k moři. Po nábřeží, za houkání parníků na pozadí ikonického Liliensteinu, zdoláme poslední metry, ještě přejet most přes Labe, zabrzdit na perónu nádraží a nastoupit i s bicykly do Dráhy národního parku jedoucí z Děčína do Rumburku, odkud je to do Krásné Lípy už jen kousíček pohodlné cesty kolmo. Úžasný výlet.

www.krinickacyklostezka.cz

Českým středohořím bez auta a starostí

Ano, zvykli jsme si na komfort vlastního automobilu, který nás doveze, kam je nám libo, a mnozí z nás mají často tendenci zastavit vážně až pod schody rozhledny nebo u pokladny zámku. Zlenivěli jsme a proháníme se s našimi milovanými spalovacími motory i tou nejčistší přírodou. „Počkat,“ slyším nesouhlasné hlasy, „jenomže bez auta se nikam nedostaneme...“ Nevím jak jinde, ale zrovna Ústecký kraj má veřejnou dopravu vyřešenou tak dobře, že tyhle výmluvy zkrátka neobstojí. A České středohoří může sloužit jako zářný příklad. Nevěříte? Tak sledujte:

ZA KLAPOTU PRAŽCŮ

Vyjít si na výlet vlakem je pokaždé pořádný hlt romantiky. Ono totiž vyložit se do staženého okénka a nechat si větrem čechat vlasy, dívat se do krajiny, která ubíhá dozadu, a třeba si i trochu zazpívat – však nás v tom hlomozu nikdo neuslyší – to je zážitek, jaký si člověk nedopřeje každý den. Zejména pak má-li jít o železnici s příběhem, nebo dokonce železniční muzejní. Začneme legendární Švestkovou dráhou, jak se dříve říkalo Středohorskému motoráčku. Letos je téhle dráze přesně sto dvacet let. V dobách dávno minulých tu vláček projížděl nekonečnými švestkovými sady a alejemi, které se rozprostíraly, kam oko dohlédlo. A tak mu sudetští obyvatelé říkali Zwetschkenbahn nebo také Powidlbahn. Po vyhnání německého obyvatelstva přišel nový režim s plakátovým heslem, že švestek se národ nenají, a sady zmizely, aby je nahradily lány kukuřice a pšenice po sovětském vzoru. Přestože se dnes už kolem kolejí nemodrají kar-

látka, je tahle trať pořád úchvatná. Vždyť vede mezi největšími klenoty Českého středohoří, takže vám za okny bude defilovat Hazmburk, Košťálov, Oltářík..., a kolik těch nádherných kopců na cestě z Lovosic do Mostu vlastně je. Jen o kousek dál koná své pravidelné jízdy Podřipský motoráček. Vyhlídková sezónní jízda vede z Libochovic přes Budyni nad Ohří, Mšené-lázně a přímo kolem bájných českých hor Říp do Roudnice. Část trasy se dokonce klí-

katí po už zrušené železniční trati – nebojte se, koleje tu zůstaly, ale ve zbytku roku tu už žádný vlak nejedí. Slíbil jsem i další atrakci – a tady je: Zubnická museální železnice. Ta vede z Ústí nad Labem, zpod hradu Střekova, přes Velké Březno, kde se dá vystoupit, prohlédnout si slavný pivovar i půvabný chotkovský zámeček, až do pohorských Zubnic, kde zase čeká oblíbený vesnický skanzen. Na muzejní trati uvidíte historickou dopravní kancelář, čekárnu, prohlédnete si staré drezíny a drážní stroje a na ruční kolejové drezíně se tu dokonce můžete i svézt!

VZHŮRU NA PALUBU!

Labe je životadárná tepna Českého středohoří, zároveň je to ale už od nepaměti dopravní cesta. Regulace toku mnohé změnila, ale lodní doprava z Labe nikdy nezmizí, tahle tradice je prostě nesmrtelná. Pro nás je to dobrá zpráva, protože vidět třeba Portu Bohemiku z paluby lodi, to je zážitek penězi nezaplati-

telný. Na Labi jezdí o sezónních víkendech mezi Roudnicí, Litoměřicemi a Ústím lodní linka 901. Navíc z Ústí nad Labem do Píšťan, kde je vodní eldorádo na nádherném jezeře, jezdí i menší loď Marie, kterou lze pronajmout i k soukromým jízdám. Mluvit o plavbě na Labi a vynechat přívozy bylo by velmi nesprávné. Stále více využívané praktické spojky mezi oběma břehy totiž dělají z bezmála už retro dopravního prostředku velice trendy přepravu. Na území Českého středohoří vám jich své služby nabízí hned šest – z Nučnic do Nučnick, z Lovosic do Píšťan, z Velkých do Malých

Žernosek, z Dolních Zálezel do Církvic, z Neštémic do Svádova a konečně z Velkého Března do Povrl. Dobrodiním přívozů dají se podnikat pěší i cyklistické okruhy, a navíc – ta romantika, když vás zamýšlený Charon za jedinou minci veze z jednoho světa do druhého...

AUTOBUSEM V POHORÁCH I S BICYKLEM

Autobusy jsme si zvykli považovat za samozřejmost. Jenomže když pak nějaký jako turisté potřebujeme, nejede obvykle nic. Ne tak v Českém středohoří. Hustá a časově smysluplná síť autobusové dopravy celý region pokrývá nejen pro zdejší, ale i pro ty, kdož sem přijíždějí jen tak, na výlet nebo dovolenou – a že jsou to dvě skupiny opravdu odlišných potřeb, je každému jasné. Autobusy se často dostaneme i do míst, kam obvykle turisté nemíří – ke své škodě ovšem. Dáte-li na mě, vypravte se autobusem do Kostomlat pod Milešovkou. Tahle

oblast na závětrné straně nejvyšší hory Českého středohoří je omamně krásná a málo objevená – nádherná romantická zřícenina kostomlatského hradu s rozhlednou, pozoruhodný kostel sv. Vavřince se zachovaným románským zdívem, malebné okolí. A co takhle autobusem těsně pod Říp a pak už jen vyběhnout k rotundě? Z Roudnice do Rovného to zajistí linka 646. Pěší turisté mají ovšem daleko více možností, mohou například využít i pestrou nabídku cyklobusů – opravdu vás nikdo z přepravy nevyloučí jen proto, že nemáte kolo. Když už jsme se cyklobusů dotkli, mám pro vás pár tipů. Tak předně – nechte se z Litoměřic vyvézt na verneřickou náhorní plošinu. Je nádherná a jedinečná. Vsednout tu na kolo a projet ji křížem krážem a pak komfortně sjet do labské roviny je úchvatné. Podobný zážitek vás čeká v Děčíně, kde vás cyklobus vyveze na Děčínský Sněžník. Jízda dolů je neopakovatelná!

Psát o tom, že České středohoří je ideální terén pro cyklisty, kteří mají rádi středně náročné a velmi pestré trasy, je nejspíš zbytečné, to se mezi zasvěcenými dávno ví. A kdo není až tak na zvlněný terén, pro toho je tu idylická Labská stezka (přečtete si o ní na str. 16–17).

JEDNOU NOHOU I NA KŘÍDLECH AEROPLÁNŮ

Pořád je vám to málo? A co takhle vyzkoušet přepravu na koloběžkách? Po celou sezónu na nich můžete projet celé Podřipsko. Půjčíte si je třeba pod horou Říp a můžete vyrazit po některé z pěti vytyčených tras. Všechny objíždějí Říp a vy si sami určíte, kde chcete koloběžky vrátit, sběrných míst je několik. Co bych vám tak ještě nabídl za vehikl... Už vím – lanovku! Za tou se vydejte do Ústí nad Labem, a až si projdete tohle pozoruhodné město s nejměkší věží na sever od Pisy, s nejsvažitější zoologickou zahradou v Česku, se zajímavým muzeem i romantickým hradem Střekovem, nasedněte v obchodním centru Forum do kabinové lanovky a nechte se vyvézt k výletnímu zámečku Větruše, odkud se dá jít hřebenová túra k vodopádům, čedičovým útvarům i labským vyhlídkám. A ještě jeden zcela speciální dopravní prostředek k poznání Českého středohoří pro vás mám – letadlo. On totiž vůbec není od věci nápad objednat si na letišti v Roudnici nad Labem vyhlídkový let, nasednout do letadla Cessna 172 nebo Cessna 152 a prohlédnout si tenhle krásný kout planety shůry. Prostor téhle dvoustrany je věru malý na to, abych tu mohl zmínit všechna lákadla veřejné dopravy, která vám umožní nechat auto u hotelu. A tak vás už jen odkážu na stránky www.ceskestredohori.info, tam najdete všechno, co potřebujete.

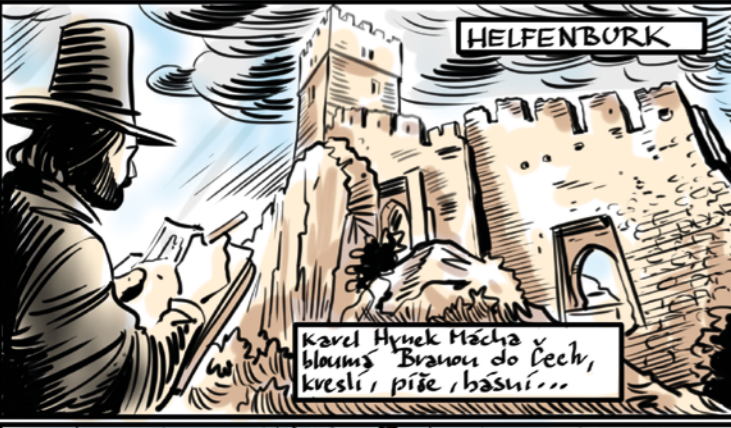
Máchovské putování krajem Brány do Čech

NAPSAL: ROSTISLAV KŘIVÁNEK NAKRESLIL: PETR HEROLD

Vzřícninědý rozvalen tamto leží hrad ten starý! V modré roucho zahalen pod ním stojí lesík jant. černs v bž ční z něho jen.

HAZMBURK, po máchovsku HANZBUREK

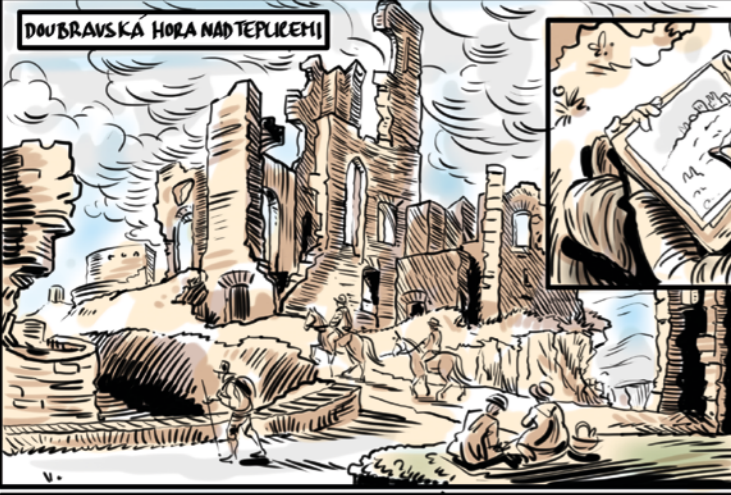
HELFFENBURK

Karel Hynek Mácha bloumš Branou do Čech, kveslí, piše, básní...

SKALKA

...navštíví Opavno, Košťálov, Rýzmburk, Kostomlaty...

DOUBRAVSKÁ HORA NAD TEPLICEMI

Píše se rok 1836, je konec září a Karel Hynek se v dšev psíky z Prahy do Litoměřic.

Amanuensis, tedy nižší soudní úředník, čili vlastně psíak Mácha jde po ronu do kanceláře advokáta Filipa Durase.

Má učta, pane aktváře...

Na milovaném Radobřk Karel Hynek suí o životě v Litoměřicích, životě s Lovi, která před třídvaecti dny porodils v Praze jejich syna Ludvíka a dšstaj se teď za Karlem.

Ano, portukvíděl Paříž, portuk se klouzal Převeji, portuk jedl hůrds salámy a upu - portuk pozvš dohnu a veníte dš...

PROBŮH, HOŘÍ! A SVAĐ DOJCONCE NÁS DŮM!

Jedenčte stábl plířd osít, hovělo njedn, a vto do tšio fockel sív hůrds. Jakovou jasností a horkostí jšeu jšleťvín veidol.

Hušim mít plíce svad na vtel spēlív...

Svad zřpel plie a nejšpš í cholera - to asi z tš vodřico pil při hšeu... Neví to s vím dobro.

6. listopadu 1836, ve věky portukš šestdvacetí let, Iguse Mácha věčen Karel Hynek zeměl. Jeho spš ho přežil jen o necelý rok. Dílo, které po hůdřkovi zlylo, je ak vřtí neí odkaz mnoha kneti.

Báječné koupání v náruči hor i podhůří

Upřímně řečeno, není mnoho turistů, kteří by se cíleně jeli vykoupat do Krušných hor. Ono to má svou logiku – studená voda v kombinaci s poněkud drsnějším podnebím odrazuje. Že je to ukrutná chyba, je jasné – to bych tenhle článek nepsal. Tak abyste věděli, co vás čeká – začneme jezery a rybníky v podhůří, těmi, které jsou k rekreaci využívány často a mnohými. Pak se podíváme na jezero, jež se na nápor rekreatantů teprve připravuje. Na závěr vás ovšem čeká mimořádná lahůdka – zaručeně tajné tipy na koupání v horských i podhorských jezírkách a rybnících od člověka, který má Krušné hory projezděné křížem krážem. Připravení? Deku, ručník, tranzistorák, svačina, plavky, brýle, krém? Tak jdeme na to.

MILADA ANEB ZATOPENÝ OBŘÍ LOM

Přísně vzato, leží jezero Milada někde na rozhraní Českého středohoří a Krušných hor, konkrétně nedaleko krajského města Ústí na Labem u obce Chabařovice. Ještě na začátku třetího tisíciletí to byla jen jáma zející po uhelném lomu Chabařovice. Co s ní? Zavězt a rekultivovat? Nakonec zvítězila takzvaná mokrá varianta a jáma byla napuštěna vodou. Nemyslete si, to nebyla maličkost – začalo se v roce 2001 a skončilo až o devět let později! Výsledkem je více než 250 hektarů vodní plochy o maximální hloubce vody 24,7 metru. Postupně tu vznikla i prostorná pláž, kde je upraven pozvolný vstup do vody. Vyznavači vodních sportů, například windsurfingu nebo kitingu, tu mají skutečný ráj. Kolem jezera vznikla

i naučná stezka. Proč? Je přece svrchovaně zajímavé srovnat stav v době intenzivní těžby uhlí a teď, po provedených rekultivacích. Je to nebe a dudy. Navíc Milada je velmi živým živlem, roste tu kyprej, bublinatka i mnoho dalších vzácných rostlin. Příroda se prostě okamžitě zmocnila toho, co jí člověk nabídl. Na některých výsypkách hojně rostou houby – třeba kozáky, klouzky a čirůvky, a dokonce i houba, která byla na území Brány do Čech nalezena vůbec poprvé, houba s půvabným jménem lopatička kyjovitá (ta je o dost hezčí, než jak chutná, takže pouze obdivovat!). A zvěř? Kromě šestnácti druhů vodních měkkýšů i okouni a štiky, sumci a perlní a jiná rybí havěť, hnízdí tu na sto devadesát ptáčích druhů, ale potkáte tu i lišku, vydru, hranostaje, jezevce, muflona i jelena siku. Zdá se tedy, že se podařilo vytvořit oblast, kde se rekreace a normální vývoj přírody docela harmonicky potkávají.

KAMENCOVÉ JEZERO NEBO TAKÉ SVĚTOVÁ RARITA

O oblíbeném Kamenčáku v Chomutově už toho bylo v Bráně napsáno dost, takže jen stručně – jediné jezero svého druhu na světě je plné vody, o které se v tom nejlepší slova smyslu dá říci, že je mrtvá. Může za to těžba kamence, tedy vlastně síranu draselno-hlinitého. Dnes už nikdo nezjistí, jak a kdy se to vlastně stalo, ale voda, s níž v kamencovém lomu denně sváděli boj, nabyla vrchu a zmocnila se nejen lomu, ale i okolních luk – zatopila, nač dosáhla. Bývaly tu vyhledávané lázně i léčebný ústav. Ona totiž zdejší voda obsahuje celé jedno procento kamence, což zapříčiňuje téměř nulový život v jezeře. Krom

prvků se tu nevyskytuje nic živého. A nejde jen o ryby, jde i o rostliny, především o strážidlo většiny vodních ploch – sinice a řasy. Proto je voda v Kamencovém jezeře čistá od jara do jara. Když k tomu přidáme fakt, že pobyt v téhle vodě je dodnes lidskému zdraví velmi prospěšný, že díky lehce svíravým účinkům snižuje pocení i v sebevětším horku (však se také kamence přidává do antiperspirantů), máme hned několik důvodů, proč se na okraj Chomutova vypravit. Až se poprvé namočíte do tohoto tekutého fluida, uvidíte, že je to návykové. Navíc jezero má dobrou infrastrukturu, nově opravená mola, je tu příjemný kemp a sousedem je chomutovský zoopark.

MOST ČILI PRVNÍ REKREANTI PŘIJDOU ZA ROK

Kdyby vás někdo zpovídal, co je to antropogenní jezero, budete mu moci po přečtení těchto řádků s klidem odvětit, že jde o jezero vytvořené člověkem. Na místě dnešního jezera Most byl až do konce minulého století důl, přesněji řečeno uhelný lom Ležáky. Napouštění vodou a rekultivace okolí budou v nejbližší době dokončeny, jezero bude mít rozlohu 311 hektarů a v nejhlubším místě bude mít 75 metrů vody. Měl jsem tu možnost podívat se tam už teď, kdy ještě jezero není přístupné veřejnosti – s tím se počítá až v roce 2019. Je tu nádherně! Bude to fantastické koupání.

MÍSTA, O KTERÝCH VÍ JEN MÁLOKDO, ANEV UTAJENÉ RÁJE

Říkal jsem si, koho tak požádat o expertizu krušnohorských koupadel, ale nepřemýšlel jsem dlouho. Martin Bareš z úžasného projektu Offroadsafari.cz, ze skvělé party, která vozí lidi v offroadech po horách i podhůří ve velmi zajímavých tematických výletech, člověk, který mi umožnil vidět zatím uzavřené jezero Most, ten by přece mohl vědět. Obratem jsem od něj dostal několik desítek možností, kde se v Krušných horách příjemně vykoupat, je to prostě znalec. „Martine, a co takhle nějaké TOP 5, nebylo by?“ zeptal jsem se – a tady ho máte:

1. Rudolice v Horách (u Hory Svaté Kateřiny) při cyklostezce 3079, v místě, kde se říká V Díře, je na kraji lesa rybníček a u něj pár chalup. Nebývá tu nikdo, voda je nádherně hnědá, rašelinistní, absolutně čistá, vstup je kamenitý.

2. Nedaleko Košťan u Oseka navazuje na velké jezero Barbora o mnoho menší, půvabný a lesy obkroužený Otakar. Naprosto křišťálová voda, vstup kamenitý, úchvatný pohled na celý hřeben Krušných hor.

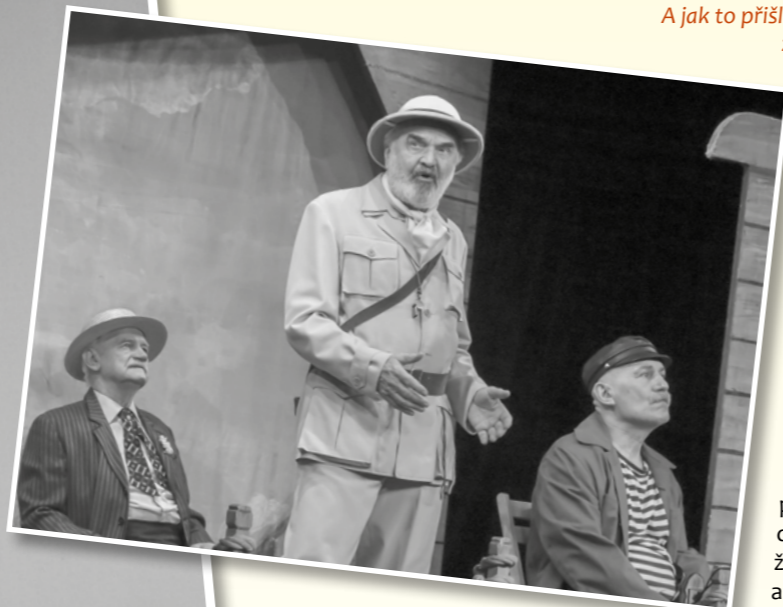
3. Braňany u Mostu – dvě nádherné laguny Braňanské pískovny obklopené stromy, nádherně čistá voda, písčité přístupy a spousta maličkých pláží a pláziček, takže tu člověk má i soukromí. A parkování je kousíček.

4. Cínovec – Dlouhý rybník. Zlatavě hnědá, chladná rašelinistní voda a písčité přístupy, parkování je skoro u vody.

5. Jeníkov u Duchcova, zaplavený kamenolom, nádherné místo s velmi čistou vodou, vstup a všechno okolo je poměrně ostrý kámen, parkování nedaleko u Jeníkova.

Tak děkujeme, Martine – třeba se tam někdy v létě potkáme. Jen doufám, že nepřijdou všichni čtenáři Brány najednou... Je vám to málo? Chcete si objevit svoje vlastní místo? Budiž, tak tady několik dalších tipů: lesní Kotelní rybník u Komáří vížky nad Krupkou (u naučné stezky Po stopách horníků); rybníky pod bývalým fluoritovým dolem na Moldavě; rybníček u odpočívadla Tři smrky na žluté turistické značce z Českého Jiřetína do Moldavy; Radní rybníky u Dlouhé Louky směrem k Moldavě a Flájm; maličká vodní nádrž v bývalé Gabrielině huti (po modré z Brandova); nádherný rašelinistní Volárenský rybník – bývalá pískovna – na cyklotrase 23 z Rudolic do Kalku; lesní Černý rybník u silnice mezi Zákoutím u Blatna a Kalkem; krásný zrcadelný Novoveský rybník nedaleko Hory Sv. Šebestiána anebo třeba pinka u bývalého dolu v Měděnci. Bylo by jich daleko víc, ale tohle jako základ pro hledání privátního ráje docela dobře postačí. Tak vám už jen přeju tropické dny!

A jak to přišlo, že jste se pak přesunuli z Měcholup do Žatce?

Vystudovali jsme učitelství pro vyšší stupeň, ale v Měcholupech jsme učili na základní škole s příslibem, že když se osvědčíme, dostaneme se výš.

Já jsem se na začátku učitelské kariéry dopustil té chyby, že jsem byl příliš hodný a zábavný, takže jsem měl problémy s kázní. Z neustálého překřikování třídy jsem ztrácel hlas. Když jsme se pak dostali do Žatce, nastoupil jsem jako poučený pedagog, který umí zahrát roli přísného kantora. Brzy jsem pak dostal místo na gymnáziu a moje žena na střední zemědělské škole a tam už nebylo třeba studenty držet na uzdě a mohli jsme jim předat, co jsme uměli. Bavilo mě

to. Nebýt spousta diktátů a slohových prací, které bylo třeba opravovat, takže mi nezbýval čas na literární práci, možná bych u kantořiny zůstal.

Podle pamětníků jste byl velmi oblíbený kantor, i když přezdívku jste měl trochu posměšnou – Přítel Bobulka. Jak to vzniklo? Děti tu měly k chmelu blízko od dětství – a já, Pražák, jsem je poučoval o sklízi chmele. Vykládal jsem jim o chmelových bobulkách a ony se tomu smály, protože se jim tu odjakživa říkalo šišky“.

V Žatci se narodily obě vaše děti.

Jak moc to změnilo vaše žatecké dny?

Ano, v roce 1961 se narodila dcera Hana a v roce 1965 syn Jan. K opravám sešitů přibýlo praní a žehlení plen.

Kam jste v Žatci a jeho okolí rádi chodili, co vás bavilo? A koneckonců, co ve vás zůstalo dodnes?

Na první štače člověk nezapomíná. V Žatci bylo mnoho krásného. Náměstí s Hošťálkovým domem i školní budovy v Komenského aleji. Gymnázium je úctyhodná stavba. Hráli jsme ochotnické divadlo a v Jitřence pořádali večery poezie. S dětmi jsme chodili na procházky podél Ohře. Se svými studenty jsem byl na chmelu v malebném Stekniuku...

Jaké to bylo, loučit se s městem, kde jste prožil své učitelské začátky? Kam jste odcházel?

Odcházel jsem do Československého rozhlasu v Praze s myšlenkou, že když se mi můj sen stát se spisovatelem rozplyne, vrátím se. Žena zůstala s dětmi v Žatci, kde jsme dostali na sídlišti Podměstí byt.

Přijedete ještě občas do Žatce nebo do Měcholup? S divadlem asi ano, ale jen tak, na výlet? Má vůbec člověk při vašem vytížení čas na výlety?

Máte pravdu. Mám tak málo času, že se do Žatce dostanu jen s divadelním představením.

Každý člověk žije z toho, že se na něco těší.

Nač se těšíte vy?

Mám ve zvyku vytyčovat si něco na těšení. Teď se těším na Vánoce. Mám rád, když jsou bílé, a letos prý možná budou.

Zdeněk Svěrák

* 28. března 1936, Praha

Vystudovaný učitel, pracoval v rozhlasu a na Barrandově, je spoluvůrcem postav nejslavnějšího Čecha Járy Cimrmana a spolu s Ladislavem Smoljakem také spoluautorem všech her Divadla Járy Cimrmana, ve kterém od jeho založení v roce 1967 hraje. Krom toho píše povídky a písňové texty a především filmové scénáře, jednak spolu se Smoljakem (třeba Kulový blesk, Na samotě u lesa, Marečku, podejte mi pero), jednak sám (například Vrchní, prchni!, Vesničko má středisková, Tři veteráni). Je autorem scénářů k většině filmů svého syna Jana včetně Oscarem oceněného Kolji. Je také výrazným filmovým hercem. Od roku 1994 zaštiťuje charitativní projekt Centrum Paraple.

Žatec mám v sobě už napořád

Rozhovor se Zdeňkem Svěrákem

Nikdy nikdo z nás nemůže doopravdy vědět, jak moc ho ovlivnilo místo, kde prožil kus života. Na některá místa skoro zapomeneme a vybaví se nám jen stěží, jiná jsou spojena se střípkami zážitků a pocitů a ještě jiná uvíznou v duši natrvalo, přestože jsme tam třeba velmi dlouho nebyli. Když někde začínáte po škole svůj skutečný život, když tam vaše manželství poprvé vypadá jako skutečné manželství, a ne jako pobíhání z místa na místo, když se vám tam narodí dvě děti, když tam začnete rozvíjet své ambice a sny – budete s tímhle prostředím navždy srostlí. A takovým místem je pro Zdeňka Svěráka královské město Žatec.

Zdeněk Svěrák odešel po absolvování vysoké školy i s manželkou Boženou na základní školu do Měcholup. Učili tu spolu, hráli ochotnické divadlo – a Božena byla podle Zdeňkova svědectví podstatně lepší. Zdeněk tu poprvé, a také naposledy, režisoval, poprvé publikoval, a když z měcholupské školy odcházel, převzala Božena jeho třídu. Gymnázium, to byl Zdeňkův sen – vystudoval přece učitelství pro gymnázia, obor český jazyk a literatura. Tady měl z kantořiny poprvé skutečnou radost, poprvé neslyšel jen křik a nekrotit pytel blech, ale viděl dychtivě oči a věřil, že jim může něco sdělit. V Žatci spatřil světlo světa jeho první dramatický pokus: Proč nemá želva uši. A i když brzy odešel do Prahy, do rozhlasu, bydleli Svěrákovi v Žatci ještě bezmála čtyři roky, narodily se

jim tu děti... V té době začínala i filmová sláva Žatce – o čemž je dnes možné se přesvědčit ve filmovém muzeu, které je, jak jinak v Žatci, v bývalé sladovně. On totiž Žatec je nesmírně imaginativní město, s jedním z nejmalebnějších náměstí u nás, s úzkými uličkami, s domy, které toho hodně pamatují, s věží, z níž je vidět daleko do kopcovitého kraje... Město plné filmových stop, i těch Čechům z nejmilejších, svěrákovských.

Myslíte, že narodit se na Den učitelů, ve stejný den jako učitel národů, může být nějaké předurčení?

28. března se narodil nejen Komenský, ale i Maxim Gorkij, Bohumil Hrabal a spousta jiných lidí. Možná mi bylo předurčeno stát se učitelem a potom spisovatelem.

Vaše první učitelská štače po ukončení školy byla v Měcholupech, nepletu-li se. Mohl byste trochu zavzpomínat, jak jste se svou budoucí ženou do Měcholup přišli (pokud jste tam jeli už spolu), jaké to tam bylo, jak to vůbec přišlo, že zrovna Měcholupy?

Tehdy (v roce 1958) existovaly takzvané umístěnky, kterými byli absolventi Vysoké školy pedagogické umístěni tam, kde byli zapotřebí. Já a moje budoucí žena jsme napsali, že nastoupíme kamkoli, ale spolu. Tak jsme se octli v obci Měcholupy u Žatce. Přijeli jsme několik dní před začátkem školního roku, abychom se s ostatními učiteli zúčastnili nočního výmlatu obilí. To bylo tehdy samozřejmé. Podávali jsme z valníků na mlátičku snopy. Ubytovali nás každého zvlášť. Já jsem bydlel u Lešáků a Božena u Hájků.

Filmaři objevují Bránu do Čech

V Ústeckém kraji se natočilo už nesčetně filmů. Poslední dobou je ale zájem o lokace v kraji až nezvykle vysoký. Dochází ke dvojímu boomu, přičemž jeden podporuje druhý. Žádný region České republiky nemá tak strmý nárůst turistického ruchu a zájem filmařů jako by šel ruku v ruce s tím. Není divu, Brána do Čech může nabídnout neuvěřitelně pestrou paletu filmařsky vděčných a navíc naprosto neokoukaných míst, a to jak interiérů, tak exteriérů. Jsou tu skalní města, idylické louky s korálky lidové architektury, pitoreskní kopce Českého středohoří, historická královská města, syrové a malebné hory, romantické vodní plochy, hrady, zámky, rozhledny, úchvatné scenérie, kde krajinu dotváří sakrální architektura, ale také industriální prostory, důlní krajina, honosné prvorepublikové vily, továrny, scenérie ideální pro natáčení pohádek, ale i syrových válečných filmů. Vybere si každý. A čím je zájem větší, tím správnější se ukazuje rozhodnutí zřídit Filmovou kancelář Ústeckého kraje čili FKÚK.

fkūk.

Filmová kancelář Ústeckého kraje

FILMOVÁ KANCELÁŘ ÚSTECKÉHO KRAJE

Co taková kancelář dělá? Inu, to je na jejím provozu vlastně to nejzajímavější – skoro všechno. Bára, která je duší téhle kanceláře, nikdy po ránu netuší, co jí o probouzejícím se dni čeká. Zčistajasna může zazvonit telefon s požadavkem na zajištění několikahodinového zastavení dopravy na dálnici a záboru dálničního tunelu pro natáčení korejského filmu anebo s dotazem, jestli by se někde v okolí Ústí nad Labem nedaly natočit scény z proslulého francouzského vinice. A něco

dukce filmu a chce něco naprosto přesného, dokonce to přinesou nakreslené ve skicách, a vy si můžete katalog vetknout za klobouk a bleskově rozhodit síť a hledat třeba typický zahradní domek s přístupovou cestou dlážděnou kočičnými hlavami. Tak jak tedy na to? Nejdůležitější je osobní kontakt.

VÝLETY ZA LOKACEMI

To se uspořádá takový výlet, kterému se říká „lokační tour“. V Praze se do autobusu nasáčkují režiséři, producenti, architekti, scenáristi, lokační manažeři – všichni, kdo mají zájem, připravují film a hledají lokace. Vyjede se po trase od jednoho pozoruhodného místa ke druhému a snaha je jasná – zaujmout..., ne, přímo ohromit. Jede se krajinou, vstupuje do objektů, prohlíží se interiéry – a přitom se povídá... A to je právě meritum práce FKÚK. V těch debatách totiž filmaři vyjevují svá přání a touhy. Tak třeba nedávno se režisér Dan Svátek na takové lokační tour svěřil, že pro připravovaný film Úsměvy smutných mužů hledá objekt, který by se mohl stát protialkoholní léčebnou. Báře okamžitě začnou před očima naskakovat možná místa. „Bývalá ozdravovna v Jetřichovicích!“ vyhrkne první nápad. Jenomže se ukáže, že tenhle úžasný dům postavený za první republiky je bez

elektřiny a natáčení by tam bylo nemožné. Bára se ale nechce vzdát vidiny, že by se film podle knihy ústeckého autora Josefa Formánka točil právě v Ústeckém kraji. A pak její kolegyně Heleně bleskne hlavou nápad – někdejší černínský zámek, dnes psychiatrická léčebna v Petrohradu na Podbořansku. Nakonec se tady

do Čech

a na dalších lokacích v regionu natočí 80% filmu, protože filmaři milují lokace sloučené, blízko sebe, jelikož přejezdů jsou nákladné.

FILM JE KREV DO ŽIL VESNIC A MĚST

Točí se, točí – a to je pro Bránu do Čech dobře. Lepší propagaci si lze totiž těžko představit. Doba, kdy tu bude fungovat čilá filmová turistika, tedy výpravy po stopách toho kterého filmu, jako je tomu například v Paříži, kde stáda turistů z celého světa stopují Amélii z Montmartru, je samozřejmě ještě vzdálená, ale když někdo vidí pohádku natáčenou třeba na Dolském mlýně u Jetřichovic nebo na zámku v Ploskovicích nebo dobrodružný film v klášterním areálu v Doksanech, nedá se to nahradit sebelepším marketingem. Filmaři navíc přinášejí do kraje peníze i pracovní příležitosti. Tak třeba město Most žilo po několika měsících natáčením nového televizního seriálu osvědčeného dua Kolečko–Prušinový s výstižným názvem „Most“. A filmaři celou tu dobu někde bydleli, jedli, pili, potřebovali kompars i řemeslnické profese... Nejmenovaný truhlář ze Žatce například dostal největší zakázku svého života právě od filmařů – vyráběl kompletní lavice do kostela. Kdepak, film, to je dynamická krev do žil kraje. A lidé, kteří stojí v čele měst a vesnic, to stále víc chápou. Tak třeba v Lenešicích u Loun je polorozpadlý areál cukrovaru. Obec ho chce zbourat a pozemek využít na sta-

vební parcely. A vtom se objeví americká produkce a chce tu natočit válečný film. Filmová kancelář se ujme vyjednávání a osvětlená obec demolicí odloží, aby se natáčení mohlo případně uskutečnit. Nemyslete si, je to práce jak na kostele – jednat s úřady, zastupitelství, vyjednávat záborů veřejných prostranství, povolení vstupů do jinak uzavřených objektů, a jak se natáčení blíží, dělat čím dál pitoresknější věci – třeba nahonem sehnat laň, cisternu nebo hausbót, který by mohl shořet na Labi. A k tomu dohodnout pro filmaře zázemí od ubytování přes součinnost integrovaného záchranného systému. To je třeba případ druhé řady populárního seriálu Rapl, který se bude převážně odehrávat v Ústí nad Labem.

KEIRA KNIGHTLEY V PŘEDLICÍCH

O zážitky samozřejmě není nouze. Když se na vinicích nad Velkými Žernoseky točily „francouzské“ scény do filmu Roberta Sedláčka Palach, vyfasovaly dívky z FKÚK každá bednu hroznů, protože dodavatel omylem

místo vinařských drobných hroznů dodal ty vyšlechtěné k běžnému prodeji – a ty se prostě nedaly do záběru použít. A zatím největší zážitek Báry a Heleny? „Určitě Keira Knightley v Předlicích!“ Ano, slavná herečka se poněkud zimomřivě procházela po slavné „válečné“ ulici Na Nivách a gigantický hollywoodský štáb filmu The Aftermath – zhruba 250 lidí – hledal mezi ústeckými vilami tu, která by se mohla stát ředitelstvím gestapa. Na závěr tohoto filmového povídání mám

pro vás tip. Když přijde do FKÚK nějaký požadavek, nazhává Bára všechny myslitelné kontakty a přijímá tipy od kamarádů, památkářů, lidí z destinačních agentur i informačních středisek, ale vlastně od kohokoli. Tak schválně, až budete bloumat Branou do Čech a ocitnete se na místě, kde si řeknete – tak tohle je prostě filmová lokace, nenechte si to pro sebe a napište mi to. Já váš tip Báře předám – a třeba se zasloužíte o to, že některá ze scén později slavného filmu bude natočena na místě, které jste vyhledali právě vy.

Dům plný doteků minulosti

Do Rumburku už jsem vás v Bráně zval. Je to málo známé, ale o to pozoruhodnější město se zvláštní atmosférou měšťanských vil a účelových domů stavěných především v průběhu 19. a na počátku 20. století, s nádhernými barokními památkami – Trojiční sloup na náměstí je v mnohém jedinečný a zcela ojedinělá je Loreta s ambity a Svatými schody přiléhající ke klášternímu kostelu. Úchvatné jsou i uličky podstávkových domů vystavěných pro dávné řemeslníky, křížová cesta nad městem, rozhledna na Dymníku... Bylo by toho hodně, proč se jet podívat do města, kterému se v dobách největší slávy říkalo Malá Paříž severu. A já teď přidám jeden důvod navíc – rumburské muzeum.

RUMBURSKÁ VZPOURA, JAKÁ SKUTEČNĚ BYLA

V loňském roce se po létech usilovné práce podařilo připravit v tomhle kouzelném domě zbrusu novou expozici. Je podmanivá. Ono tohle muzeum vůbec je celé mámivé, protože z naprosté současnosti, od které vás oddělí zvuk bzučáku u dveří, jenž spolehlivě budí mrtvolu široko daleko, vstoupíte rovnou do minulosti a krásně v ní uvážete a přestanete hledět na čas, který tu ostatně plyne zcela jinak. V přízemí vás kromě jiného čeká expozice věnovaná rumburské vzpouře, fenoménu, který věru stojí za to si připomenat, nanejvýš pak píšeme-li osm-

náctý rok třetího tisíciletí a vzpomínáme stalet od vzniku Republiky československé. Já osobně do téhle místnosti vždycky vcházím se zatajeným dechem. Jako by tu zakleti muži 7. střeleckého pluku, kteří v květnu roku 1918, zedraní, hladoví, unavení a zoufale toužící po míru, nechali vybuchnout vzpouře, již se později tolikrát zmocnili tendenční historikové a udělali z ní uvědomělý odpor proti útlaku Rakouska-Uherska, ba téměř předzvěst socialistické revoluce. Přitom její historie je dojemná a velmi lidská. A expozice ji přibližuje citlivě, neokázale, prostřednictvím lidských příběhů. To jsem ale vlastně předběhl a úplně zapomněl na jinou věc, která vás čeká hned za těžkými muzejními dveřmi: zdejší lidé. To je jedna z nejpříjemnějších stránek

rumburského muzea. Oni se tu o vás totiž postarají. Samozřejmě, přijedete-li ve větším počtu, je dobré se objednat, ale jinak prostě vejdete, se vstupenkou obdržíte úsměv (což se pohříchu zase tak často neděje) a budete provedeni celou expozicí. Čtete dobře – v tomhle muzeu jsou návštěvníci doprovázeni, jsou vedeni průvodcem, který smysl a efekt expozice umocňuje a násobí.

OD PUNČOCH K FRINDOVI

Nechme se tedy uvést do patra, kde ještě novotou voní už zmíněná léta budovaná expozice. Jsme v oblastním muzeu, je tedy jasné, že expozice je zaměřena na specifika, historii a ducha Rumburska. Nevím jak vy, ale já tahle muzea miluju právě pro jejich zapálenost hledat a najít genia loci a dokladovat ho exponáty, které přechásto mají tak spleť a pozoruhodné osudy, že by vydaly na samostatnou výstavu. Tak třeba punčochářská dílna. Její koncepce byla dávno daná, když tu se objevila paní Kozlerová a nabídla muzeu pozůstatost po své mamince, kterou sveřepě uchovávala bez ohledu na názor okolí,

že jde o staré krámy k vyhození. Díky tomu získalo muzeum velmi vzácné exponáty dřevěných punčochářských strojů, dřevěné formy na výrobu punčoch i další typické předměty z dílny řemeslníka, který je dnes zapomenut, ale v dané době bylo punčochářství v oblasti velmi rozšířené. Pojďme se ale zeptat Ester Sadíkové, kurátorky muzea, jaký je vlastně cíl a smysl nové expozice. „Chtěli jsme v první řadě vytrhnout návštěvníky z dnešního přetechizovaného a stresuplného času a přenést je do jiných dob. Dalším záměrem bylo posunout zažité a často dosti zkrácené vidění Rumburska blíže pravdě a realitě, která nikdy

nebyla jednoduchá, vždycky byla poněkud drsná, ale také velmi poetická a bezesporu pestrá a zajímavá. Nejcennějšími sbírkovými celky, které tvoří páteř expozice, jsou pozůstalost klavíristy a hudebního skladatele Augusta Stradala, obrazy Augusta Frinda a ukázky typického betlémského z Českého Nizozemí, jak se od nepaměti Šluknovskému výběžku říkalo.“ Ester má pravdu – především obrazy krásnolipského malíře Augusta Frinda jsou jakýmsi svorníkem celé expozice – alespoň jeden jeho obraz je v každé z výstavních místností a jedním z vrcholů prohlídky je návštěva stylizovaného Frindova ateliéru. Frind byl malířem, který striktně odmítal jakékoli modernistické trendy a tvrději se setrval na poli klasické malby. Protože byl zároveň jedním z prvních fotografů regionu, jsou jeho obrazy de facto dokumentárními záznamy životů lidí viděných úhlem každodennosti.

KNEDLÍKOŽROUT ZA KLAVICHORDEM

Pestrost a výpovědní hodnota expozice jsou mimořádné. Od „Pokladu ukrytého v rákosí“, tedy místnosti věnované Velkému rybníku a hnízdění je řáb a popelavého, přes pitoreskní a ve své době proslulý hostinec rodiny Münzbergových na Tolštejně, jehož majitel byl svérázným originálem, sběratelem kuriozit z celého světa a neúnavným edukátorem každého z návštěvníků, až po už zmíněné místnosti věnované odkazu Augusta Stradala. Jedním z nejzajímavějších exponátů je Stradalův klavichord, který, jak už nás v rumburském muzeu nepřekvapí, má také velmi pohnutý příběh. Téměř zničený nástroj byl díky podpoře mecenášů i drobných přispěvatelů pietně opraven a dnes zase hraje, dokonce tak dokonale, že se z něj občas stává nástroj koncertní.

byl žákem Ference Liszta, ba víc, byl jeho přítelem a důvěrníkem, takže část expozice je věnována i tomuto vrcholně romantickému tvůrci. Rozhodně překvapí například odlietek Lisztovy ruky, která je daleko menší, než by člověk u tak vyhlášeného klavírního virtuosa předpokládal. Jsou tu i další velmi oblíbené exponáty, třeba legendární Knedlíkožrout, půvabná hrací skříňka plná pohyblivých se figurek, kde opice hraje na housle a žrout polyká nekonečnou spoustu knedlíků – exponát pocházející pochopitelně z oné slavné Münzbergovy sbírky kuriozit. Pro mě osobně je ale nejmilější částí expozice ta betlémská. Málo se ví, že celé České Nizozemí bývalo krajem betlémského zasněvením. Rumburské muzeum opatruje, opravuje a celoročně vystavuje důkazy obratnosti, vynalézavosti a píle zdejších betlémských, takže tu můžeme vidět od jednotlivých částí pohyblivého Kiesslichova betlému, který se bohužel nedochoval ve svém monumentálním celku, přes ojedinělý hornický betlém až po nádherně dochovaný a pečlivě obměňovaný skříňový betlém Dominika Rudolfa (1863–1899) ze Studánky s malovaným pozadím od Eduarda Kindermanna (1867–1949) z Jiřkova, který zabírá bezmála polovinu jedné výstavní místnosti. Nemohu skončit než zase Augustem Frindem – jeho obraz Večer tříkrálový je totiž nejen úžasný, ale především je velice intimním nahlédnutím do dílny typického zdejšího betlémského Floriana Liebsche. Muzeu se podařilo sehnat i originální figurky, které Frind na obraze zachytil. A to je pro mě esence rumburského muzea – neúnavná snaha lidí, kteří tu pracují, hledat a nalézat skutečného ducha minulosti města a jeho krásného okolí.

České středohoří? To u dětí letí!

Známe to všichni a dokonce velmi důvěrně. Výlet s dětmi může být rodinná idylka, ale taky obstojné peklo. Děti neodpouštějí především dvě věci – nezájem a nudu. Mimochodem, „dětská nuda“ je měřitelná fyzikální jednotka. Je dlouhá přesně čtyři sta metrů. Pokud se po čtyřech stech metrech neodehraje něco zajímavého, zábavného, legračního nebo strašidelného, může být kolem sebetřeskutější krása, dětem je to ukradené a začnou (se) otravovat. České středohoří je ovšem země dětem zaslíbená. Už jsme to v Bráně párkrát nakousli, tak to pojďme vzít pěkně zevrubně. Hezky křížem krážem, od atrakce k atrakci. Zastavíme se všude tam, kde pro vaše děti někdo něco připravil a narafčil, a zvýšil tak pravděpodobnost, že rodinný výlet bude fajn. A že se při tom budete bavit i vy, je nasnadě.

Čili:

DO SVĚTA VELKÝCH I MALÝCH VLÁČKŮ

Vlaky a vláčky milují děti obou pohlaví a jakéhokoli věku. V případě těch velkých je to podivuhodný a často neobvyklý zážitek – vydat se na výlet vlakem, cítit klapot kolejí, vidět krajinu ubíhající za oknem tak nějak jinak, než jak ubíhá v autě nebo autobuse... A když k tomu připočítáte, že jde o vláček historický, jedoucí po muzeální trati, který vás navíc doveze do rozsáhlého vesnického skanzenu a navrch i muzea drezín, je každému jasné, že není dítě, které by tohle nebavilo. Odkud kam? Inu, z Ústí nad Labem mírným železničním stoupáním do Zubrnice. No, a pokud jde o vláčky malé, tady se dostavuje gulliverovský pocit, který děti tak milují. Samy jsou malé, takže cokoli, co je oproti nim maličké, je přitahuje a vábí. A modelová železnice s maličkými domky, krajinkami, postavičkami..., to je vlastně obří dětský pokoj snů. Vydejte se na okraj Ústí nad Labem do městské čtvrtě Trmice. Tady stojí novogotický zámek, do kterého byste zvenčí věru neřekli, že v něm žije člověk, který si svůj dětský sen realizoval – a právě tady, ve většině sálů, komnat, hal a pokojů trmického zámku. Pan kastelán je fanda nad fandy a jeho maličký železniční svět pohltí vaše děti i vás.

ZA MEDVĚDY ŽIVÝMI I PLYŠOVÝMI

Zoologická zahrada bývá sázkou na jistotu. V případě té ústecké je to ještě korunováno faktem, že jde o velmi členitou, v rozsáhlém svahu umístěnou zoo s dětským koutkem plným zvířat, slony procházejícími se mezi návštěvníky, báječnými orangutany, ale taky levharty, žirafami, nosorožci, tuleni, kajmany, opicemi... a samozřejmě i medvědy. Ti jsou velmi populární, už proto, že medvědy malajské rozhodně v každé zoo nevidíte. Jsou hraví a člověk by u jejich výběhu vydržel hodiny. To by ovšem nestihl jejich příbuzné, kteří bydlí v romantickém a křehkém, doslova princeznovském zámku Ploskovic. Jak už jste asi uhodli, tihle medvědi jsou plyšové a opravdu tady bydlí – čtou si noviny, jedí, spí, posedávají, pracují, hrají si..., prostě žijí si své plyšové životy na zámku obklopeném nádherným parkem. Tahle výstava je inspirována slavnou expozicí plyšových medvědů v dánském Skagenu a ploskovicému zámku vážně sluší.

DO BÍLÉHO MĚSTA I MEZI LOUTKY

Litoměřice jsou bělostné královské město na řece Labi, město historické, protkané hradbami a parkány, plné vzácných a nádherných církevních staveb. Tady se líbí každému. Ale co děti? Bude je to tu bavit? Má zkušenost praví, že rozhodně ano. Vezměte je do Galerie loutek v jedné z hradebních bašt, kde v několika patrech spí, hrají i tančí nejrůznější loutky. Anebo do jiné z hradebních bašt, do dílny ručního papíru, kde se děti dozvědí, jak to vlastně přišlo, že je papír papírem, a samy si zkusí arch ručního papíru vyrobit – a ještě si ho odnesou domů. Na prohlídku města děti moc neužijí. Ne tak o prázdninách v Litoměřicích. Zajděte si do informačního střediska vyzvednout Hravý průvodce Litoměřicemi. Komiksoví Zdislava a Štěpán provedou děti v době letních prázdnin nejzajímavějšími a nejpozoruhodnějšími církevními stavbami města a naloží jim tolik hádanek, rébusů, úkolů a záhad, že děti proběhnou městem úplně bez dechu. A nemyslete si, budete mít co dělat, abyste dětem v tom hádání stačili! Víte třeba, kdo byl přivazován k pranýři, k čemu sloužila střecha domu Kalich, jaký je atribut svatě Kateřiny..., a dokázali byste navrhnout vlastní oltář? Dobrá rada – moc do toho dětem nemluvte, ony si poradí a budou ze svého úspěchu mít o to větší radost.

na Koloběžce za Praotcem i Pštrosy. Výpravu na Říp by měl alespoň jednou za život absolvovat každý Čech. Začněte třeba tím, že nad Řípem kdysi létali draci, to by mohlo děti nalákat. Jakmile budete na cestě, máte po starostech, protože rotunda na temeni kopce je natolik netradiční a tajemná stavba, že tam děti budou chtít bez přemlouvání. Pověst o praotci Čechovi a pohled z některé z jeho vyhlídek je budou bavit jakbysmet. A co teprve cesta dolů! To si prosím na Řípu vypůjčíte koloběžky a jedete s větrem o závod. Svě závodní

NA KOLOBĚŽCE ZA PRAOTCEM I PŠTROSY

stroje můžete vrátit hned na několika místech na Podřipsku. A zábavy je tu halda. Hned pod horou na vás čekají dílničky lidových tradic. Ale zajedte si třeba až do Roudnice, kde v kostele Narození Panny Marie čeká na děti tajemné jezírko s přízrakem zlaté kachničky, kde se dá vystoupat na městskou rozhlednu, prošmejdit Podřipské muzeum anebo zajít na vynikající dortletku – dezert, jaký si jinde nedáte – do stejnojmenné cukrárny. Anebo se vydejte ještě dál, třeba do Židovic na levandulovou farmu, případně jen o pár desítek metrů dál na farmu pštrosí.

**VÝLET STRAŠIDELNÝ
ZA ČERTY I LOUPEŽNÍKY**

Loupežník Štětka, který už od středověku žije v jeskyni Mordloch nedaleko Štětí, na dohled od stříbrného hada řeky Labe, není žádný rabiát, mordýř a erclotr. Přizpůsobil se, pochopil, že dnes už není středověk, že dnes už se lidé okrádají úplně jinak, efektivněji

a většinou virtuálně. A tak se dal na dobrou cestu a provádí turisty krajem po své naučné stezce. Děti, to se rozumí, vodí nejraději. Možná se vám ho nepodaří zahlédnout, ale tabule, které rozmístil po kraji, vás povedou spolehlivě. Dozvíte se leccos o historii kraje, o železnici, starých cestách nebo o lidech, kteří tu v časech dávných i dobách nedávno minulých žili a pracovali. Uvidíte krásnou přírodu a historické památky, projdete se kolem křížků v polích i po cestách ukrytých mezi skalami v hlubokých lesích. A přepadne-li vás Štětka se svou družinou, nebojte se. Jak už řečeno, je to dobrák. To už se ovšem ani zdaleka nedá říci o všech čertech, kteří řadí v Muzeu čertů v Pikartské věži i v protilehlých pekelných sklepích ve středověkém městečku Úštěk. Někteří jsou, pravda, dřevění, ti nebezpeční nejsou – a že jich tu tedy je – jiní ale tu a tam ožijí, a to je potom rumraj a cambus a hukot a jekot. Ó jéje – utěct takovému čertovi, který se rozhodne zvážit vás na váze hříčků, to věru není nic snadného. Tady se vaše děti seznámí s jedinečným fenoménem čerta českého, který nemá na planetě obdoby. A to do všech, často velmi divokých podrobností. A když už tu budete, hnedle naproti je Vodní svět, kde se můžete zklidnit mezi velkými akvárii s expozicí sladkovodních ryb.

Neodolatelné kouzlo lokomotiv a vagónů

Přiznám se, že neznám člověka, který by řekl, že ho vlaky a všechno, co souvisí se železnici, nechává úplně chladným. Svět na kolejích je prostě už téměř dvě stě let středem pozornosti, nejprve jako převratný průlom v dopravě, dnes často už spíše jako jistá nostalgie. A právě všem železničním nostalgikům a především fanouškům, kteří hbitě sypou z rukávu typová čísla lokomotiv a o historii železnice vědí kdeco, je určen zpřístupněný Železniční depozitář Národního technického muzea v Chomutově.

Najít se dá vlastně docela snadno, stačí nechat auto na parkovišti před areálem Globusu a vydat se označenou cestou kolem kolejí.

Letos dochází k výraznému rozšíření otvírací doby, neboť do depozitáře můžete zavítat už od dubna a v každých posledních čtyřech dnech týdne ho po libosti navštěvovat až do konce října, a to od 9 do 17 hodin. Pokud jste železniční maniak, je to jasná povinnost. Pokud jen zvědavý zevloun, je to lákavý zážitek.

POKLADY V ROTUNDÁCH

Ve dvou propojených „rotundách“, tedy polokruhových depech vystavených v Chomutově už před první světovou válkou a dobudovaných ve třicátých letech, najdete 46 kolejí s bezmála stovkou vozidel, z nichž mnohá jsou raritní, ba i poslední svého druhu. Národní technické muzeum prostory koupilo zhruba před pěti lety. Je zapotřebí zdůraznit, že se v první řadě jedná o depozitář, což by se hezky česky dalo přeložit jako sklad. Znamená to, že tu kolejová vozidla odpočívají a při té příležitosti je možné si je prohlédnout. Nejde tedy o klasické muzeum v běžném

slova smyslu, jednotlivé „exponáty“ tedy nejsou řazeny podle nějaké historické posloupnosti nebo podle typu, podstatné je, aby se takřka jakýkoli předmět stručně popisky, takže tu můžete okouzleně bloumat a budete přitom pořád ve věci. Vozidla tu a tam depozitář opouštějí, to když se chystá jejich oprava anebo jsou třeba zapůjčena k natáčení filmu. Proto také jejich počet kolísá, ale v jakékoli době jich tu zastihnete kolem pětadvaceti. A je to podivná přepestrá a často dosti ohromující. Co uvidíte? Vlastně skoro všechno, co má nějakou spojitost se železnici – parní, elektrické i motorové lokomotivy, vagóny, salónní vagóny, důlní lokomotivy, drezíny i další kolejová vozidla i jejich součásti, lanovky, úzkokolejná vozidla i vozidla z účelových vleček..., prostě dokonalou všehochuť. Nejstarším exponátem je parní lokomotiva z roku 1870. Taje tu dokonce trošku doma, protože byla postavena pro Ústecko-teplickou dráhu a za své aktivní služby do Chomutova často jezdila. Je jasné, že právě za parními lokomotivami sem jezdí většina laické veřejnosti. Těch se ale, překva-

pivě, dochovalo docela dost na rozdíl od vagónů, které jsou tedy z muzejnického pohledu daleko vzácnější.

I LOKOMOTIVY MAJÍ SVÉ PŘÍBĚHY

Osobně mě tu strhly hlavně příběhy, dalo by se říci „životní osudy“ jednotlivých vozidel. Ať už ty doložené, nebo ty tušené a třeba i ty, které si ve své fantazii člověk vytvoří sám. Kdo třeba jezdil salónním vozem rodiny Rothschildů? Jen račte popustit uzdu své fantazii, dokážete-li se pohybovat ve vymezeném časovém mantinelu. To u salónního vozu už vzpomenuť Ústecko-teplické dráhy víme víc. Byl to vlastně inspekční vůz, který byl ale pro své luxusní dispozice zapůjčován i pro jízdu čestných hostů, například na trase Karlovy Vary – Drážďany. Má prosklené zadní okno a pohodlná křesla se stolkem,

takže sledování ubíhající krajiny muselo být kromobyčejným požitkem. Příběhy drezín byly nejspíše obvyklejší, ale co třeba ta vyrobená někdy v šedesátých letech 19. století? Nevezla například Járu Cimrmana? Anebo populární Hurvínek – motorový vlak, který se

tenkrát poměrně obvyklé, zaměstnancům dráhy co provizorní obydlí. Dráha tehdy zaměstnancům přidělovala pozemky, aby si mohli postavit domky, a než je dostavěli, dostávali k prozatímnímu bydlení vyřazené vagóny. Jeden ze zaměstnanců to ovšem pojal tak, že vagón obezdil a zazdil ho do svého budoucího domku. Před dvěma lety si kdosi ten domek koupil a chtěl ho modernizovat, a když uboural část budovy, zjistil, že se dívá na železniční vagón. Jsa fanouškem železnice, kontaktoval Národní

technické muzeum, kde vzbudil velký zájem, protože vlastně nabídl jedno z nejvzácnějších vozidel, které má muzeum ve svých sbírkách. Je totiž ve skvělém technickém stavu, protože bylo obezděné a v suchu, takže neplesnivělo a nehnulo. Kromě dvou železných podélníků jde o celodřevěnou konstrukci. Vagón byl jako součást domu dokonce podsklepen a na jeho boku dodnes vidíme elektrické vedení zajišťující kdysi osvětlení sklepa.

zen byl někdy ve dvacátých letech, aby pak začal sloužit jako pracovní vagón a v těchto pomocných službách se dožil devadesátých let a skoro skončil na šrotišti, odkud se ho Národnímu technickému muzeu podařilo zachránit. Narazíte tu i na vozidla, nad nimiž vám chvíli zůstane rozum stát. Tak třeba monstrum vyrobené takřka jakýkoli podomácku pro podnikovou vlečku mladoboleslavské automobilky. Abych vám ukrátil úžas nad podivuhodnou směsicí, podám krátké vysvětlení – jde o podvozek ze starého „uhláku“, na nějž je připevněna kabina z nákladního auta, to celé doplněno nádrží ze staré motorové lokomotivy a především podivuhodnou klecí, která ukrývá – na mou duši nelžu – motor z Migu 15. Ten, ještě opatřen mohutnou hubicí, obří silou odfukoval sníh z vlečky, a protože byl velmi výkonný, byl automobilkou zapůjčován i na úpravu okolních tratí. Kdepak, český člověk, ajzboňák nevyjímaje, je kutil k pohledání, ten co nemá, to si vypekuluje a vyrobí. Je vám to ještě málo? Tak co třeba chladicí vůz pilsenského pivovaru? Byla doba, kdy byly na českých kolejích jako doma, ale dneska už se přesunuly do kategorie rarit.

Čím tak naši bleskovou prohlídku zakončit... Vím! Největší, nejdelší a hlavně nejrychlejší parní lokomotivu u nás. Tahle šestadvacet metrů dlouhá přebornice je držitelkou parního rychlostního rekordu – lehce přes 162 kilometrů v hodině! A to je jen ochutnávka – takže vzhůru do Chomutova!

začal vyrábět v roce 1948 jako malý a lehký motorák, dokonalý reprezentant poválečné obnovy dráhy. Dodnes se s ním můžete tu a tam svézt na parádních výletních jízdách, třeba na trati z Rumburka přes jedinečný Vilémovský viadukt do Dolní Poustevny. Pak jsou tu ovšem i příběhy až pitoreskní. Tak třeba podivuhodná dřevěná bouda, vzdáleně připomínající vagón. Co to proboha mohlo být? Představte si, že poštovní vagón. Dokonce velmi vzácný, neboť byl vyroben už v roce 1873 vagónkou ve Vídni-Semmeringu, a to pro společnost Rakouské severozápadní dráhy, kterážto v témže roce dostavěla svou trať z Vídně do Prahy-Těšnova. Sloužil až do roku 1933 a pak byl poskytnut, jak bylo

O VAGÓNU DĚDEČKOVÍ I CHRABRÉM FUKARU

Další z rarit je třeba plechový vagón na přepravu uhlí, kterých bylo asi 23 tisíc, ale dochovalo se jen jeden jediný. Upřímně by to do něj člověk neřekl, běžný smrtelník si ho ani nevšimne, zato znalec a fanda zajásá. Je tu i poslední parní lokomotiva vyrobená v roce 1958 pro Československé dráhy. Právě jí skončila parní éra u nás. A postupujeme dále – podívejme, tohle je vagón vyrobený Františkem Ringhoferem v roce 1875 pro soukromou Rakovnicko-protivínskou dráhu. Když tahle společnost zkrachovala, dostal se vagón do majetku státních drah, později ČSD, vyřa-

Město porcelánu zasvěcené

Před pár lety jsem vám v Bráně vyprávěl příběh zrodu kláštereckého porcelánu a tedy vlastně důvod, proč se o Klášterci nad Ohří už po staletí mluví jako o „porcelánovém městě“. Ten příběh je půvabný a neškodí si ho připomenout. Hrabě František Josef Thun, majorátní pán klášterecký, měl oblíbeného ředitele panství a vrchního lesmistra, jistého Jana Mikuláše Webera. Když mu bylo šedesát, udělil mu hrabě důchod a i nadále mu věnoval svou přízeň. Znáte to – čínorodý člověk v důchodu... Co bych tak jenom...? říkal si Jan Mikoláš, když tu mu náhoda přihrála skvělé téma. V Černýši, nad záhybem řeky Ohře nedaleko Klášterce, bylo objeveno ložisko kaolínu. To by se ale přece dal vyrobit porcelán, jásal Jan Mikoláš a vyprosil si na hraběti svolení k pokusnému výpalu. Po pravdě řečeno, zpočátku byly výsledky tristní. První ani druhý pokus nepřinesly nic, co by stálo za řeč. Až teprve v roce 1794, ve třetí peci, se výpal zdařil. Tedy... porcelán nebyl nic moc, byl takový nažloutlý, jakoby špinavý, ale porcelán to byl!

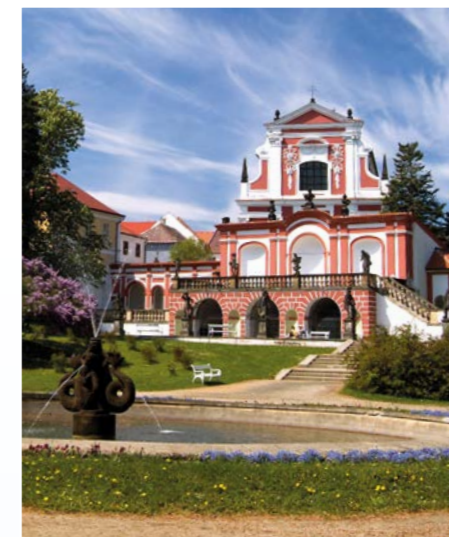

SLADKOU A TIKAJÍCÍ ULICÍ DO ZÁMKU

Ano, takhle to celé začalo. A je půvabné, že někdejší zpočátku neohrabané pokusy páně Weberovy mají svou jasně patrnou stopu i v dnešním Klášterci, konkrétně pak v zámeckém Muzeu porcelánu, kam bych vás tentokrát rád pozval. V něm je totiž jako jeden ze stěžejních exponátů vystaven i růžový koflík s podšálkem ozdobený nápisem „Vivat Böhmen“. A ten byl z pece vytažen právě při onom historickém třetím výpalu, a jde tedy o nejstarší výrobek klášterecké porcelánky, navíc patrně i o vůbec nejstarší dochovaný český porcelán! Vezměme to ale popořádku. Až přijedete do Klášterce nad Ohří – a udělejte to, je to půvabné městečko omývané vlídnou Ohří, do které rozverně zabíhá nádherný anglický park a v jejíž hladině se odráží sytě červenohnědá fasáda velmi romantického zámku, původně renesančního, přestavěného v duchu anglické novogotiky – až sem tedy přijedete, zaparkujte na náměstí a volným krokem se vydejte k zámku. Je docela možné, že se cestou necháte zlákat ojedinělým Muzeem hodin, o kterém jsme si na stránkách Brány už také povídali, anebo vás vtáhne vůně čerstvých pralinek a lanyžů do Čokolaterie U Karolíny, nakonec ale zcela jistě doputujete až do zámeckého parku, ohromně

stanete před nádhernou salou terenu, patrovým letohrádkem s terasou a arkádovou chodbou, budete dlouze hledět do očí nádherným sochám Jana Brokoffa a po celou tu dobu vás bude jako magnet přitahovat barevně neobvyklá budova zámku. Procházku malebným parkem nechte na později a vydejte se do zámeckých komnat. Kromě našeho hlavního cíle, tedy expozice Muzea českého a orientálního porcelánu ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, která tvoří jeden z prohlídkových okruhů, máte ještě možnost zajít s dětmi na okruh věnovaný pohádkovým postavám Vítězslavy Klímové a loutkám rodiny Matěje Kopecského (a že se jim tam bude líbit, na to vemte jed) anebo se nechat provést třetím prohlídkovým okruhem. Nejprve expozicí drahých kamenů, zámeckou knihovnou, pak vystoupáte na zámeckou vyhlídkovou věž a dojdete až do Thunské hrobky, ve které jsou uloženy ostatky hraběcí rodiny Thun-Hohensteinů,

jež vlastnila klášterecké panství nepřetržitě od roku 1623 do roku 1945. (Mimochodem, ani tady porcelánu neuniknete, v hrobce je k vidění porcelánový rodokmen hrabat z Thunu a na Hohensteinu.) My se ale pojďme soustředit na onen porcelánový okruh.

MUZEUM PORCELÁNU ANEB KRÁSA, KAM SE PODÍVÁŠ

Klášterecká porcelánka dává městu charakter už více než dvě stě let. A protože jde zároveň o druhou nejstarší porcelánku v Čechách, je jen logické, že se Uměleckoprůmyslové muzeum na začátku padesátých let minulého století rozhodlo instalovat expozici porcelánu právě sem. Navíc byla v té době zrovna dokončena obnova zámeckých renesančních interiérů s bohatou štukovou výdobou, takže kulisy pro křehké exponáty byly naprosto dokonalé. V jedenadvaceti pokojích Piana nobile je tu tedy dodnes k vidění a k upřímnému obdivování vystaven celý vývoj českého porcelánu od prvních pokusů do dnešních dnů. Uvidíte opravdu unikátní sbírku nádherných exemplářů pocházejících z porcelánek v Klášterci nad Ohří, Slavkově, Březové, Kysiblu, Chodově, Nové Rolí, Dalovicích i Praze. Dvě stě let bělostné a křehké historie bude před vámi defilovat prostřednictvím krásy tak jemné, až se chvílemi tají dech. Rafinovanost současné expozice je v jejím časovém řazení – jednotlivé pokoje jsou stylizovány do určitého slohu, třeba biedermeieru, secese, historismu, empíru, art deco nebo funkcionalismu. No, a protože jste na zámku a ukázněně šlapete za průvodcem, nejste odkázáni na brejlení do popisek a cedulek, ale posloucháte průvodce, který vás provede historií města, rodiny Thunů a především výroby porcelánu nejen v Čechách, ale i v Evropě a Orientu. Část expozice je

totiž věnována historickému čínskému a japonskému, jakož i porcelánu z Míšně, Vídně nebo Berlína, tedy z továren, které měly značný vliv na vývoj české výroby porcelánu. Ostatně, víte vůbec, kde je pravlast porcelánu? No, asi ano, to vědí i školní děti – samozřejmě v Číně. Bezpečně víme, že se tam vyráběl už v 7. století a že postup jeho výroby patřil k nejpřísněji střeženým tajemstvím. Tajemství se podařilo ustrážit až do 16. století, kdy ho odhalili Japonci. Evropané se tohoto křehkého mysteria domohli až o dvě stě let později.

Z KLÁŠTERCE S PORCELÁNEM, TO DÁ ROZUM

Tak dobrá, že je Klášterec nad Ohří porcelánovým městem, už víme. Je to ale jen nostalgické po časech dávno minulých, nebo má tahle tradice své pokračování i dnes? Má. Chtělo by se napsat – samozřejmě že má, ale ono to zase tak jednoduché nebylo. Po druhé světové válce bylo několikrát změněno sídlo firmy, klášterecká porcelánka se stala součástí větších celků, v roce 1958 z jejího názvu definitivně zmizelo jméno šlechtického rodu Thunů a stala se prostě Karlovarským porcelánem. Koncem šedesátých let se začalo s přestavbou historického areálu továrny, původní pec, v níž lesmistr Weber vypálil první podáreň kousky, se rozpadla a dnes po ní zbyly jen stěží patrné obrysy, v roce 2002 pak byly zbořeny všechny zbylé historické budovy... Nicméně to nebyl konec výroby porcelánu v Klášterci nad Ohří, ve městě, které je porcelánu prostě zaslíbeno. Hraběcí jméno, jež zdejší porcelán proslavilo, se do Klášterce vrátilo. Dnes je klášterecká porcelánka součástí největšího českého výrobce porcelánu, společnosti Thun 1794 se sídlem v Nové Rolí u Karlových Varů. Křehká krása se tu rodí dál. Pokud se dopředu ohlásíte, budete si moci provoz továrny projít a udělat si sami obrázek, kam se posunuly trendy a o jaký porcelán je dnes ve světě zájem. Tak jako tak si můžete v podnikové prodejně vybrat z příjemně širokého sortimentu a odvézt si tak z Klášterce nad Ohří suvenýr z materiálu, který k tomuto městu už po dvě staletí neodmyslitelně náleží.

Nadechnout se a... letět!

Nevím, jak často jezdíte kolem nádherného trojhrbého stepního kopce, který se vypíná nad královským městem Louny, je spolu s protějším Oblíkem jižní branou do Českého středohoří a slyší na jméno Raná. Já velmi často. Pravidelně zpomalím a užívám si velebný let hejna paraglidistů, kteří krouží kolem tří vrcholů, slétají ze strání a zase se vracejí, jako by nelétali dobrodiním padákového křídla, ale vlastní vůlí, jako by doopravdy uměli létat. A pokaždé si říkám – jednou to zkusím. Ta chvíle přišla. Ale pamatujte – dělám to jen a jen kvůli vám, čtenářům Brány. Jsem totiž člověk veskrze neadrenalinový, spíše bojácný a opatrný. Ale jak jinak vám přiblížit zdejší Základní školu létání, ne-li vlastním prožitkem.

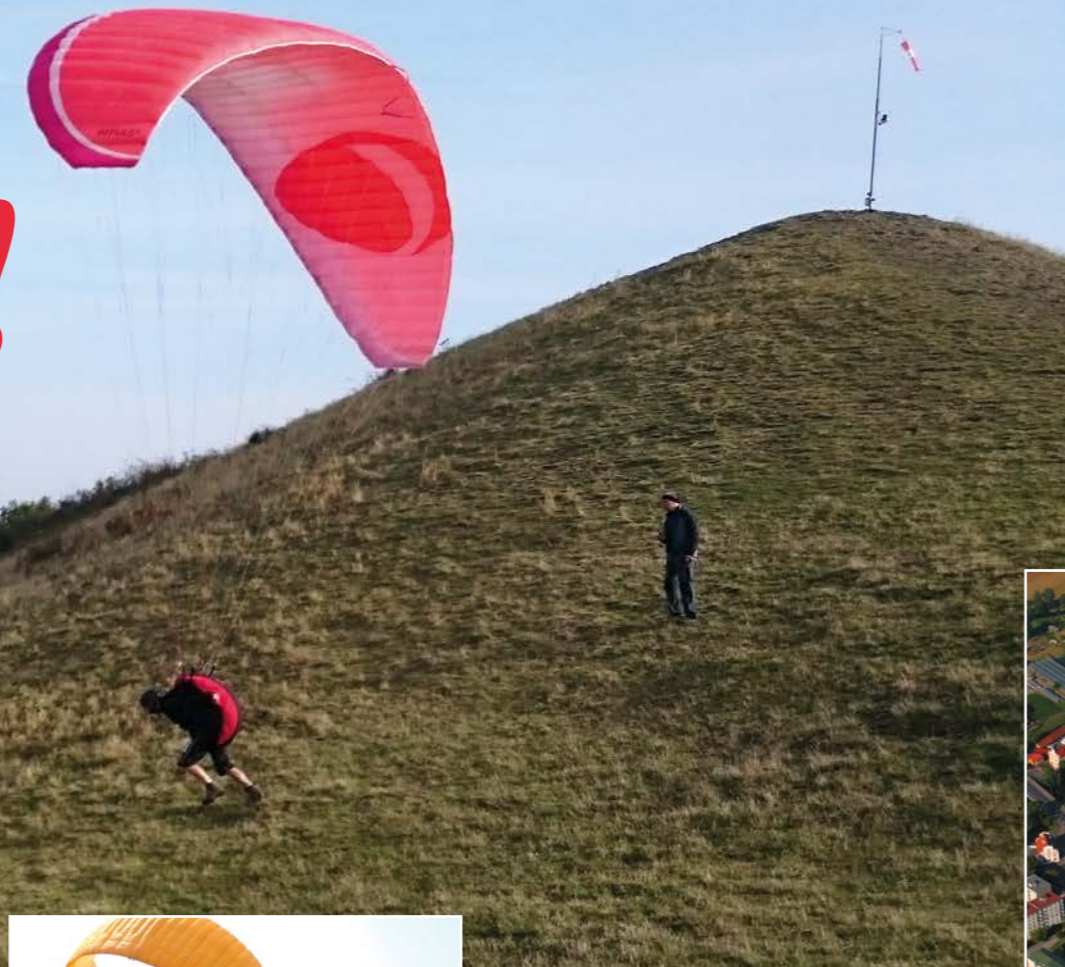
RANÁ, VRCH LÉTÁNÍ ZASLÍBENÝ

Když nás, partičku poněkud vyjukanych, genderově, věkově i tělesně rozdílných, Peter Garbier řečený Garboš usadil do židlí, viděl jsem na některých tvářích zklamání, na jiných (mít zrcadlo, tak i na té své) úlevu. Seznamovací kurz totiž začíná docela vydatnou dávkou teorie, takže pořádný kus z celkových šesti hodin strávíme na zemi. Brzy všichni začneme chápat, že to není buzerace, ale bezpodmínečná nutnost. Musí se zvládnout alespoň ta nejzákladnější představa o aerodynamice a termice – proč vlastně padák létá, co se dělat dá a co nedá, jak padáku neškodit, co je bezpečné a co

nebezpečné, musíme vědět, jak vzniká a funguje vztlak, jak je závislý na profilu a rychlosti křídla a jakým způsobem se pracuje s řídicími šňůrami... A taky jak to všechno absolutně závisí na počasí – na větru a na slunci. Však i jen termín tohoto kurzu nebylo snadné určit, byli jsme na čekačce a hlídali telefon, kdy Garboš zavolá, že jsou podmínky vhodné. Teď začíná základní poučení – jak se člověk připne, co je přední, co zadní část padáku, co jsou komory a co uši, jak se padák vůbec rozbaluje, jak se k němu bezpečně připnout a především jak potom zkontrolovat, že je všechno v pořádku a bezpečné. A je to tady, jsme na kopci, upnutí, vybavení, nedočkaví. První úkol – prostě běžet po rovině, padák za sebou. Tak to by mi jako celkem šlo. Tak, a teď pomocí předních

popruhů dostat padák do vzduchu a běžet... A hele! Ono to zase tak těžké není! Překvapivě to není otázka síly, ale grifu a ten jsem jakž takž zvládl dříve, než bych se byl nadál. Garboš demonstruje, že se padák dá zvednout jen dvěma malíčky. Na rovině samo sebou odletět nelze, a tak se učíme s padákem vysoko nad hlavou řídit křídlo tu doleva, tu doprava, vybrat zatáčku... „Tak, panstvo, jdeme nahoru!“ haleká Garboš a jde se. Okamžitě je mi jasné, že tohle je chvíle, kdy se dělí zrno od plev. Tady se totiž neustále

chodí do kopce. Žádný vlek, žádná lanovka. Pěkně po svých. A to leckoho odradí. Vydrápali jsme se asi do půli strání a Garboš velí do řady a postupně se rozebíhat. Termika je dobrá, vítr tak akorát mírný, paraglidoví paníci a panny mohou na start. Běžím. Napoprvé nic. Napodruhé se grif povedl a padák letí vzhůru. Ještě párkrát se ulehčeně dotýkám nohama země, ale už cítím ten tah, tu sílu, která mě od ní odpoutává. Upřímně – zpočátku to byly takové bleší skoky, ale po nějaké půl hodině jsem se rozeběhl – a najednou jsem doopravdy letěl! Lidi, to je pocit, jaký nikde jinde nezažijete! Křídlo se sedákem váží nějakých dvanáct kilo, takže o něm ani nevíte. Pod vámi se rychle vzdaluje země a pocit, že máte přirostlá křídla a letíte vlastní silou, je neodbytný. Mám pocit, že jsem vysoko jak tryskáč a letím přes půl Čech. Kolik to Garboš říkal, že je odtud z Rané rekord? Dvě stě dvanáct kilometrů, až do Vyššího Brodu. Jenom? Inu, realita byla ovšem poněkud jiná. Dostal jsem se do výšky necelých deseti metrů a letěl asi 250 metrů z kopce. A přistál jsem hladce, ach, tak hladoučce, jako

bych jen seběhl ze schodů. Za toho půl dne jsme všichni dokázali daleko víc, než jsme si dokázat troufali. Krom jediného se nám všem podařilo odlepit se od země. Je ale jasné, že za sebou máme jen takovou ochutnávku. Bylo tu dokonce i pár čumilů, lidí, kteří chtěli vidět, jak takový seznamovací kurz vypadá. Teď už je to vážně na každém z nás. Koho to chytlo, může se zapsat do plnohodnotného kurzu. Jeho první fáze trvá pět dnů od rána do večera. I tady se začíná teorií, a to doopravdy do hloubky: aerodynamika, meteorologie, termika, ohleduplný pohyb v přírodě, předpisy – je toho hodně, ale bez toho to nejde. Pak, v závislosti na počasí, osm až deset letů seshora z Rané, tedy základní neprob-

mové létání. Druhá fáze následuje po nějakém čase. Bez ní nelze získat pilotní průkaz a bez toho se zase nedá s paraglidem létat. Tahle fáze se jmenuje Dolétání. Kromě prohloubení zkušeností se svahováním vstoupí do hry i naviják připevněný na autě. Adept pilotního průkazu je vytažen do výšky 300–600 metrů a zkouší složitější figury, ostřejší zatáčky, klapnutí padáku a jeho následné srovnání. To probíhá zhruba po tři víkendy. Teprve poté se skládají zkoušky, teprve pak je možné získat průkaz. Moudrý člověk tím ale nekončí. Možností, jak se zdokonalovat, jsou mraky, od pokračovacích po bezpečnostní kurzy, které se provádějí vysoko nad Nechranicou přehradou, nad vodní hladinou. Výsledek? Jednak získání praxe a lepší pocit, také ale třeba možnost stát se tandemovým pilotem nebo i instruktorem.

SPÍŠ MEDITACE NEŽ ADRENALIN

Sedím až úplně nahoře na Rané, dívám se na lesklou stužku Ohře, poslouchám vítr, kterému teď už o malounko víc rozumím. Už nikdy se nebudu na meteorologickou předpověď dívat jako dosud. Počasí je velká magie a lidé od paraglidů jsou zkušenými čaroději. Dřív bych jen řekl – je krásné. Od teď mě bude zajímat kdejaký parametr. On paraglidista ani tak nepotřebuje vítr, jako slunce, protože rozhodující je termika, stoupavé proudy – jako ty

nad rozpáleným asfaltem nebo nad plotnou kamen. A Raná, tohle úchvatné království svišťů a stepních travin, které paraglidisté vlastně zachránili, když tu začali sekat trávu a nechali ji i spásat ovce a kozami, Raná je se svými třemi vrcholy, jihovýchodní orientací i celkovým profilem pro létání obzvláště vhodná, což ostatně zjistili už první letci na dřevěných kluzácích v roce 1932. Sedím a dívám se do kraje. Půjdu do toho. Ne kvůli adrenalinu, kdepak, na to já fakt nejsem, já se bojím i na řetízkovém kolotoči. Kvůli tomu pocitu. Létat je krásné. A když se člověk nechá vyškolit a nemachruje, tak i bezpečné. A nejde jen o to. Než jsem si to zkusil, nikdy by mě bylo nenapadlo, že to fakt není otázka adrenalinu, ale daleko spíš jakéhosi vnitřního klidu. Člověk se tu o sobě dozví docela dost věcí. Když se máte rozeběhnout a odlepit se od země, své největší životní jistoty, začnou z vás padat slupky jedna radost. Dokonce se nebojím říct, že je to svého druhu meditace. Levá a pravá hemisféra se rovnají, koordinace se stává čímsi samozřejmým. Je to očistné, neboť tak pohlcující, že to vytěsni všechno ostatní. Lidi už si neumějí hrát a neumějí odpočívat – a létání je hra i odpočinek. Je to něco, co člověk dělá jen a jen sám pro sebe. A kolik takových věcí si v životě dopřáváme? Jdu do toho a basta. A co vy? Nepotkáme se na travnatých svazích Rané? Nebudu vám tu předepisovat nějaké webové nebo facebookové stránky. Jestli to totiž opravdu chcete, tak si Základní školu létání na Rané najdete. Tak na shledanou ve vzduchu!

Víno labským stráním sluší

A kdyby jenom slušelo – ono se mu tu i skvěle daří a nápoj ze zdejších hroznů báječně chutná! Ostatně, my přece spolu na stránkách Brány už nějaký čas mapujeme zdejší vinařství, takže to pro vás není žádná novinka. Bezmála novinkou ale je Vinařství pod Radobylem. A ne-li novinkou, pak tedy rozhodně nejmladším členem středohorské vinařské rodiny. To je vám příběh jako z pohádky. Žili byli dva Tepličáci, velcí milovníci vína. Léta v nich rostla touha mít vinohrad, pěstovat révu a dělat víno. Pustili se do hledání vhodné likality a samozřejmě se ocitli v místě nejlogičtějším – v údolí Labe mezi Litoměřicemi a Velkými Žernoseky.

VINAŘSTVÍ POD RADOBÝLEM

Už kousek za Litoměřicemi zdvíná se k nebi jeden z nejnápadnějších a nejkrásnějších kopců Českého středohoří, lomem uhodnaný, pradávným křížem ozdobený Radobyl. Když současní majitelé vinařství poprvé stáli pod kopcem a dívali se na stráně zaplevelené náletovými křovisky ukrývajícími černé skládky, představovali si něco úplně jiného – vinohrad. Možná to byla vize dob dávno minulých, protože právě svahy Radobýlu věnoval v roce 1359 císař Karel IV. měšťanům litoměřickým za účelem pěstování révy. „Dávám tímto městu Litoměřice do držení vrch Radobyl pod podmínkou, že půdu rozdělíte, vinice vybudujete,“ řekl prý tehdy. A důtklivě doporučil burgundské modré, neboť on se ve vínu opravdu vyznal. Po více

než 650 letech se tedy dva nadšení lidé pustili do budování vinic, chtělo by se říci na zelené louce, ale ta na svazích kopce pohříchu nebyla. Aby mohli co nejdříve začít dělat víno, přikoupili i kousek vinice v sousedních obcích Velké Žernoseky a Michalovice – on totiž nově vysazený vinohrad plodí hrozny vhodné pro výrobu vína až tak třetí rok. V místech, kde začali, nestálo historicky žádné vinařství, nebylo tedy architektonické tradice, na niž by mohli navázat. A tak přizvali vyhledávaného teplického architekta Petra Sedláčka, který jim navrhl moderní a dokonale účelné vinařství. Tu elegantní budovu nepřehlédnete. Vinohrad založen, první hektary radobýlských svahů navraceny dávnému a bohulibému účelu. Víno je dar boží, to ví každý, kdo

není zpupný a nepokorný. A tak na vinici patří i kaple. Majitelé nelenili a obrátili se tentokrát na tchána Petra Sedláčka, architekta Milana Míška, který navrhl nádherně minimalistickou kapli se samostatně stojící zvoničkou s bronzovým zvonem. V roce 2016 se tedy s požehnáním nejvyššího someliéra mohlo začít sklízet první radobýlské.

ČISTÁ, SUCHÁ, ELEGANTNÍ VÍNA

Vinařství, jako by chtělo dbát doporučení císařova, vsadilo na červenou révu. Značnou část vinice zaujalo Rulandské modré a Fratava. Na škarohlídy, kteří tvrdí, že v těchto zeměpisných šířkách je červené holý nesmysl, tu nedali a už první ročník jasně prokázal, že právem. Podloží je tu báječné – dominantní čedič pohlcuje teplo a vyzraňuje ho zpátky ke kořenům, i když slunce nesvítí. A usazená opuka dodá vápenitost a mineralitu. Ale pozor – byl by hřích tu nepěstovat i bílé hrozny. Takže především MOPR – ten je v okolí až extrémně oblíben, takže proč se nezačlenit do houfy, dále Ryzlink rýnský – pro ten je zdejší podloží naprosto ideální, Muškát žlutý, Müllerka, Rulandské šedé i bílé i Tramín červený. Teď už jen poctivá vinařská práce a dobrá technologie. A na tu tady dbali zejména. Místnosti nové vinařské budovy zaplnily nádherně blýskavé tanky a sudy ze dvou druhů dubu. Pracuje se tu sice v moderním trendu, ale v duchu prastarých a osvědčených vinařských tradic. Výsledkem jsou kvalitní suchá vína – zbytkového cukru ve zdejších vínech vážně moc nenajdete. Majitelé vinařství prostě věří, že kdo má víno opravdu rád, ten si jejich produkty najde a oblíbí. Za sebe musím říct, že mě velmi překvapilo, jak rychle se dokázali přiblížit tomu, jak by podle vsí logiky měla vína z tohoto regionu chutnat, jsou-li poctivě a s vinařskou erudicí pěstována, sklízena i zpracovávána. A ještě jedna přednost – nebojí se tu označit svá vína za gastronomická. V době, kdy párování vína a jídla začíná být běžné už nejen v první lize restaurací, je to logické – a přece tak málo běžné. A tak až pojedete po silnici spojující Litomě-

řice a Velké Žernoseky, zastavte se v Žalhosticích ve Vinařství pod Radobylem. Můžete si koupit zdejší vína, ale rádi vám tu ukážou i provoz a vinice.

AKCE VÍNU ZASLÍBENÉ

Pozvu vás teď hned na tři mimořádně zajímavé akce zasvěcené vínu z Brány do Čech. Ta první je docela mladá, ale už její loňský testovací ročník jasně prokázal její perspektivu a atraktivnost. „Otevřené sklepy Českého středohoří“ jsou jedinečnou příležitostí nahlédnout do sklepů, z nichž ne všechny jsou běžně přístupné. A povídat si o víně, ptát se, nač vás napadne, a samozřejmě především ochutnávat a ochutnávat a... zkrátka co kdo snese. Uvidíte tradiční historické sklepy i zcela moderní provozy a takřkajíc na vlastní patro si vyzkoušíte, jak se jednotlivá vinařství od sebe liší. Celodenní akce letos proběhne 1. září. A nemějte strach, že budete jako řidiči diskvalifikováni z ochutnávky – posílená doprava vás doveze, kam budete potřebovat. A dost možná se projedete i na lodi. Nechce-li se vám ovšem čekat až do září, můžete se už 9. června vypravit na „Roudnický košť““. Ten se letos v prostorách lobkoviczkého zámku v Roudnici nad Labem koná už po šesté. Účastnit se bude více než dvacet vinařů z litoměřické i mělnické vinařské podoblasti, vy budete vybaveni přehledným katalogem a vašim nad jiné příjemným úkolem bude zodpovědně košťovat, posuzovat, hodnotit, ale především pochutnávat si na jednom z nejúžasnějších nápojů, jaké člověk ve své

historii vymyslel. Roudnický košť nadto už tradičně doplňuje prezentace regionálních produktů a řemesel, hudební program a zábava pro děti, které si samozřejmě víno příliš neužijí... Poslední červnový den, ano – 30. června – vás zase čeká „Putování za víny Brány Čech“, což je akce ze všech tří nejvíce turistická. Ale žádný strach, nepůjde o zdrcující túru, projdete si asi tříkilometrovou trasu proti proudu řeky Labe od přívozu v Malých Žernosekách do Lovosic. Cestou na vás bude políčeno pět zastavení s ochutnávkou vína z vinic, na které se právě budete dívat. A kdo pro samé kochání krajinou nestihne cestou pořádně ochutnávat, na toho čeká v cíli – v losovickém lesoparku Osmička – repete, neboť i tady budete moci ochutnat všechna vína a ještě si zatančit při produkcích hudebního festivalu Altros. Jen tak mimochodem, vloni se na vinnou pout' vydalo více než 350 lidí a letos to vypadá na ještě větší partu. Takže samoty se vážně bát nemusíte.

Putování za pivní vůni

Tradice jsou vzkazem, který nám posílají ti, již nás na téhle zemi předešli. Jsou jakýmsi kódem, který bychom měli převzít, abychom lépe porozuměli minulosti i přítomnosti. Moudrý člověk prostě tradice ctí. No, a jedněmi z nejvýznamnějších českých tradic jsou pěstování chmele a řemeslné vaření piva. Ne nadarmo se v Česku říká, že vláda, která zdraží pivo, padne. Pivo je náš tekutý chléb a chmelové vůni málokdo odolá. Po léta se v Bráně snažím systematicky mapovat řemeslné pivovary v celém regionu. Je to ovšem marná snaha, nové vyrůstají doslova přes noc a je jich víc a víc. A teď je tu myšlenka spojit některé z nich do Krušnohorské pivní stezky. To je vám nápad opravdu báječný. Stezka totiž propojuje více než patnáct pivovarů v Česku a Sasku, a sleduje tak historické trasy, cesty a formanské tratě. Protože jde o turisticky velmi atraktivní lokality, počínaje Žatcem a konče saskou stranou Krušných hor, a spojení gastronomie a turistiky je velmi trendy, slibuje tahle nová iniciativa destinační agentury Dolní Poohří mimořádně zajímavé zážitky.

KRUŠNOHORSKÁ PIVNÍ STEZKA

Ono se řekne tradice, ale kdy to vlastně s pivem v zemích českých doopravdy začalo? Pivo u nás vařili už Keltové někdy ve 4. století před Kristem a Slované, kteří Kelty vytlačili, si s sebou přinesli znalost výroby nápoje z kvašeného obilí také. Pivo se ovšem dlouho vařilo bez chmele. První zmínky o surovině, bez níž si dnes pivo nedovedeme představit, se u nás objevily až na přelomu tisíciletí. Nedlouho potom král Přemysl Otakar Druhý, konkrétně se psal rok 1265, udělil městu Žatci právo várečné a mlóvé (to zabraňovalo přespolní konkurenci). V Sasku se chmelené pivo rodilo v podobné době, a tak můžeme bez uzardění mluvit o tisícileté tradici. O tom, jakým fenoménem se v průběhu staletí žatecký chmel stal, jste si už přečetli na předešlých stránkách. A pivovary, které jsou sdruženy podél Krušnohorské pivní stezky, žatecký chmel používají. Je to jedna z věcí, které je spojují. Tou další je jedinečný, osobitý a žárlivě strážný styl výroby piva

v každém jednom z pivovarů. Tady nejde o velkovýrobu a zaplavení planety pivem, tady se často uvaří jen tolik, kolik se v přílehlém kvelbu vypije. A v tom je půvab a přitažlivost řemeslných pivovarů. Když k tomu připočítáte, že na Krušnohorské pivní stezce se v pivovarech můžete nejen napít a najíst, ale také si tu prohlédnout provoz, že můžete hrát hru s pivní kartou, po jejím vyplnění vás čekají nejrůznější výhody a odměny, je jasné, že nudit se vážně nebudete. Pojďme se ostatně podívat, které že pivovary a pivovárky na české straně stezky jsou do projektu zapojeny.

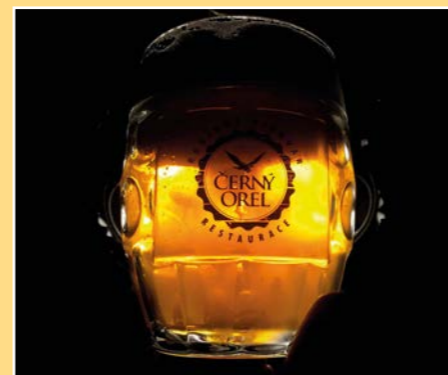
ZA PIVEM PODÉL OHŘE

Ještě než se vydáme do Žatce, mekky chmelu, začneme o kousek východněji, v královském městě Louny. Pivovar **Zloun** vaří jak spodně kvašené ležáky, tak také svrchně kvašené „ejly“. Dáte-li na mě, ochutnejte pozoruhodnou třináctku Lyon, a až ji budete s přivřenými očima lokat, vězte, že nejde o žádnou snahu mít světový název – Lyon byl totiž keltský název tohoto krásného města. A teď už tedy do Žatce. Tady vás čekají pivovary hnedle dva. Tím prvním je tradiční, obnovený, rekonstruovaný **Žatecký pivovar**, který zahájil svůj provoz už v roce 1800. Dnes si tu můžete prohlédnout pivovarský provoz a kromě toho podniknout i výstup na vyhlídkovou „Vodárenskou věž“. Jde o jednoho ze dvou českých účastníků projektu, kteří nedisponují vlastní restaurací, ale tady uvařená piva si můžete dát v desítkách hospod po celé zemi. A zdejší řemeslné pivo Sedmý schod koupíte lahvaně ve stovkách obchodů. Vaří se tu výhradně pivo spodně kvašené, takže klasické ležáky, a to hned několik druhů včetně tmavého i světlého bezlepkového. To pivovar, který je součástí Chrámu chmele a piva, řečený

PIVNÍ VŮNĚ V KRUŠNÝCH HORÁCH

Z Dolního Poohří jsme se posunuli do Krušných hor. První pivovar, který máme na trase, nese jméno, jež vyvolává otázky. Je v Chomutově a věnuje se výhradně vaření piva, nemá výčep, nicméně jeho piva nabízejí hned tři restaurace ve městě. A to jméno? **Karásek a Stülpner**. První jmenovaný byl slavným loupežníkem, druhý pytlákem. Znali se a chodili spolu i na pivo. Jejich revír spojoval sever Čech i Sasko, což ze zdejšího pivovaru dělá opravdu ideální zastávku při našem pivním putování. Až si prohlédneme pivovarský provoz, zaskočíme na jedno do blízké restaurace. Tedy bude-li nám jedno stačit, protože sortiment pivovaru Karásek a Stülpner je opravdu široký, ať už jde o chutě, nebo postupy výroby. V turisticky velmi pozoruhodném městě Oseku nás vítá **Černý orel**. Jde o rodinný pivovárček, který je součástí vyhlášené restaurace. Základem jsou piva vařená klasickou metodou, doplňují je ale i svrchně kvašené speciály. Největším hitem, za kterým si sem zvyklí chodit pivaři z širého okolí, je Dvanda, ležák pilsenského typu uvařený dvourmutovým způsobem za použití výhradně českých surovin, hořký a báječně vychmelený. Restaurace stojí více než za zmínku, ostatně, bývala vyhledávána už v dobách, kdy ji ještě nezdobily pivovarské technologie. Pivovar **Monopol** v Teplicích sídlí v pozoruhodném prostoru. Kdysi tu bývalo slavné Variete zum Schwan a interiér restaurace s pivovarem tuhle dobu citlivě připomíná. Starosvětský ráz restaurace s nádhernými secesními stropy doplňuje vůně ležáků čepovaných přímo z tanků, nablýskané měděné varny odrážejí ruch v sále,

kde se dobře pije, ale také velmi dobře jí. Tak, a jsme v Ústí nad Labem, u zatím posledního českého účastníka projektu – pivovaru **Na Rychtě**. I tady vás čeká zajímavý prostor, výborná kuchyně a více než stopadesátiletá hospodská tradice. Na čepu mají piva, která se tu uvaří a také vypijí, nikde jinde je nekoupíte. A jsou báječná, korunní klenot Mazel se před

několika lety stal v Česku Pivem roku. Pokud budete Krušnohorskou pivní stezku sledovat dál, přivede vás do Saska. Tady zavítáte do pivovaru **Freiberg**, soukromého pivovaru **Rechenberg**, v městečku Scheibenberg vás bude očekávat pivovar **Christian Fiedler**, v **Lößnitz** zase zdejší pivní spolek, dále pivovar **Zwönitz**, **Alte Schleiferai** v Erlbrunnu a pivní továrna v **Lengefeldu**. Zážitek se tak stane komplexním a vy si uděláte dokonalou představu o hloubce pivních tradic v regionu rozkročeném do dvou států, který je navíc doslova prospěkovaný turistickými cíli první kategorie.

Mlsné toulky Děčínem

Děčín. Západní brána Českého Švýcarska, poslední české město na Labi a zároveň nejnižší položené, město obklopující nádherný thunovský zámek, a vlastně města dvě, tedy historicky vzato – Děčín a Podmokly, město půvabné svými zákoutími, památkami, vyhlídkami a překrásným okolím. Z Brány už ho velmi dobře znáte. Je těžké podívat se na něj ještě z jiného úhlu – a přece to jde. Pojďme si tentokrát Děčín projít křížem krážem s tím, že zapojíme nos a budeme jím pátrat po domech, z nichž voní lákavá krmě. Jinak řečeno, vydejme se na toulku po děčínských restauracích, neboť vězte, že gastronomický boom dorazil i sem.

ETAPA PRVNÍ – ZE BŘEHU LABE DO VRŠKU

Do města přijedeme stylově, tedy po Labi, nebo přesněji podél řeky, po Labské stezce. První voňavý dům nese hrdé jméno **Kocanda**. Malebná hospůdka na břehu Labe je opatřena prostornou terasou a natrefíte tu na nabídku klasické české kuchyně připravované v moderním duchu. Čepuje se tu tanková Plzeň, vaří se z kvalitních čerstvých surovin, bylinky tu mají vlastní, přílohy si vyrábějí sami. Ať už si tu dáte tatarák, pomalu tažený hovězí vývar, svíčkovou, líčka nebo konfitovanou kachnu, některý ze zdejších steaků anebo vyhlášené vepřové koleno, litovat nebudete. Jen o pár kroků dál zase voní bistro **Kozinec**. Můžete si tady dát třeba vynikající bagetu s matjesem, lehoučké saláty nebo báječnou pražmu na grilu a zapít to domácím zázvorovou limonádou. No, a protože jsme přijeli na kole, usalašíme se pod mostem, konkrétně v Kempu Děčín. Tady se nejen pří-

jemně nocuje, čeká tu na nás i maličké bistro **Cyklostop** s dobrým regionálním pivem a kdečím na zub – především z darů regionu. Tady prostě turista ochutná kraj, do kterého právě přijel. Teď, už po svých, dojdeme skoro až k Zámeckému rybníku, kde v bývalé továrně na sifonové láhve sídlí utěšená restaurace **Fabrika**. Tady by byla chyba nedat si řízek – ty tu totiž opravdu umějí. Kosmopolitní kuchyně nabízí třeba výborné grilované obří krevety, telecí Hanger Steak s hlívkovou omáčkou, norský Gravad lax, italské gnocchi nebo naprosto české křehčené vepřové kolínko. Abych nezapomněl – zakončit grilovaným ananasem se zmrzlinou je povinnost! Teď nás čeká trocha stoupání Kamenickou ulicí. Tady se rozvíjejí dva podniky. První nese příznačný název **Farmář**. A skutečně – vaří tu z čerstvých a bio produktů od okolních farmářů, sliny se sbíhají na masa z otevřeného grilu, točí se děčínské a varnsdorfské pivo... Co jíst? Inu, například grilovaná žebra, trhané hovězí maso, steaky, burgery nebo risotto s hříbků z okolních lesů. Ačkoli on i třeba jen takový chleba s pomazánkou z pečeného kachního masa... O pár

set metrů výše, na samé hranici města, vítá nás u silnice restaurace **Výpřez**. Tady je chyba neochutnat výtečná líčka na červeném víně s bramborovou kaší, špagety Carbonara, některý ze steaků a samozřejmě i skoficové lívance.

ETAPA DRUHÁ – KOLEM NÁMĚSTÍ A ZÁMKU

Vracíme se z kopce do města, a to rovnou na děčínské náměstí. Tady se netrhnu dveře do vyhlášené restaurace hotelu **Česká Koruna**. Základem menu je tu česká klasika doplněná osvědčenými prvky kontinentální i světové kuchyně. Co takhle začít jemným hovězím jazykem na celerovém

salátu a pokračovat třeba rukolovým salátem s hruškou a vlašskými ořechy, beef steakem baleným v sušené slanině s omáčkou z vína „Madeira“, medailonky z vepřové panenky marinovanými v drčeném pepři a mořské soli s grilovaným sýrem „Halloumi“ či grilovaným filetem ze pstruha duhového v sezamové

krustě? A jste-li milovníci české kuchyně, pak je tu svíčková, guláš, kachna... Nakonec třeba čokoládový fondán – a žaludek vám bude tiše děkovat. Nedaleko náměstí, pod zámkem a slavnou barokní zahradou je nově rekonstruovaná restaurace **U růžové zahrady**. Tady kladou důraz na kuchyni francouzskou, ale doplňují ji i jídly z jiných koutů světa. Takže

francouzská cibulačka, boeuf bourguignon, grilované kachní prsíčko se švestkovou omáčkou na portském, ale také třeba marinovaná vepřová žebra, či dokonce namibijský flank steak. Vydat se do samotné Růžové zahrady i na zámek se vyplatí vždycky. A navíc je tu oblíbená palačinkárna **Na cestě**. V tomhle veskrze sympatickém sociálním podniku vás obslouží lidé s hendikepem a já vám garantuju, že vám jejich palačinky i úsměvy budou báječně chutnat. Dáte si tu i velmi dobrou, navíc fairtrade kávu, čaje od Grešíka, domácí limonádu... Už jsme skoro na mostě, který nám umožní přejít Labe do podmokelské části města, nicméně ještě na děčínském

předmostí se zastavíme v bistro **Houpací koník**. Tady si přijde na své doslova každý, ať je jeho styl jaký chce. Vegetariáni, vegani i masožravci. Skvěle se tu snídá (už od sedmi ráno) – třeba kváskový chléb s marmeládou a káva z místní pražírny. I tady podporují místní farmáře, jídla připravují z lokálních a čerstvých surovin a sortiment proměňují v závislosti na sezóně. Dáte si tu stejně vegetariánský burger jako cizrnový guláš nebo pravé české šunkofleky, plněné paprikové lusky... a především širokou škálu domácích polévek.

ETAPA TŘETÍ – LABUŽNICKÉ POZNÁVÁNÍ PODMOKEL

Jsmo na levém břehu labském. Nábřeží pod dominantní Pastýřskou stěnou s ojedinelou via ferratou zdobí i dva relativně nové podniky. Oba jsou zaměřené na burgery, každý ale trochu jinak. A oba jsou dobré! Blíže k mostu je **Karls grill'n'bar**. Tady se chovají velmi regionálně, maso mají z bio chovu ve Verneřicích, čepují děčínské a liberecké pivo, kávu mají z lokální pražírny, pečivo si nechávají péct podle vlastní receptury. Dělají tu burgery, steaky, nachos, saláty a myslí i na vegetariány, vegany i celiaky. Fajn je, že ze strategické pozice na baru je kuchařům doslova vidět na prsty. Já osobně nedám dopustit na jejich Lumber Jack burger, ale chybu neuděláte ani s žádným z jeho sourozenců. Vedlejší **Burger Berg** je více zaměřen na tex-mex, takže si tu vedle poctivých burgerů dáte

Karls grill'n'bar

i mexické dobroty, třeba výborné quesadilly, burrita (ta s trhaným kuřecím nebo dlouho taženým hovězím jsou vážně lahodná), tacos, ale také třeba šťavnatý hummus. A zmíněné burgery? Určitě ochutnejte ty zvěřinové! I tady je maso převážně v bio kvalitě a z českých chovů nebo honiteb. Kousek od hlavního děčínského nádraží, na dohled od oblastního muzea čekají dva poslední podniky. Tedy, ne že by se jinde v Děčíně nedalo jíst, ale za uvedené restaurace a bistra ručním osobní zkušeností, jakož i obecnou spokojeností Děčínáků. Takže pojďme se podívat do čím dál oblíbenější polévčárny **Mezi domy**. Jak už je asi jasné, sem se chodí hlavně na polévky – a mají jich tu vážně skvělý výběr. Prostředí je moderní, světlé, příjemné, takže vám tu vedle polévek budou chutnat i vydatné snídaně (od osmých ráno), velmi dobrá káva z pražírny Doubleshot, domácí dezerty i palačinky. A jsme u konce naší gastronomické pouti. Končíme v podniku, kde si budeme muset pochutinu dost možná vybojovat. Řemeslná pekárna **U Ondáse** je totiž

Burger Berg

děčínským fenoménem. Nejen že jsou ověšené cenami a mají glejt na to, že dělají nejlepší rohlíky i chleba v kraji, oni stále rozšiřují sortiment slaného i sladkého pečiva, a tak se tu člověk často setká s jevem v dnešním Česku už málo vídaným – s pořádnou frontou. Ale věřte, že vystát jí stojí za to – Ondášův podmásálek nebo Ondášův rohlík jsou totiž prostě báječné!

Zlaté sladké ručičky

Říkává se, že Češi mají zlaté ručičky. O regionálních výrobcích v Bráně do Čech to platí bezesporu. Už jsme si v Bráně mnohokrát řekli, že jedním z krásných důvodů, proč se vydat na cestu, může být i suvenýr, šperk, originální výrobek nebo něco na zub, co nikde jinde nemají, za čím je třeba cestovat. V tom je obrovské kouzlo regionálních výrobců. Mapujeme je pravidelně a nebude tomu jinak ani v tomto čísle. Tentokrát se před čtením článku rozhodně nepřejzte, čeká nás vysloveně sladké, chvílemi přímo sladoučké putování za dobrotami, po kterých se zatají dech a člověk jen slastně přivře oči. Vláček do sladkého ráje za okamžik vyjíždí – Náááááááááá! Náš sladký vlak bude zastavovat výhradně ve stanicích, které jsou označeny prestižními návěstími: **Regionální produkt, Regionální potravina nebo Nejlepší výrobek kraje Přemysla Oráče, což všechno jsou certifikáty originality i kvality.**

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

Vyrazíme z Českého středohoří a nemůžeme dost dobře začít nikde jinde než v Dortletce, a tedy v Roudnici nad Labem. Dortletka je cukrárna, které dal jméno zcela originální dezert, jehož recept se v rodině dědí už více než sto let. Křehká sněhová dortletka je doslova ověšená cenami. Jde vlastně o bílkové pusinky

spojené tajným kávovým krémem a obalené ve směsi piškotů a kávy podle receptu dovezeného z Vídně pradědečkem Jaroslavou Michalovou, majitelky dnešní cukrárny. Opravdu senzační dortletku doplňuje v cukrárně velmi poctivě vyráběná česká dortová klasika i sladké inovace – třeba Říp, v němž se spojují jemné tóny marcipánu s chutí broskví. Naše další zastávka je v bělostném městě na Labi, v Litoměřicích. Cukrárna na Masaryčce Petra Strmeně je místním dobře známa a začínají ji objevovat i turisté. Chodí se sem kromě lehkého maliňáku a báječného mrkovového dortu především na naprostou raritu – mechový dort. Jogurtová šlehačka a čerstvé jahody nebo maliny z okolních lesů doplňuje špenátový piškot – něco mimořádného! V Litoměřicích je ještě jedna povinnost – Čokoládová laboratoř Dany Mlenské kousek od náměstí. Tady totiž vznikají pohádkové čokoládové lanýže, které je rozhodně třeba ochutnat.

KRUŠNÉ HORY

To už ale vlak houká před tunelem a my se ocitáme v náručí hor Krušných. V Libouchci brzdy skřípají u Cukrárny Janky Kovandové, kde by bylo neodpustitelným hříchem neochutnat karamelový větrník. Teď by to chtělo zase něco o něco lepšího – co takhle perník? Proč ne – jsme v Dubí u Teplic, kde Jitka Horčíčková peče vyhlášený dubský perník. Křehký, voňavý po medu i koření a ještě krásný! Dokonce model slavného dubského kostela v benátském duchu tu upekli a sestavili! Příští stanice Bělušice u Mostu. Proč? Protože tady nás čeká obzvláštní dobrota – sušené švestky. Tedy, správně řečeno Karlátka od Švestkové dráhy. Ručně česané a vzápětí sušené, bez jakýchkoli přísad a konzervantů, z rodinné farmy Karly Ščepkové. Táhle ten hrad na kopci – no, to bude Hněvín, čili jsme

podkrušnohorská zastávka je v Chomutově. Vybrat si můžeme hned ze tří kaváren – Café v Domečku, Café Atrium nebo mobilní Café na cestách. V těch všech sociální podnik Masopust, který dává práci šestnácti lidem se zdravotním hendikepem, nabízí kdekou maskrtu, především pak oceněný „podkrušnohorský makový dort“.

v Mostě. Tady nás čeká zase trochu jiná dobrota – podkrušnohorský croissant z pekařství Petra Süssera. Jsou to pořádné kusy a ještě mají nepřebernou škálu náplní – nugátová, jablečná, vanilkový krém, vlašskořečková, vaječný likér, kakaová, ovocná směs, slanina a sýr. Poslední

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Teď nabíráme směr České Švýcarsko. První zastávka: Varnsdorf. Tady brzdíme u cukrárny Café Dlsk. František Dlsk, mistr cukrářský, tu vyrábí dorty podle receptů z celého světa, které skoro až vědecky a velmi trpělivě testuje, a dokud mu samotnému nechutnají, nejde s nimi na pult. Výsledkem je řada vynikajících, buď naprosto klasických (třeba kremrole takové, jaké mají doopravdy být, koňakové špičky vysoké jako Matterhorn, punčové dorty mokré až na dno...), nebo zcela originálních cukrářských perel. Prestižní ocenění získaly regionální speciality Dort tety Alenky podle starého rodinného receptu, Borůvkový řez ze zdejších sladoučkových borůvek a nově i největší klenot – Dlskův větrník. (Jakkoli dnes jen průvodčí ve sladkém vláčku, dovolím si osobní vsuvku: lepší větrník si nikde v téhle galaxii prostě nedáte!) Projíždíme Rumburkem a na sladkém nástupišti už na nás čeká Martina Janečková a podává nám do okénka

nebesky dobré „sušenky ročních období“. Jsou ručně vyráběné, obsahují ořechy, ovoce a byliny z Českého Švýcarska a proměňují se v závislosti na sezóně – co zrovna dozrává, to se rozvoní v troubě. Než dojedeme do Děčína, máme co chroupat – hmmm... V Děčíně budeme mít docela honičku. Začneme čokoládou z manufaktury Jordan & Timaeus. Tady navazují na tradici výroby čokolád a čokoládových bonbónů s náplněmi, velkou inspirací jim byly čokoládové pochoutky, které v Děčíně vyráběla a následně do celého světa vyvážela

legendární Diana. My si na ně dojdeme třeba do kavárny na Husově náměstí. Další zastávka je jen o kousek dál, a sice v pekařství a bufetu U Ondáse. Tady uděláme maličkou výjimku, ochutnáme – přestože nejsou sladké – vynikající chleby Ondášův podmáslák a celožitný, a zase se vrátíme do sladkého opojení zdejšími máslovými koláčky. To už jsme v Teplické ulici, která nás z Děčína vyvádí směrem do Krušných hor, ale my si nenecháme ujít ještě jedno českosvýcarské potěšení, respektive „ořechové pohlazení“, které pochází ze zdejšího expres cukrářské výroby Petry Peštíkové. A když už jsme tu, dopřejeme si ještě další oceněný smetanovo-tvarohový mrak.

DOLNÍ POOHŘÍ

Ohře na dohled! Vláček brzdí ve stanici Čokolaterie u Karoliny naproti zámku v Klášterci nad Ohří. Tady nám kromě ručně vyráběné čokolády, zmrzliny, domácích limonád a různých druhů dezertů nabídnou i oceněné klášterecké medové koule, což jsou ručně vyráběné pralinky ze smetany, medu, vanilky a čokolády, to vše obaleno v blanšírovaných mandlích. Lahodné! A abychom snad z pralinek nevyšli, zastavíme, na chvíli lehce vzdálení od malebného údolí Ohře, v Liběšovicích na Podbořansku. Tady sídlí firma Miluše Procházkové, tatáž vám připraví půvabné květinové dekorace,

ale nabídne i domácí pralinky z té nejlepší čokolády, ručně vyráběné podle starých rodinných receptur v moderním podání. Naše cesta končí ve veskrze krásném a podmanivém Vernerově mlýně ve vesničce Brloh na dohled od královského města Louny. Tady, kromě málo vídané expozice mlynářského života a technologie, můžete zhlédnout..., co, můžete se dokonce sami

zapojit do báječné akce „Kdoulování na mlýně v Brlohu“. Daří se tu totiž pěstovat tradiční, ale pozapomenuté ovoce – kdoule. A při zmíněné akci se kolektivně vaří kdoulový džem nebo povidla, samozřejmě na podzim, kdy kdoule dozrávají. Vystupováááá!

Akce, které byste si neměli nechat ujít

Žijeme v době zážitkové. Nechceme se spokojovat s tím, co už jsme viděli, chceme nové věci, neočekávané vjemy, chceme překvapení, chceme netradiční a podivuhodné věci. Pokud i vy jste dětmi své doby, pak vězte, že mám pro vás akce, které vaše touhy dokonale ukojí. No, řekněte sami, byli jste už v divadelním vlaku? Seděli jste na nejkrásnější motorce světa? Anebo – kolik dechových orchestrů a mažoretek v jednu chvíli a na jednom místě jste už viděli?

KREDENC VE VLAKU

První z neobyčejných akcí má na svědomí divadelní projekt Kredenc. Ten nápad je opravdu báječný. Představte si, že na nádraží v Lovosicích nastoupíte do malebného motoráčku slavné Švestkové dráhy (píšu o ní na jiném místě Brány), usadíte se, přijde průvodčí, a místo aby vám štípl lístek, vtáhne vás do příběhu. Ten se odvíjí po celou cestu tam, do Mostu a Loun, a zase zpět a okolo ubíhající krajina Českého stře-dohoří v něm hraje jednu z hlavních rolí. Začíná se za světla, končí za tmy a vy během těch zhruba tří hodin zažijete věci zcela nevídané. Nejenom že budete přímými účastníky

herecké akce ve vlaku. Podivuhodné postavy a děje budou se odehrávat i za okny ujíz-dějího vlaku, ba víc, vlak tu a tam zastaví a vy vyjdete ven, mezi stromy a tady zase narazíte na obří loutky, vojáky odpočívající po dlouhém pochodu, na dívku Lenoru, která jako by vypadla z Erbenovy Kytice, na muže, jenž hledá svou hlavu, Ulriku von Levtzow doživotně ozářenou láskou staříčkého bás-níka Johanna Wolfganga Goetha, dokonce na Karla Hynka Máchu bloumajícího kraji-nou... Budete zažívat performanci na hranici divadla a nového cirkusu a nikdy si nebudete tak docela jisti, co je realita a co jen iluze. Na závěr cesty se dokonce v krajině objeví i divadelní světla a vy budete vystupovat docela jiní, proměnění tím ze všech stran přicházejícím nevšedním zážitkem, s hla-vou plnou střípků, příběhů, dojmů a vjemů. A nebude to jen nějaká samoučelná podí-vaná. Znovu před vámi i ve vás samotných ožije otázka křehkých vztahů mezi Čechy a Němci, kteří tady, v divukrásném a jedinečném Českém středohoří, spolužili po mnoho generací, aby pak byli rozděleni a posta-veni proti sobě. Zažijete katarzi jako v každém správném divadel-ním představení, ale budete tentokrát sami její součástí. Ostatně samotní tvůrci s lehkostí

a nadhledem slibují: „Žádné velké mudrování, jen sny, báchorky, nesmysly a dobrodruž-ství.“ Tenhle pozoruhodný projekt vzbudil v loňském roce zaslouženou pozornost, takže bylo jasné, že soubor udělá všechno pro to, aby se letos mohl odehrát znovu. Podařilo se, a tak vás mohu nadšeně pozvat na některé z deseti představení, která se uskuteční ve dnech 26. června až 4. července 2018. Přijďte na lovosické nádraží a buďte součástí jedinečné jízdy. Dost možná se tam potkáme, protože já si to ani letos rozhodně nenechám ujít.

ŠTĚTÍ PLNÉ BŘESKNÝCH TÓNŮ

Město zasvěcené papíru s nádherným a dosud stále neobjeveným okolím plným pís-kovcových skal, malebných vesniček a sakrálních památek, to je Štětí. Labe tu vlastně vstupuje do Ústeckého kraje. Město je větši-nou poklidné a vlídné, ale jednou za dva roky je tu všechno vzhůru nohama. Štětí se přes noc promění v hlavní město dechové hudby. Sjíždějí se sem dechové orche-stry z celé země doplněné o hudební tělesa z dalších států Evropy. Nálada se promění, ulicemi proudí tisíce návštěv-níků, z každíčkého myslitel-ného koutu zní hudba, dívky v blyštivých uniformách trénují parádní krok a ladí formaci... Národní festival dechových orchestrů FEDO, akce s úcty-hodnou tradicí, právě vypuká. Poprvé se tahle utěšená a ojedí-nělá přehlídka konala už v roce 1969, kdy si ji vymyslel a k jejímu uskutečnění významně přispěl kapelmajstr štětského dechového orchestru Jaroslav Bílý, který pak byl po bezmála čty-řicet let její neodmyslitelnou duší. Prvních

deset let festival probíhal každý rok, potom najel na dvouletý cyk-lus, který zdárně udržuje dodnes. A jak to ve Štětí ve dnech festivalu vypadá? To bych dost nerad zkoušel popsat, protože to se prostě musí zažít. Ostatně – zajďte si sem a uvi-díte sami. Letos bude tenhle svátek dechovky pulzovat Štětím ve dnech 22.–24. června. Ale abych vás přece jen tak úplně neodbyl – sobotní dopoledne je věnováno šňůře kon-

certů, které probíhají na Husově náměstí, a potom už se městem začne vinout slavnostní průvod orchestrů a skupin mažoretek,

aby se všechno slilo opět na Husově náměstí při parádním odpoledním koncertu. Potom ještě proběhne soutěž nápaditě kostýmo-vaných tanečnic s batony, jak by se také dal vyložit sport půvabných mažoretek, a sobota hřmotně skončí mohutným ohňostrojem. O nedělním dopoledni je město zase plné koncertů, aby se odpoledne festival uzavřel tradičním Monsterkoncertem, kde je kromě jiného nezřídka ke slyšení společné vystou-pení i několika set hudebníků. A to jsem ještě zapomněl na mladšího bratříčka FERODO, tedy přidružený Festival rockových decho-vých orchestrů, který rozšířil diváckou obec už opravdu do všech věkových kategorií!

MOTORKY JAKO UMĚLECKÁ DÍLA

Rok co rok, na konci měsíce srpna, konají se v malebné Krásné Lípě Dny Českého Švýcar-ska. Je to vždycky báječný den plný hudby a sportu. Probíhá tu tradiční trh regionálních výrobků, město je plné běžců, protože star-tuje dětský Parkmaraton a následně i dospělý Cross Parkmaraton, jehož trať prochází ná-dhernou okolní přírodou a zčásti vede i územím národního parku, schyluje se ke slavnostnímu koncertu nejčastěji v rockovém duchu... Už jen to samotné spolu s opravdu pozoro-hodně probuzenou západní branou Českého

Švýcarska, městem, které za poslední léta udělalo neuvěřitelný krok směrem k plno-hodnotnému a atraktivnímu turis-tickému centru, stálo by za to vydat se sem. A to jsem hlavní atrakci zatím ještě neprozradil! O sobot-ním dopoledni se totiž náměstí i přilehlé ulice zaplní nádhernou vůní benzínu a za mohutného brblání, kašlání, túrování a hro-mování přije-

dou ve slavnostním defilé motorky, o kterých si dovolím tvrdit, že nad ně krásnější v světě nejsou – a hoňte si mě po soudech. Čechia-Böhmerland. Stroje z dílny krásnolipského konstruktéra Albína Hugo Leibische vyráběné od roku 1927 pár kroků od náměstí, kde se dnes koná jejich sraz. Z celé Evropy se sjíz-dějí nablýskaný třímetrový krasavci. To je prostě nád-hera, to je umělecké dílo, to je... no prostě něco, co musíte vidět! V době vzniku sice byli škarohlídi, kteří

Leibischovu stroji posměšně přezdívali „spla-šená lavice“ nebo „pojízdň lešení“, ale kde oni dneska jsou – a sláva Leibischových moto-cyklů žije podnes. Letos se koná jubilejní, už dvacátý sraz lidí, kteří v historických kombi-nézách, kožených helmách, s navoskovanými kníry a s mohutným troubením neskonale pyšně a důstojně vjíždějí na náměstí a stavějí své úchvatně barevné a designově neopa-kovatelné stroje do řady. Bývá jich tu i na tři desítky a jsou vážně ze všech koutů konti-nentu. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že hrdí majitelé bývají sdílní a vstřícní a nechají vás motorky i sajdkáry pohlídat, ba i vyfotografovat se v jejich sedle. Tak, to už máme hnedle tři jedinečné akce – tak se na nich potkáme, co říkáte?

Letiště Dresden International – vaše brána do severních Čech

 **DRESDEN
INTERNATIONAL**
MITTELDEUTSCHE AIRPORT HOLDING

Společnost Flughafen Dresden GmbH je dceřinou společností akciové společnosti Mitteldeutsche Flughafen AG se zhruba 1,7 milionu cestujících ročně (2017). Spádová oblast letiště Dresden International, letiště krátkých cest, zahrnuje kromě německých regionů Saska a jižního Braniborska také severní Čechy v České republice a Dolní Slezsko v Polsku.

V letovém řádu naleznete atraktivní spoje do důležitých leteckých křižovatek v Německu a Evropě – jsou to: **Amsterdam** (KLM), **Barcelona** (Germania), **Basilej** (Easyjet), **Düsseldorf** (Eurowings), **Frankfurt nad Mohanem** (Lufthansa), **Köln/Bonn** (Eurowings), **Moskva-Šeremetěvo** (Aeroflot), **Mnichov** (Lufthansa), **Stuttgart** (Eurowings) a **Curych** (SWISS).

Letiště Lipsko/Halle, které je také součástí akciové společnosti Mitteldeutsche Flughafen AG, kromě toho nabízí lety z/do **Istanbulu** (Turkish Airlines), **Londýna-Stanstedu** (Ryanair), **Moskvy-Domodědova** (Rusline) a **Vídně** (Austrian Airlines).

Doby čekání jsou na přestupních letištích zpravidla krátké a velký počet navazujících letů z/do Drážďan, resp. Lipska/Halle umožňuje flexibilní plánování cesty.

Kromě toho směřuje jak z Drážďan, tak z Lipska/Halle mnoho přímých letů do oblíbených prázdninových cílů u Středozemního moře, Atlantiku, Rudého nebo Černého moře. Patří mezi ně takové destinace, jako jsou například **Atény** (pouze z Drážďan), **Bastia** (pouze z Drážďan), **Dubaj**, **Hurghada**, **Lamezia Terme**, **Malta**, **Monastír**, **Marsa Alam**, **Palma de Mallorca**, **Reykjavík** (pouze z Drážďan), **Petrohrad** (pouze z Drážďan), **Tivat** (pouze z Lipska/Halle), **Tenerife**, **Varna** a mnoho dalších.

Přímé napojení drážďanského letiště na dálnici A4, téměř 3 000 parkovacích míst v blízkosti terminálu a kompaktní terminál se stanicí rychlodráhy a konferenčním centrem představují ucelenou koncepci umožňující pohodlný příjezd a odjezd či konání konferencí a zasedání. Po dálnici A4 a A17/D8 lze za zhruba 45 minut dojet z Drážďan do severních Čech. Na hlavním nádraží v Drážďanech mohou cestující přestoupit z linky rychlodráhy S2 z letiště na spoje směřující do České republiky. Jízda z letiště na hlavní nádraží trvá pouze zhruba 20 minut. Kromě toho jezdí na drážďanské letiště z Prahy několikrát denně moderní žluté autobusy společnosti Regiojet.

Jak ukazují průzkumy, letiště boduje také svým kultivovaným vzhledem a vstřícným a kompetentním vystupováním svých zaměstnanců. V letištním obchodě „Gate 14“ mohou cestující a návštěvníci zakoupit drobné občerstvení, nápoje, suvenýry, cestovní potřeby a naleznou zde spoustu originálních nápadů na dárky.

Své oblíbené prohlídky nabízí drážďanské letiště také v českém jazyce (rezervace na petra.vetrakova@dresden-airport.de). Poutavá prohlídka zahrnuje návštěvu terminálu, bezpečnostní kontrolu, jízdu autobusem k odbavení letadla a návštěvu letištního hasičského sboru. Rezervace je bezpodmínečně nutná.

Letový řád, on-line cestovní kancelář, rezervace parkovacího místa:
www.dresden-airport.de
www.letiste-drazdany.cz
www.unser-flughafen.com

Letištní informace:
Telefon: +49 (0)351 881-33 60
E-mail: information@dresden-airport.de

Na cesty se Zemí zámeků 1 vstupenka – 50 objektů

Tip na dárek

- Opravňuje k libovolně časté návštěvě 50 objektů
- Dvě děti do 16 let mají v doprovodu držitele karty také vstup zdarma
- Vstup zdarma na všechny trvalé výstavy
- Snížené vstupné na zvláštní výstavy
- Neplatí na akce

Upozorňujeme na omezenou otevírací dobu od listopadu do března

Objednávky na:

www.schloesserland-sachsen.de
[f /schloesserland.sachsen](https://www.facebook.com/schloesserland.sachsen)
[y /Schloesserland](https://www.youtube.com/Schloesserland)

STUDUJ NA SEVERU

Život je u nás možná drsnější,
ale o to opravdovější.

8 fakult

8 388 studentů

30 253 absolventů

UJEP, TADY SE NAJDEŠ

www.univerzitaseveru.cz